

वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तथा एक्टिविटी प्रोफाइल

आ.व. २०७७/०७८

प्रदेश सरकार
लुम्बिनी प्रदेश
उद्योग, वन तथा वातावरण मन्त्रालय
वन निर्देशनालय

डिभिजन वन कार्यालय, रुपन्देही
भैरहवा

फोन नं. ०७१-५२०२२२
E-mail : dforupandehi@gmail.com
website : dforupandehi.gov.np

शीर्षक : वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन आ. व. २०७७/०७८

प्रकाशक : डिभिजन वन कार्यालय, रुपन्देही

निर्देशन/सहजीकरण : डिभिजनल वन अधिकृत बोधराज सुवेदी

प्रतिवेदन तयार गर्ने : सहायक वन अधिकृत संदीप बासुकला

प्रकाशन मिति : २०७८ असार

प्रकाशन प्रति : २००

मुद्रण : प्रकाश अफसेट प्रेस, बुटवल, ०७१ ५४८५७५

दूई शब्द

वन लगायतका प्राकृतिक स्रोतहरूको संरक्षण एवम् व्यवस्थापन र वातावरण संरक्षणबाट दिगो र समावेशी समृद्धि हासिल गर्दै “समृद्ध प्रदेश, खुसी जनता” प्रादेशिक लक्ष्य पुरा गर्न योगदान पुऱ्याउने गरी वनमा आधारित रोजगारी वृद्धि गरी उपलब्ध प्राकृतिक, संस्कृतिक तथा जैविक स्रोतहरूको दिगो र महत्तम उपयोग मार्फत स्थानीय समुदायहरूको जीविकोपार्जन एवम् राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा उल्लेखनीय योगदान पुऱ्याउने रहेको छ । सो लक्ष्य प्रप्तीको लागि दीगो एवम् वैज्ञानिक वन व्यवस्थापनद्वारा वन क्षेत्रको उत्पादकत्व र वन पैदावारको उत्पादन वृद्धि गर्नु पर्छ । काठ, दाउरा, जडिबुटी लगायतका महत्वपूर्ण वन पैदावारहरू र पारिस्थीतिकीय सेवाहरूको सरल र सतत आपूर्ति गर्ने पर्न । जैविक विविधता र स्रोतको संरक्षण लगायत वातावरणीय सेवाबाट प्राप्त हुने लाभ वृद्धि गर्दै न्यायोचित वितरण सुनिश्चित गर्नु पर्ने देखिन्छ । सामुदायिक वन व्यवस्थापन मार्फत कम हैसियतको वन लाइ उत्पादनशिल वनमा रुपान्तरण गर्न स्थानीय तह समेतको सहभागितामा वनको उत्पादकत्व र आर्थिक वृद्धि गर्ने खालका क्रियाकलापहरू अभियानकै रुपमा सञ्चालन गर्न अपरिहाय्य भएको छ ।

जैविक विविधताको प्रचुरता रहेको यस जिल्लाको वन संरक्षण र विकासका लागि यस आ.व.मा चारवटा प्रमुख कार्यक्रम कार्यान्वयन भएका हुन् । पहिलो प्राप्त वन, वन्यजन्तु जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम, दोस्रो संस्कृति तथा पर्यटन विकास र प्रर्वद्धन कार्यक्रमहरू, तेस्रो जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार विकास कार्यक्रम र चौथो उद्योग , पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय (संघ शर्त अनुदान) कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा रहेका थिए । यस वर्ष समग्रमा ८९ प्रतिशत वित्तिय प्रगति हुदा करिब ९३ प्रतिशत भौतिक प्रगति हासिल भएको छ । यस वर्ष यस जिल्लामा अत्याधिक माग भएको सागवन, मसला बकाइनो लगायतका छिट्टो बढ्ने प्रजातीका बिरुवाहरू ३,४४,९८९ उत्पादन गरी ९३,३७९ विरुवा निशुल्क वितरण गरि एको छ । यसरी उत्पादन र वितरण गरिएका अधिकतम बिरुवाहरू निजी जग्गामा र बाकि बिरुवाहरू सडक किनारा, सामुदायिक वन, सार्वजनिक जग्गा आदिमा रोपण गर्न वितरण भएका छन् । यसको अलावा विभिन्न प्रजातिका फलफुलका बिरुवाहरू पनि वितरण भएका छन् । यस जिल्लाको संस्कृति तथा पर्यटन विकास र प्रर्वद्धन कार्यक्रमहरूमा ५ वटा पर्यटनका पुर्वाधार निर्माण गरिएको थियो । वन वन्यजन्तु जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम बाट ८ वटा संरक्षण पोखरी, ८.५ कि मि बाँस रोपण, बुद्ध सा.व मा काष्ठकला उद्यम, कालिका र शिवालय सा.व मा बेत र बाँसमा आधारित उद्यम प्रवर्धन, ३१ हे क्षेत्रफलमा भाडी सफाई, १४ हे मा घाँस कटान, ११ कि मि अग्नी रेखा मर्मत र ३९.३१ हे मा वृक्षारोपण गरिएको छ । संघिय सरकार बाट हस्तान्तरित सशर्त अनुदान कार्यक्रम बाट ४ हे अतित्रमण हटाइ व्यवस्थापन गरिएको छ । लक्ष्मी आदर्श सा.व.उ.स मा शहरी हरित पार्क निर्माणमा सहयोग गरिएको छ ।

यस कार्यालयबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरूका बारेमा सम्बन्धित सरोकारवालहरूलाई जानकारी गराउने उद्देश्यले सम्पादित कार्यक्रमहरूको संगालोको रूपमा यो पुस्तिका प्रकाशन गरिएको छ। यसले डिभिजन वन कार्यालयद्वारा सञ्चालित एवम् सम्पादित कार्यक्रमहरूको विवरण सार्वजनिक हुन गई वन व्यवस्थापनका गतिविधि बारे सबै सरोकारवालाहरू सुसूचित हुनेछन्। यसबाट भविष्यमा अभ्र प्रभावकारी रूपमा वन क्षेत्रको विकास गर्न सकारात्मक तथा रचनात्मक सुभावहरू प्राप्त हुने अपेक्षा गरिएको छ। यस पुस्तिकालाई तथ्यपस्क तथा विश्वसनीय बनाउन यथासम्भव प्रयास गरिएको छ। जिज्ञासु पाठक तथा सरोकारवालाहरूबाट प्राप्त हुने रचनात्मक सुभाव तथा प्रतिक्रियाहरूलाई मार्गदर्शनको रूपमा लिई आगामी प्रकाशनहरूलाई थप परिष्कृत गर्दै लगिने छ।

अन्तमा, यो पुस्तिका प्रकाशनकोलागि अहोरात्र खट्ने सहायक वन अधिकृत संदीप बासुकलालाई बिशेष धन्यवाद दिन चाहान्छु साथै यस पुस्तिकाको लागि आवश्यक तथ्याङ्क तथा जानकारीहरू उपलब्ध गराई सहयोग गर्नुहुने र यस पुस्तिकाको सामग्री सङ्कलन तथा सम्पादन कार्यमा अनवरत खट्ने सबै कर्मचारीहरूलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहान्छु।

बोधराज सुवेदी

डिभिजनल वन अधिकृत

डिभिजन वन कार्यालय, रुपन्देही

रुपन्देही जिल्लाको वनको छोटकरी विवरण

सि.नं.	विवरण	इकाई	परिमाण	कैफियत
१	जिल्लाको कूल क्षेत्रफल	हेक्टर	१३०५३९	
२	कूल वन क्षेत्र	हेक्टर	२५५०८	१९.९४%
३	२०७६ आषाढसम्म हस्तान्तरण भएका सा. वन	गोटा	१०८	
४	सामुदायिक वनले ओगटेको वन क्षेत्र	हेक्टर	१६२९१९१	
५	समूहमा आवद्ध घरधुरी संख्या	घरधुरी	६९१९७	दोहोरिएको
६	सामुदायिक वनबाट लाभान्वित जनसंख्या	जना	३३२६५०	समेत
७	सबैभन्दा पुरानो सामुदायिक वन	शंकरनगर सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह, ५८४.६ हे.		
८	सबैभन्दा ठूलो सामुदायिक वन	चारपाल सा.व., बुटवल उप-महानगरपालिका-१२, २०१०.४ हेक्टर		
९	सबैभन्दा धेरै घरधुरी भएको सा.व.उ.समूह	चारपालन सा.व.उ.स., बुटवल उप-महानगर पालिका-१२, ९१९ घरधुरी		
१०	सबैभन्दा सानो सामुदायिक वन	हरियाली सा.व., देवदह न.पा-३, १.०३ हेक्टर		
११	सबैभन्दा थोरै घरधुरी भएको सा.व.उ. समूह	दुर्गा सा.व.उ.स., रोहिणी गा.पा-४ २४ घरधुरी		
१२	धेरै सामुदायिक वन भएको स्थानिय तह	देवदह न.पा २९ सा.वन		
१३	सबै भन्दा कम सा. वन भएको स्थानिय तह	मर्चवारी गा.पा (१ वटा)		
१४	सबैभन्दा कम सा.वन भएको स.डि.व.का	लुम्बिनी, सिद्धार्थ, तिलोत्तमा (११ वटा)		
१५	सबैभन्दा धेरै सा.वन भएको स.डि.व.का	देवदह (३३ वटा)		
१६	महिलाहरुले मात्र व्यवस्थापन गरेका सामुदायिक वन	४ गोटा, २००.१४ हेक्टर		
१७	निजी वनको संख्या	८५ वटा (९५.७५ हे)		
१८	साभेदारी वनको संख्या	२ वटा (२२५१.०४ हे)		
१९	धार्मिक वनको संख्या	४ वटा (२७.९२ हे)		
२०	काठ दाउरा उत्पादन	२४९२९२ क्यू. फि.		
२१	आम्दानी, राजश्व, मू कार विवरण	६६७२०५६९.५०		
२२	विरुवा उत्पादन	३,४४,९८९		
२३	वृक्षारोपण	३९.३१ हे		
२४	वन डढेलो	५५ स्थानमा ३६२० हे प्रभावित वन		

विषय सूची

खण्ड १

जिल्लाको परिचय

१.१. परिचय	१
१.२. भौगोलिक अवस्था	१
१.३. रुपन्देही जिल्लाको भौगोलिक अवस्था	२
१.४. राजनैतिक अवस्था	२
१.५. जनसङ्ख्या विवरण (२०६८ अनुसार)	२
१.६. धर्म अनुसारको जनसङ्ख्या विवरण	३
१.७. प्रमुख जातजाति अनुसारको जनसङ्ख्या विवरण	३
१.८. भाषाको आधारमा जनसङ्ख्या अनुपात	३
१.९. विकासका केही प्रमुख सूचकहरू	४
१.१०. स्वास्थ्य सेवा सञ्चालित संस्थाहरू	४
१.११. सडक तथा यातायात	४
१.१२. शैरहवा देखी विभिन्न स्थानको दूरी	४
१.१३. प्रमुख धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थल	५
१.१४. उद्योग व्यवसाय	६
१.१५. खाना पकाउन प्रयोग हुने इन्धन	६
१.१६. जलवायू तथा वर्षा	६
१.१७. जिल्लाको वनको किसिम र क्षेत्रफल	६
१.१८. भू उपयोगको अवस्था	७
१.१९. रुपन्देही जिल्लाको नयाँ स्थानिय तह संरचनाको विवरण	८
१.२०. सब डिभिजन वन कार्यालयको वन सम्बन्धि विवरण	९
१.२१. वनस्पति सम्बन्धि विवरण	९
१.२२. वन्यजन्तु	१३
१.२२.१. स्तनधारी प्रजाति, चरा, घस्रन प्रजाति, माछा, आदिको विवरण	१३
१.२२. नदी खोलाको अवस्था	१५

खण्ड २

डिभिजन वन कार्यालयको सक्षिप्त परिचय

२.१. स्थापना एवं पृष्ठभूमि :	१७
२.२. मौजुदा वन सङ्गठन र दरबन्दी	१७
२.३. हालसम्म कार्यरत जिल्ला वन अधिकृतहरू	१७
२.४. भवन तथा सम्पत्ति विवरण	१७
२.५. डिभिजन वन कार्यालयबाट सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरू	१८
२.६. समस्या तथा चुनौतीहरू	१८
२.७. वन सम्पदा विवरण	१९

२.८. वनको वर्तमान अवस्था	२०
२.९ वन जङ्गलको किसिम	२०
२.१० वनको मौज्जात अवस्था	२१
२.११. वन सिमानाको अवस्था	२३
२.१२. वन नर्सरी	२३
२.१३. निजी वनको अवस्था :	२३
२.१४. धार्मिक वन:	२४
२.१५. साभेदारी वन	२४
२.१५.१ श्री लुम्बिनी साभेदारी वन	२४
२.१५.२. श्री देवदह साभेदारी वन	२५
२.१६.सामुदायिक वन	२५
२.१७. सार्वजनिक जग्गा व्यवस्थापन :	२७
२.१८. वृक्षारोपण सम्बन्धि विवरण	२७
२.१९. अन्य प्रयोजनमा वन क्षेत्र :	२७

खण्ड-३

वार्षिक कार्यक्रम तथा प्रगति

३.१ उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय (संघ, शसर्त अनुदान कार्यक्रम)	२८
३.१.१ वन अतिक्रमण हटाइ व्यवस्थापन वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण	२८
३.१.२ सामुदायिक वनमा वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन	२९
३.१.३ नर्सरी मर्मत (वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	२९
३.१.४ शहरी हरित पार्क स्थापना (वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	३०
३.१.५ सिमसार क्षेत्रको संरक्षण तथा व्यवस्थापन (वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	३०
३.१.६ वन विरूवा उत्पादन तथा वृक्षारोपण (वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	३१
३.१.७ फोकल टिम बैठक(वातावरण संरक्षण/ सरसफाइ कार्यक्रम)	३१
३.१.८ पर्यार्यटन प्रवर्द्धन :	३१
३.१.९ वन ढडेलो नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन (अन्य)	३२
३.१.१० अग्नि नियन्त्रण सम्बन्धी सामाग्री उपकरण तथा सामान खरिद एवं वितरण :	३३
३.१.११ फलफूल विरूवा उत्पादन वृक्षारोपण वर्ष	३३
३.२ जडिबुटी विकास कार्यक्रम	३५
३.२.१ जडिबुटी उत्पादन खेति विस्तार भण्डारण	३५
३.२.२ जडिबुटी विरूवा उत्पादन हजारमा :	३५
३.३ संस्कृति तथा पर्यटन विकास र प्रवर्द्धन कार्यक्रम	३६
३.३.१ गजेडी दानापुर पर्यटकीय पुर्वाधार निर्माण	३६
३.३.२ डण्डाखोलामा हरित पार्क निर्माण	३६
३.३.३ गौतम बुद्ध राष्ट्रिय उद्यान निर्माण	३७
३.३.४ गैडहवा ताल व्यवस्थापन	३७
३.३.५ दरहवा पार्क निर्माण	३८
३.४ वन वन्यजन्तु जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	३८
३.४.१ सिमसार क्षेत्र संरक्षण, पोखरी निर्माण कार्यक्रम	३८
३.४.२ मानव वन्यजन्तु द्वन्द व्यवस्थापन कार्यक्रम	३९
३.४.३. वन अतिक्रमण नियन्त्रण लागि बाँसजन्य विरूवा रोपण	४१
३.४.४. वन अतिक्रमण नियन्त्रण	४२
३.४.५. वन ढडेलो नियन्त्रण रोकथाम	४२

३.४.६ वन क्षेत्र भित्रका खोला/खोल्सा व्यवस्थापन तथा नदीजन्य पदार्थ संकलन	४३
३.४.७ सामुदायिक वनमा कार्ययोजना कार्यान्वयन	४३
३.४.८ वन उद्यम प्रवर्धनमा सहयोग	४४
३.४.९ वन नर्सरी स्तरोन्नतिकरण	४४
३.४.१० बहुवर्षीय विरुवा उत्पादन तथा अन्य विरुवा उत्पादन	४५
३.४.११ वृक्षारोपण र विरुवा वितरण	४६
३.४.१२ एक जिल्ला एक नमुना कृषि वन कार्यक्रम	४७
३.४.१३ वन्यजन्तु उद्धार कार्यक्रम	४८
३.४.१४ वन पैदावार व्यवस्थापन सम्बन्धि सफ्टवेयर खरिद र जडान	४८
३.४.१५ विभिन्न दिवस समारोह	४९
३.४.१५.१ सरोकारवाला सँग समन्वय बैठक /अन्तर्क्रिया गोष्ठी /सेमिनार	५०
३.४.१६ जैविक विविधता सुचना केन्द्र स्थापना	५०
३.४.१७ चोरी कटानी/चोरी शिकारी /नदीजन्य पदार्थ चोरी नियन्त्रण	५०
३.४.१८ वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्यक्रम	५१
३.४.१८.१ साभेदारी वन व्यवस्थापन	५१

अनुसूचीहरू

अनुसूची-१ : आ.व २०७७/०७८ को वार्षिक प्रगती	५२
अनुसूची-२ : सव-डिभिजन वन कार्यालयहरूको कार्यक्षेत्र	५७
अनुसूची-३ : संगठन तालिका	५८
अनुसूची-४ : हालसम्म कार्यरत डिभिजनल वन अधिकृतको विवरण	५९
अनुसूची-५ : भवन तथा सम्पतीको विवरण	६०
अनुसूची-६ : वन अतिक्रमणका विस्तृत विवरण	६१
अनुसूची-७ : विरुवा उत्पादन तथा वितरण सम्बन्धी विवरण	६५
अनुसूची-८ : यस कार्यालयमा दर्ता भएको निजी वन सम्बन्धी विवरण	६६
अनुसूची-९ : साविक गा.पा./न.पा./उ.म.न.पा. अनुसार सामुदायिक वनको विवरण	७०
अनुसूची-१० : जिल्लामा हाल सम्म भएको वृक्षारोपणको विवरण	७१
अनुसूची-११ : अन्य प्रयोजनको लागि दिइएको वन क्षेत्रको विवरण	७३
अनुसूची-१२ : विगत ६ वर्षको काठ दाउरा उत्पादन, बिक्री वितरण तथा संकलित राजश्व सम्बन्धी विवरण	७५
अनुसूची-१२ (क) : विगत ६ वर्षमा उत्पादन तथा बिक्री वितरण भएका काठ दाउराको विवरण	७५
अनुसूची-१२ (ख) : विगत ६ वर्षमा वन पैदावार बिक्री वितरणबाट प्राप्त राजश्व सम्बन्धी विवरण	७५
अनुसूची-१२ (ग) : विगत ६ वर्षमा जिल्ला वन पैदावार आपूर्ति समितिबाट बिक्री वितरण भएका काठ दाउरा तथा प्राप्त राजश्व सम्बन्धी विवरण	७६
अनुसूची-१२ (घ) : विगत ६ वर्षमा सरकारी जग्गाबाट उत्पादन, बिक्री वितरण भएका काठ दाउरा तथा प्राप्त राजश्व सम्बन्धी विवरण	७७
अनुसूची-१२ (ङ) : विगत ६ वर्षमा बेबारीसे तथा मुद्दामा जफत भएका काठ दाउरा बिक्री वितरण तथा प्राप्त राजश्व सम्बन्धी विवरण	७७
अनुसूची-१२ (च) : विगत ७ वर्षमा डि.व.का र आपूर्ति समितिबाट काठ दाउरा बिक्री वितरण सम्बन्धी विवरण	७८
अनुसूची-१२ (छ) : विगत ६ वर्षमा सामुदायिक वन र निजी आवदी काठ दाउरा बिक्री वितरण सम्बन्धी विवरण	७८
अनुसूची-१२ (झ) : विगत ६ वर्षमा वन क्षेत्रबाट प्राप्त राजश्व सम्बन्धी विवरण	७८
अनुसूची-१३ (क) : विगत ६ वर्षमा दायर भएका विभिन्न वन तथा वन्यजन्तु सम्बन्धी मुद्दाको विवरण	७९
अनुसूची-१३ (ख) : विगत ६ वर्षमा फछ्यौट भएका विभिन्न वन तथा वन्यजन्तु सम्बन्धी मुद्दाको विवरण	७९
अनुसूची-१३ (ग) : विगत ६ वर्षमा फछ्यौट हुन बाकि भएका विभिन्न वन तथा वन्यजन्तु सम्बन्धी मुद्दाको विवरण	७९
अनुसूची-१३ (घ) : डिभिजन वन कार्यालय, रुपन्देहीमा दायर वन मुद्दाको विवरण	८०
अनुसूची-१३ (ङ) : रुपन्देहीमा जिल्ला अदालतमा दायर भएको मुद्दाको विवरण	८०
अनुसूची-१४ : कर्मचारी दरवन्दी र पदपूर्तिको अवस्था	८१

अनुसुची-१५ : वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्यक्रम कार्यान्वयन शुरु गरिएका सामुदायिक वनहरूको विवरण	८२
अनुसुची-१६ : उत्कृष्ट सामुदायिक वन वन पुरस्कार पाउनेको विवरण	८३
अनुसुची-१७ (क) : सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह बाहिर बिक्री भएका काठ, दाउरा , प्राप्त कर तथा समुहको आम्दानी	८४
अनुसुची-१७ (ख) : यस आ.व मा हस्तान्तरण गरिएको सा.व हरुको विवरण	८४
अनुसुची-१७ (घ) : यस आ.व मा कार्ययोजना पुनरावालोका भएको सामुदायिक वनहरू	८५
अनुसुची-१८ : यस कार्यालय अर्न्तगतका कार्यालयहरूमा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण	८६

तालिकाहरू

तालिका १ रुपन्देही जिल्लाको भौगोलिक अवस्था	२
तालिका २ उद्योग व्यवसायको विवरण	६
तालिका ३ जिल्लाको वनको	६
तालिका ४ भू उपयोगिताको अवस्था	७
तालिका ५ स्थानिय तह संरचना अनुसार वनको विवरण	८
तालिका ६ सब डिभिजन वन अनुसार वनको विवरणहरू	९
तालिका ७ वन क्षेत्रमा पाईने रुख तथा बोट बिरुवाहरूको विवरण	८
तालिका ८ आयोजना क्षेत्रमा पाईने गैर काष्ठ वनस्पतिहरू	११
तालिका ९ जङ्गली स्तनधारी प्राणीहरूको विवरण	१३
तालिका १० चराहरूको विवरण	१४
तालिका ११ सरीसृपको विवरण	१५
तालिका १२ प्रस्तावित नदी खोलाको सतहको हालको अवस्था	१६
तालिका नं १३ : सामुदायिक वनहरूको बृद्धि मौज्जात	२२
तालिका नं १४ : साभेदारी वनको मौज्जात अवस्था (प्रति हे.मा)	२२
तालिका नं १५ : सरकारद्वारा व्यवस्थित वनको मौज्जात अवस्था (प्रति हे.मा)	२२
तालिका नं १६ : कार्यक्रम अनुसार लक्षित बजेट र प्रगती	२८
तालिका नं १७ : वन अतिक्रमण अतिक्रमण सम्बन्धी विवरण	२८
तालिका नं १८ : सामुदायिक वनमा वैज्ञानिक वन कार्यक्रम लागु भएको सा.वहरू	२९
तालिका नं १९ : यस आ.व मा निर्माण तथा स्तरउन्नति गरीएका पोखरी र तालतलैयाहरूको विवरण	३०
तालिका नं २० : यस आ.व मा पर्यापर्यटन कार्यक्रम लागु भएको सा.वहरू	३२
तालिका नं २१ : बिरुवा उत्पादन तथा वितरण सम्बन्धी विवरण	३४
तालिका नं २२ : जडिबुटि बिरुवा उत्पादन तथा खरिद सम्बन्धी विवरण	३५
तालिका नं २३ : अग्नि नियन्त्रण सम्बन्धी सामाग्रिहरू	४२
तालिका नं २४ : बिरुवा उत्पादन तथा वितरण सम्बन्धि विवरण	४५
तालिका नं २५ वृक्षारोपण र बिरुवा वितरण सम्बन्धी विवरण	४६
तालिका नं २६ : वृक्षारोपण गरिएको स्थानहरूको विवरण	४७
तालिका नं २७ : वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्यक्रमबाट लाभान्वित समुह र क्रियाकलापहरूको विवरण	५१

खण्ड १ जिल्लाको परिचय

१.१. परिचय

नेपालको लुम्बिनी प्रदेश अर्न्तगतका १२ जिल्लाहरू मध्ये रूपन्देही जिल्ला शान्तिका अग्रदुत गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनी अवस्थित जिल्ला हो। यस जिल्लालाई चुरे, भावर क्षेत्र र तराइ/मधेश गरी तीन भौगोलिक क्षेत्रहरूमा विभाजन गरिएको छ। राजनैतिक रूपले यस जिल्लालाई पाँच वटा प्रतिनिधी सभा निर्वाचन क्षेत्र एक उप महानगरपालिका, पाँच नगरपालिका र दस गाँउपालिकामा विभाजन गरिएको छ। यस जिल्लाको सदरमुकाम सिद्धाथनगरपालिका (भैरहवा) मा रहेको छ भने लुम्बिनी प्रदेशको अस्थायी राजधानीको लागि मुकाम बुटवल कायम भएको छ।

गौतमबुद्धको पवित्र जन्मस्थलको रूपमा विश्वमा नै परिचित यो जिल्ला ऐतिहासिक, भौगोलिक एवं पर्यटकीय दृष्टिले ज्यादै महत्वपूर्ण मानिन्छ। यस जिल्लाको नामाकरणको सम्बन्ध भगवान गौतम बुद्ध सङ्ग जोडिएको छ। गौतम बुद्धकी आमा माया देवी यसै जिल्लाको देवदह भवानीपुरमा जन्मिएकी थिइन्। उनी अत्यन्त सुन्दरी भएकीले उनलाई रूपिदेवी भनिन्थ्यो र त्यही शब्द रूपिदेवीवाट रूपन्देही र रूपन्देही भएको हो भन्ने भनाई छ। राजा शुद्धोधनकी रानी माया देवी कोलिय राजकन्या रुपादेवी थिइन्। शाक्यहरू र कोलियहरूको आवतजावत गर्ने मार्गमा विश्राम स्थलको रूपमा रहेको एउटा बगैँचाको नाम यिनै रानीको नामवाट रुपादेवी राखियो। कालान्तरमा उक्त शब्द अपभ्रम्स हुँदै रुम्बिनी देई, रुमिनी देई हुँदै लुम्बिनी र यसैबाट रूपन्देही जिल्लाको नाम रहेको सुन्नमा पाइन्छ। यसरी बनेको लुम्बिनी गाउँ आज पनि दक्षिण पश्चिम रूपन्देहीमा अवस्थित छ।

१.२. भौगोलिक अवस्था :

सिमाना

पूर्व	: नवलपरासी (दाउन्ने पश्चिम)
पश्चिम	: कपिलवस्तु जिल्ला (कोठिखोलाको सिमाना)
उत्तर	: पाल्पा र अर्घाखाची जिल्ला (चुरियाको पानी ढलो)
दक्षिण	: भारत उत्तर प्रदेशको महाराजगञ्ज जिल्ला।

क्षेत्रफल

यो जिल्लाको क्षेत्रफल विभिन्न स्रोतहरूमा निम्नानुसार फरकफरक प्रकाशित भएको पाइन्छ।

- १३६७७० हेक्टर (ओ एफ.एम.पी.१९९५)
- १४१३.५ वर्ग कि.मी. (एल.आर.एम.पी. १९७९)
- १४०१ वर्ग कि.मी. (जिल्ला भू संरक्षण कार्यालय रूपन्देही)
- १३०७३५ हेक्टर (परिवर्तन विशलेषण प्रतिवेदन २०६२, वन विभाग)
- १३६० वर्ग कि.मी. (जि.वि.स. रूपन्देही)
- १३०५३९ हेक्टर (वन अनुसन्धान तथा तालिम केन्द्र,)

अवस्थिति

- अक्षांश - २७° २०' ००" देखि २७° ४७' २४" उत्तर
- देशान्तर - ८३° १२' १६" देखि ८३° ३८' ७" पूर्व
- उचाई - १०० मिटर देखि १२१९ मिटर सम्म
- तापक्रम - न्युनतम ८.७५ देखि अधिकतम ४४ डिग्री सेल्सियस
- औसत वर्षा - १३९१ मि.
- हावापानी - उष्ण प्रदेशीय
- मुख्य नदीहरू - तिनाउ, रोहिणी, दानव, कोठी, कञ्चन, डण्डा, सुखौरा, कचरा, इंगुरिया, घोडाहा, बघेला, कोइली, भाड, पहिला, जवाइ
- प्रमुख तालहरू - गैडहवाताल -विष्णुपुरा १(२९.०५हे.), नन्दभाउजु (चिल्हिया), दानापुरताल/गजेडीताल (१९ हे.), देवदह आदि

१.३ रुपन्देही जिल्लाको भौगोलिक अवस्था

तालिका १ रुपन्देही जिल्लाको भौगोलिक अवस्था

क्र.सं	भौगोलिक क्षेत्र	क्षेत्रफल (हेक्टर)	प्रतिशत
१	चुरे	१८७२०	७३.३९
२	तराई	६७८८	२६.६१
जम्मा		२५५०८	१००

श्रोत : DFRS, 2018

१.४ राजनैतिक अवस्था

- प्रदेशको नाम : लुम्बिनी प्रदेश
- अस्थायी प्रदेश राजधानी : बुटवल, रुपन्देही
- प्रदेशभर जिल्ला सख्या : १२
- निर्वाचन क्षेत्र : ५
- उप महानगरपालिका : १ (बुटवल उप.महानगरपालिका)
- नगरपालिका : ५ (तिलोत्तमा, देवदह, सैनामैना, लुम्बिनी सांस्कृतिक र सिद्धार्थनगर नगरपालिका)
- गाँउपालिका : १० (सुद्धोधन, सियारी, कञ्चन, गैडहवा, ओमसतिया, मायादेवि, रोहिणी, सम्मरीमाइ, मर्चवारी र कोटहीमाइ)

१.५ जनसङ्ख्या विवरण (२०६८ अनुसार)

- कुल जनसङ्ख्या : ८८०१९६
- पुरुष : ४३२१९३

- महिला : ४४८००३
- वार्षिक जनसङ्ख्या वृद्धि दर : २.१७ प्रतिशत
- घर धुरी सङ्ख्या : १६३९१६
- औसत परिवार सङ्ख्या : ५.३७
- जनघनत्व(प्रतिवर्ग किलोमिटर) : ६४७
- जन सङ्ख्याको आधारमा : तेस्रो ठूलो जिल्ला
- अनुपस्थित जनसङ्ख्या : ६२९०४
- महिलाको नाममा घरजग्गा रहेको परिवार सङ्ख्या : ३९४७४

१.६ धर्म अनुसारको जनसङ्ख्या विवरण

- हिन्दु : ७५९०४६ (८६.३%)
- इस्लाम : ७२४२८ (८.२%)
- बौद्ध : ४०५७१ (४.६%)
- क्रिश्चियन : ५८२४ (०.७%)
- अन्य : किरात, प्रकृति र अन्य २३२७ जना (०.२%)

१.७ प्रमुख जातजाति अनुसारको जनसङ्ख्या विवरण

- ब्रह्मण : १४०२४९ (१५.९%)
- मगर : ९४२६७ (१०.७%)
- थारु : ८४७८८ (९.६%)
- मुसलमान : ७२४६८ (८.२%)
- यादव : ६५०९९ (७.४%)
- क्षेत्री : ६१४६३ (७.०%)
- चमार, हरिजन : ३२७२७ (३.७%)
- अन्य : ३२९१३५ (३७.४%)

१.८ भाषाको आधारमा जनसङ्ख्या अनुपात

- भोजपुरी : ३६.५९ प्रतिशत
- नेपाली : ३६.८९ प्रतिशत
- थारु : ६.२६ प्रतिशत
- मगर : ४.१८ प्रतिशत
- अवधी : ६.३७ प्रतिशत
- उर्दू : २.५६ प्रतिशत

- मैथली : ३.५३ प्रतिशत
- अन्य : ३.६२ प्रतिशत

१.५ विकासका केही प्रमुख सूचकहरू

- जम्मा साक्षरता प्रतिशत : ९६.१७%
- काठ दाउरा बाल्ने घरपरिवार प्रतिशत : ३४.३%
- विद्युत सुविधा प्राप्त घरपरिवार प्रतिशत : ८०.६%
- प्रतिव्यक्ति आय : ११२३ US\$
- धारा पाइपबाट खानेपानी प्रयोग गर्ने परिवार : ३८.४%
- ट्यूबेल हेन्डपाम्पको खानेपानी प्रयोग गर्ने परिवार : ५९.१%

१.१० स्वास्थ्य सेवा सञ्चालित संस्थाहरू

- प्रादेशिक अस्पताल १
- जिल्ला अस्पताल १
- प्राथमिक उपचार केन्द्र ५
- हेल्थ पोष्ट ६५
- बर्थिङ् सेन्टर २१
- आयुर्वेद अस्पताल १
- आयुर्वेद औषधालय ४
- संस्थागत क्लिनिक २
- खोप क्लिनिक ३१७
- म. स्वा. स्वयम्सेविका १५११

१.११ सडक तथा यातायात :

- कच्ची सडक १२२ कि.मी.
- ग्राभेल सडक ९७५ कि.मी.
- कालोपत्रे सडक ३९२ कि.मी.
- राष्ट्रिय राजमार्ग ७०.३५ कि.मी.
- सहरी सडक ७५ कि.मी.

१.१२ भैरहवा देखी विभिन्न स्थानको दूरी :

- बुटवल २२ कि.मी.
- लुम्बिनी २२ कि.मी.
- परासी -हुलाकी सडक १६.५ कि.मी.

- मर्चवार (सेमरा) २७ कि.मी.
- पोखरा १७६ कि.मी.
- काठमाडौं २८३ कि.मी.
- नेपालगञ्ज २८० कि.मी.
- नारायणगढ १३७ कि.मी.

१.१३. प्रमुख धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थल

- देवदह भवानीपुर
- जितगढी किल्ला बुटवल
- प्रकटेश्वर महादेव (गोनाहा)
- पर्रोहा परमेश्वर बोलबमधाम
- राजापानी (सालभण्डी)
- सतियामाई (पट्टखौली)
- जलविनायक (बुटवल)
- मणिमुकुन्दसेनको दरवार र फुलबारी
- नन्दभाउजु ताल (चिल्हिया)
- गैडहवा ताल (विष्णुपुरा)
- मर्चवारी देवी (वोगडी)
- सैनमैना ऐतिहासिक स्थल (पर्रोहा)
- सिद्धबाबा धाम, बुटवल
- नारायण मन्दिर (भैरहवा)
- कन्यामाई र वैरीमाई (कलिदह)
- शङकरनगर वन बाटिका
- नारायणपूरताल
- बोलबमधाम
- रामापिथेकस पार्क

१.१४ उद्योग व्यवसाय
तालिका नं. २ उद्योग व्यवसाय विवरण २०७७/७८

सि नं	वर्गीकरण	लघु		घरेलु		साना	
		संख्या	कुलपूँजी	संख्या	कुलपूँजी	संख्या	कुलपूँजी
१	उत्पादन मुलक	७९	३१६४९०००	३३३	१८७२०९७०९	६३८६	१६८८४४७८७८
२	कृषि तथा वन पैदावारमा आधारित	११	६८५००००	०	०	२१४५	६०७५३३४५०२
३	पर्यटन मुलक	४२	१५८३२०००	१	१५४०००००	२२८९	३१५१७२२२४६
४	सूचना संचार प्रविधि सूचना प्रसारण प्रविधिमा आधारित	०	०	०	०	१	३०००००
५	सेवा मुलक	८३	३०१७८०००	२८	१४६८९५५५	४०६७	५१६९५१०६२८
जम्मा		२१५	८४५०९०००	३६२	२१७२९९२६४	१४८८८	३१२८५३१५२५४

श्रोत: घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय रुपन्देही

१.१५. खाना पकाउन प्रयोग हुने इन्धन

- दाउरा ५६२६४ परिवार
- मट्टितेल २००५ परिवार
- एल.पि. ग्यास ५६०६६ परिवार
- गुइँठा ४२५१९ परिवार
- वायोग्याँस ५१७१ परिवार
- बिद्युत ४३ परिवार
- अन्य १७६७ परिवार

१.१६. जलवायू तथा वर्षा

- औषत अधिकतम तापक्रम : ३६.१३ डिग्रि सेल्सियस
- औषत न्यूनतम तापक्रम : २२.५ डिग्रि सेल्सियस
- अत्याधिक गर्मी हुने महिना : जेष्ठ-आषाढ
- औषत वार्षिक वर्षा : २२२० मिलीलितर

१.१७. जिल्लाको वनको किसिम र क्षेत्रफल

तालिका ३ जिल्लाको वनको

वनको किसिम	जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	प्रतिशत
साल (Sal)	८५३५१७	३३।४३
साल तराइ हार्डउड (STH)	१५५६५११	६१।०२
तराइ हार्डउड (TH)	१००४।२	३।९३
अन्य काष्ठ क्षेत्र	४०३	१।५७
जम्मा	२५५०८	१००

१.१८. भू उपयोगको अवस्था

तालिका ४ भू उपयोगिताको अवस्था

सि.न	भू-उपयोगिता विवरण	क्षेत्रफल हे.	प्रतिशत
१	कृषि क्षेत्र	८९५५९	६८।५६
२	वन क्षेत्र (अनिक्रमण क्षेत्र सहित)	३३८५४	२५।९२
२.१	वन	२५१०५	१९।२२
२.२	अन्य काष्ठ क्षेत्र	४०३	०।३१
२.३	अतिक्रमण क्षेत्र	८३४६	६।३९
३	घासे मैदान	२०४०	१।५६
४	अन्य(वस्ती, शहर, एयरपोर्ट आदि)	५१६८	३।९६
जम्मा		१३०६२१	१००।००

श्रोत : DFRS, 2018

१.१५. रुपन्देही जिल्लाको नयाँ स्थानिय तह संरचनाको विवरण
तालिका ५ स्थानिय तह संरचना अनुसार वनको विवरण

क्र. सं.	हालको स्थानिय तहको नाम	साविक क्षेत्र	हाल कायम वडा संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	वन क्षेत्र (हे)	स्थानिय तहमा वन क्षेत्र प्रतिशत	जिल्लाको वन क्षेत्र प्रतिशत
१	बुटवल उप महानगरपालिका	बुटवल वडा नं. १ देखी २२	२२	१०१६९	४८९०	४८	१९
२	देवदह नगरपालिका	देवदह १-११, सिकटहन १,२,६,७ र ९	१२	१३७०९	७३३५	५४	२९
३	सैनामैना नगरपालिका	सैनामैना १-१२ सालभण्डी १,४,५,९	११	१६१३०	९१५१	५७	३६
४	तिलोत्तमा नगरपालिका	तिलोत्तमा १-२४	१७	१२६३०	१२७८	१०	५
५	लुम्बिनी सा.न.पा.	लु. सा. न.पा. १-२१	१३	११२२७	०	०	०
६	सिद्धार्थनगर	सिद्धार्थनगर १-१३	१३	३६०६	११	०	०
७	मायादेवी गाउँपालिका	मधेली १-९, कम्हरिया ९, गोनाहा ११९ हाटी वनगाई १-९	८	७२५०	०	०	०
८	ओमसतिया गाउँपालिका	पडसरी १-९, हाटी फर्साटिकर १-९, बसन्तपुर १-९, पटखौली १-९, छोटक्रीरामनगर १-९	६	४८५८	०	०	०
९	रोहीणी गाउँपालिका	वगाहा १-९, पोखराभिण्डी १-९, धकधई १-९, छिपाढा १-९, वोधवार १-९, पजरकडी १-९	७	६४६८	३२	०	०
१०	सियारी गाउँपालिका	चिच्छीया १-९, मैनाहिया १-९, हर्नेया १-९ दयानगर १-९ पश्चिम अमुवा १-९	७	६६४०	१४२	२	१
११	शुद्धोधन गाउँपालिका	खडवा वनगाई १-९, सौर्हवा फर्साटिकर १-९, मानपकडी १-९, मानमटेरीया १-९,	७	५७६०	२०	०	०
१२	गैडहवा गाउँपालिका	सौडी १-९, जोगडा १-९, विष्णुपुरा १-९, सुर्यपुरा १-९	९	९६८५	७१९	७	३
१३	कञ्चन गाउँपालिका	गजेडी १-९, रुद्रपुर १-९	५	५८५३	१२६८	२२	५
१४	कोटहीमाई गाउँपालिका	सिपवा १-९, सत्रौन पकडी १-९, मर्यादापुर १-९ वैरघाट १-९, मझगावा १-९, बोगडी १-९	७	५८२९	०	०	०
१५	मर्चवारी गाउँपालिका	सेमरामर्चवार १-९, रायपुर १-९, सिलौरिया १-९ बगौलि १-९	७	४८५८	०	०	०
१६	सम्मरीमाई गाउँपालिका	करौता १-९, थु. पिपरहवा १-९, फरेना १-९, रोहनीहवा १-९, असुरैना १-९, वेतकुईया १-९	७	५०८१	०	०	०
१७	लुम्बिनी विकास क्षेत्र			७८६	२५९	३३	१
जम्मा				१३०५३९	२५१०५	१९।२३	१००

श्रोत : स्थानीय तहमा वन तथा जलाधार प्रोफाइल कार्यदल, वन तथा भू संरक्षण मन्त्रालय, २०७४

१.२०. सव डिभिजन वन कार्यालयको वन सम्बन्धि विवरण

तालिका ६ सव डिभिजन वन अनुसार वनको विवरणहरू

सव.डि.व.का	वनको क्षेत्रफल	क्षेत्रफल (हेक्टर)			
		सामुदायिक वन	साभेदारी वन	धार्मिक वन	सरकारद्वारा व्यवस्थित वन
देवदह सव डिभिजन	४७०७	३२६७	०	७.६२	१४३२.५
तिलोत्तमा सव डिभिजन	४८४९	२१३५	७६४.२	०	१९४९.४१
कचन सव डिभिजन	४२९१	२४७४	१३२१	०	४९६.३८
लुम्बिनी सव डिभिजन	७९८.३	८९४.९	०	०	०
सैनामैना सव डिभिजन	१०३०२	७०३२	०	१९।८५	३२५०.३३
सिद्धार्थ सव डिभिजन	१५७.६	४८९.६	०	०	०
जम्मा	२५१०५	१६२९२	२०८५	२७.४७	६७००.३८

श्रोत : डि.व.का. २०७८ सा.व.को रेकर्ड

१.२१. वनस्पति सम्बन्धि विवरण

क) रुख तथा बोट बिरुवाहरूको विवरण

राष्ट्रिय वन, सामुदायिक तथा साभेदारी वन क्षेत्रमा पाईने रुख तथा बोट बिरुवाहरूको सूची तल तालिकामा उल्लेख गरिएको छः

तालिका ७ वन क्षेत्रमा पाईने रुख तथा बोट बिरुवाहरूको विवरण

सि नं	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	परिवार	CITES	IUCN	नेपाल सरकार
१	साल	<i>Shorea robusta</i>	Dipterocarpaceae		LC	Protected
२	साज/अस्ना	<i>Terminalia tomentosa</i>	Combretaceae			
३	बोट धाइरो	<i>Legerstroemia parviflora</i>	Lythraceae			
४	कर्मा	<i>Adina cordifolia</i>	Rubeaceae			
५	सिन्दुरे	<i>Mallotus philippinensis</i>	Euphorabiaceae			
६	राजबृक्ष	<i>Cassia fistula</i>	Fabaceae			
७	क्यामुन	<i>Cleistocalyx operculatus</i>	Myrtaceae			
८	सिसौ	<i>Dalbergia sissoo</i>	Fabaceae			
९	खयर	<i>Acacia catechu</i>	Fabaceae			
१०	अर्जुना	<i>Terminalia arjuna</i>	Combretaceae			
११	कुसुम	<i>Schleichera oleosa</i>	Sapindaceae			

सि नं	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	परिवार	CITES	IUCN	नेपाल सरकार
१२	टाँटरी	<i>Dillenia pentagyna</i>	Dilleniaceae			
१३	जामुन	<i>Syzygium cumini</i>	Myrtaceae			
१४	बिजयसाल	<i>Pterocarpus marsupium</i>	Fabaceae			Protected
१५	भलायो	<i>Semecarpus anacardium</i>	Anacardiaceae			
१६	मसला	<i>Eucalyptus spp=</i>	Myrtaceae			
१७	गुलमोहर	<i>Delonix regia</i>	Fabaceae			
१८	सिरिस	<i>Albizia procera</i>	Fabaceae			
१९	बाँझी	<i>Anogeissus latifolia</i>	Combretaceae			
२०	क्यासिया	<i>Senna siamea</i>	Fabaceae			
२१	पिपल	<i>Ficus religiosa</i>	Moraceae			
२२	बेल	<i>Aegle marmelos</i>	Rutaceae			
२३	असारे	<i>Murraya koenigii</i>	Rutaceae			
२४	सिमल	<i>Bombax ceiba</i>	Malvaceae			Protected
२५	हल्दु/कर्मा	<i>Adina cordifolia</i>	Rubiaceae			
२६	वर	<i>Ficus benghalensis</i>	Moraceae			
२७	सतिसाल	<i>Dalbergia latifolia</i>	Fabaceae			
२८	समि	<i>Ficus benjamina</i>	Moraceae			
२९	चिउरी	<i>Diploknema butyracea</i>	Sapotaceae			
३०	कदम	<i>Neolamarckia cadamba</i>	Rubiaceae			
३१	बाँस	<i>Himalaya calamus</i>	Poaceae			
३२	लामपाते	<i>Duabanga grandiflora</i>	Sonneratiaceae			
३३	टिक	<i>Tectona grandis</i>	Lamiaceae			
३४	बकाइनो	<i>Melia azedarach</i>	Meliaceae			

यहाँ केहि मिचाहा प्रजातिका वनस्पति पनि पाइन्छन् जस्तै : कालो बनमारा (*Ageratina adenophora*) , निलो भार (*Ageratum houstonianum*) आदि
आइयुसिएनको लोपोन्मुख सूचांक : T (Threatened), E (Endangered), LC (Least concern), V (Vulnerable), NT (Near Threatened)

ख. प्रमुख गैह्र काष्ठ वनस्पति

रुपन्देही जिल्ला जैविक विविधताले भरिपूर्ण रहेको हुँदा यहाँ विभिन्न प्रकारका काष्ठ तथा गैह्रकाष्ठ जन्य वनपैदावारहरू पाइन्छन् । घरेलु प्रयोजन एवम् व्यापारिक दृष्टिकोणले समेत महत्व राख्ने जडिवुटी लगायतका गैह्रकाष्ठ वनपैदावारहरूको उत्पादन परिमाण यस जिल्लामा न्यून रहेता पनि उपलब्धताको हिसाबले प्रजातिको नाम, उपयोगी

भाग र स्थानीय प्रयोगको विवरण देहाय वमोजिम रहेको छ ।

तालिका ८ आयोजना क्षेत्रमा पाईने गैर काष्ठ वनस्पतिहरु

क. स	नेपाली नाम	बैज्ञानिक नाम	फैलावट (मि.)	प्रयोग हुने भाग	मुख्य प्रयोग
१	वन तरुल	<i>Dioscorea bulbifera</i>	१५०-२१००	जमिन मुनिको भाग	औषधी , खाना
२	निगालो	<i>Drepanostachyum sp.</i>	१५००-२७००	काण्ड र टुसा	खान तथा हस्तकलाको सामग्री बनाउन
३	रुद्राक्ष	<i>Elaeocarpus sphaericus</i>	७००-१७००	फल	औषधी , धार्मिक
४	धसिंड्रो	<i>Gaultheria fragrantissima</i>	१२००-२७००	पात	सुगन्धित तेल र धार्मिक
५	सज्योन	<i>Jatropha curcas</i>	१००-२०००	बिउ	बैकल्पीक उर्जा, औषधी
६	सिन्दुरे	<i>Mallotus philippensis</i>	१५०-१८००	बोक्रा, पात, फल	औषधी
७	अमला	<i>phyllanthus emblica</i>	१५०-१४००	फल	खाना, त्रिफला औषधी
८	अम्रिसो	<i>Thysanolaena maxima</i>	५००-२०००	डाँठ र फुल	कुचो
९	गुर्जो	<i>Tinospora sinensis</i>	३००-१५००	लहरा	जडिबुटी चिया र औषधी
१०	कुरिलो	<i>Asparagus racemosus</i>	१५०-२१००	जरा र टुसा	खान र औषधी
११	निम	<i>Azadirachta indica</i>	१००-९००	सम्पूर्ण भाग	औषधी
१२	तेजपात	<i>Cinnamomum tamala</i>	४५०-२१००	बोक्रा, पात	औषधी, मसला
१३	सर्पगन्धा	<i>Rauvolfia serpentina</i>	१००-१२००	जरा	औषधी
१४	पिपला	<i>Piper longum</i>	२००-१४००	फल र डाठ	औषधी, मसला
१५	हरो	<i>Terminalia chebula</i>	१५०-११००	बोक्रा, फल र जरा	त्रिफला औषधी, खाद्य पदार्थ कुहाउन, रंग जमाउन तथा चमक ल्याउन
१६	बरो	<i>Terminalia bellirica</i>	३००-११००	बोक्रा, काठ	त्रिफला औषधी,आएको रोगमा ज्वरो निको पार्न
१७	पानी अमला	<i>Nephrolepis cordifolia</i>	५००-२५००	पात तथा जमिनमुनिको भाग	Decoration कार्य तथा जण्डिस र मधुमेहको औषधी

क.स	नेपाली नाम	बैज्ञानिक नाम	फैलावट (मि.)	प्रयोग हुने भाग	मुख्य प्रयोग
१८	सितलचिनी	<i>Moringa oliefera</i>	३००-१५००	फल, बिउ	खान तथा औषधी प्रयोग
१९	बेत	<i>Calamus tenuis</i>	३००-१४००	डाठ	फर्निचर बनाउन
२०	बेल	<i>Aegle marmelos</i>	१००-१०००	फल, पात	खाना, औषधी र धार्मिक
२१	चिउरी	<i>Diploknema butyracea</i>	४००-१४००	बिउ	घिउ, साबुन, मैनबत्ति, सुगन्धको लागि , दुखाइ कम गर्ने औषधी आदी
२२	सिमल	<i>Bombax ceiba</i>	१००-१४००	भुवा	कपास बनाउन
२३	सिकाकाइ	<i>Acacia rugata</i>	४००-८००	कोसा, बिउ	ज्वरो, भाडापखाला, तागत दिने, सर्पको टोकाइ इत्यादीको औषधी
२४	राजवृक्ष	<i>Cassia fistula</i>	१५०-१५००	फल र जरा	आयुर्वेदीक औषधी, ज्वरो, जन्डिस औषधी गोवन सर्पको बिस नियन्त्रण गर्न
२५	बास	<i>Dendrocalamus spp.</i>	४०००	डाँठ	डालो, भकारी, फर्निचर, खाद्यपदार्थ, दाउरा
२६	क्यामोमाइल	<i>Matricaria chamomilla</i>	१५०-२०००	फुल	सुगन्धित तेल, अयकभतष्क हर्ष बनाउन, क्यामोमिल चिया
२७	मेन्था	<i>Mentha arvensis</i>	१००-१०००	पात	खाना, पेय पदार्थ, प्रशोधनका सामग्री, खोकी औषधी
२८	तुलसी	<i>Ocimum tenuiflorum</i>		पात र डाठ	आयुर्वेदीक औषधी, धार्मिक
२९	बबुल	<i>Acacia arabica</i>	५००-२०००	बिउ र बोक्रा	रगत बग्ने रोक्ने, बिष लागेको हटाउन, पेटमा जुका परेमा, चर्मरोग, रगत आइरहने खालको बाबासिर, दम, ब्रोडकाइटिस, कले जोको गडबडी, जीउमा सेतो दाग देखिएमा, पिसावमा खरावी, पेटभित्र पानी जमेमा
३०	सिट्रोनेला	<i>Cymbopogon winterianus</i>	१८०-१५००	पात	साबुन, फिनेल तथा कृत्रिम कागती, वास्ना, लुतो, रक्त सञ्चार ज्वरो, मांसपेशी दुखेको, सुगन्धित तेल

क.स	नेपाली नाम	बैज्ञानिक नाम	फैलावट (मि.)	प्रयोग हुने भाग	मुख्य प्रयोग
३१	खयर	<i>Acacia catehu</i>	२००-१५००	बोक्रा र काठ	कफ खोकी, दम, चर्म रोग लुतो, ट्रिन्सल, दाद, आदीको औषधी
३२	बाभि	<i>Anogeissus latifolia</i>	४५०-१५००	बोक्रा र पात	गानो, ग्याष्ट्रिक, दम, कफ, खोकी औषधी
३३	असुरो	<i>Justicia adhatoda</i>	५००-१६००	पात फल फुल जरा	औषधी
३४	लेमन ग्रास	<i>Cymbopogon flexuosus</i>	१००-१५००	पात	सुगन्धीत तेल, दात दुखेको, टाउको दुखेको, आखाको रोग, हैजा, ग्याष्ट्रिक औषधी
३५	पामारोजा	<i>Cymbopogon martinii</i>	१००-१५००	पात	सुगन्धीत तेल तथा प्रशोधनका वस्तुहरू

१.२.२. वन्यजन्तु

१.२.२.१ स्तनधारी प्रजाति, चरा, घस्रन प्रजाति, माछा, आदिको विवरण

अति वन विनाशका चपेटामा परेका यस जिल्लामा वन्यजन्तुका वासस्थान खल्बलिन तथा चोरी शिकारीका कारणले गर्दा वन्यजन्तु तथा वनस्पतिका संख्या घट्दै गइ जैविक विविधतामा ह्रास आएको देखिन्छ। यस जिल्लामा ५० परिवारका २१३ प्रजातिका चराहरू, १८ परिवारका ३१ प्रजातिका स्तनधारी प्राणीहरू रहेका डि.व.का. रुपन्देहीले २०६९ सालमा गरेका अध्ययनबाट देखिन्छ। त्यसैगरी ४४ प्रजातिका माछा, २१ प्रजातिका रेप्टाइल्स रहेको तथ्यांक पाइएको छ। यस जिल्लामा पाइने वन्यजन्तुहरूमा खरायो, दुमिस, जंगली विरालो, चित्तल, वनेल, निलगाई, चितुवा र कहिलेकाही बाघ समेत देखिएका स्थानिय बासिन्दाको भनाइ छ। वन संरक्षणका कारणले गर्दा हालका दिनहरूमा निलगाइको संख्यामा अत्यधिक बृद्धि भएको छ। चराहरूमा धनेश, राजहंश, मयुर, कालिज, सुगा, ढुकुर, सुनचरो, बाज, तित्रा आदि पर्दछन। लुम्बिनी विकास कोष तथा आसपासका क्षेत्रमा चराहरूका अध्ययन, अनुसन्धान तथा संरक्षणका प्रयासहरू समेत भएका छन। रुपन्देहि जिल्लामा पाइने वन्यजन्तुहरू सम्बन्धि विवरण तपसिल अनुसार रहेको छ।

तालिका ५ जङ्गली स्तनधारी प्राणीहरूको विवरण

सि.नं	स्थानीय नाम	बैज्ञानिक नाम	परिवार	CITES	IUCN	नेपाल सरकार
१	चितुवा	<i>Panthera pardus</i>	Felidae	I	V	Protected
२	वन बिरालो	<i>Felis chaus</i>	Felidae	II	LC	-
३	खरायो	<i>Lepus nigricolis</i>	Leporidae		LC	-
४	फ्याउरो	<i>Vulpes bengalensis</i>	Canidae		V	Protected
५	बदेल	<i>Sus scrofa</i>	Suidae		LC	-
६	रातो बादर	<i>Macaca mulatta</i>	Cercopitheidae	II	LC	-
७	निलगाई	<i>Boselaphus tragocamelus</i>	Bovidae		V	Protected

सि नं	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	परिवार	CITES	IUCN	नेपाल सरकार
८	चित्तल	<i>Axis axis</i>	Cervidae		V	-
९	सानो निर बिरालो	<i>Viverricula indica</i>	Felidae		LC	-
१०	ढेडु वा लङ्गुर	<i>Semnopithecus entellus</i>	Cercopithecidae	I	NT	-
११	ठुलो न्याउरी मुसो	<i>Herpestes edwardsii</i>	Herpestidae		LC	-
१२	लोखर्के	<i>Petaurista petaurista</i>	Sciuridae		LC	-
१३	स्याल	<i>Canis aureus</i>	Canidae		LC	-
१४	जुरे दुम्सी	<i>Hystrix indica</i>	Hystriidae		LC	-
१५	मलसाँप्रो	<i>Martes flavigula</i>	Mustelidae		LC	-
१६	चमेरो	<i>Pteropus giganteus</i>	Myrtaceae	II	LC	-

तालिका १० चराहरूको विवरण

सि नं	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	परिवार	CITES	IUCN	नेपाल सरकार
१	भुँडीफोर गिद्ध	<i>Leptoptilos javanicus</i>	Ciconiidae		V	-
२	सारस	<i>Antigone Antigone</i>	Gruidae		LC	-
३	कोइली	<i>Eudynamis scolopacea</i>	Cuculidae		LC	-
४	सानो धनेश	<i>Oryx capensis</i>	Oryx		LC	-
५	कुर्ले दुकुर	<i>Spilopelia chinensis</i>	Columbidae		LC	-
६	डाडग्रे / रूपी	<i>Acridotheres tristis</i>	Sturnidae		LC	-
७	कोटेरो मुनियाँ	<i>Lonchura punctulata</i>	Estrildidae		LC	-
८	सिमकुखुरा	<i>Amaurornis phoenicurus</i>	Rallidae		LC	-
९	सानो सेतो बकुल्ला	<i>Egretta garzetta</i>	Ardidae		LC	-
१०	जुरेली	<i>Pycnonotus cafer</i>	Picnonotidae		LC	-
११	पातसिउने फिस्टो चरा	<i>Orthotomus sutorius</i>	Cisticolidae		LC	-
१२	लाटोकोसेरो	<i>Athene brama</i>	Strigidae	II	LC	-
१३	काष्ठकूट	<i>Dendrocopos macei</i>	Picidae		LC	-
१४	बीउ कुहियो	<i>Hierococcyx varius</i>	Cuculidae		LC	-
१५	सेतो कण्ठे माटीकोरे	<i>Halcyon smyrnensis</i>	Alcedinidae		LC	-
१६	निलकण्ठर ठेउवा	<i>Coracias benghalensis</i>	Coraciidae		LC	-
१७	घर गौथली	<i>Hirundo rustica</i>	Hirundinidae		LC	-
१८	बड्ढाई	<i>Coturnix coturnix</i>	Phasianidae		LC	-
१९	खैरो भद्राई	<i>Lanius cristatus</i>	Laniidae		LC	-

सि नं	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	परिवार	CITES	IUCN	नेपाल सरकार
२०	खोले टिकटिके	<i>Motacilla maderaspatensis</i>	Motacillidae		LC	-
२१	बकुल्ला	<i>Ardeola grayii</i>	Ardeidae		LC	-
२२	भँगोरा	<i>Passer domesticus</i>	Passeridae		LC	-
२३	मलेवा	<i>Columba livia</i>	Columbidae		LC	-
२४	घर काग	<i>Corvus splendens</i>	Myrtaceae	II	LC	-
२५	कण्ठे सुगा	<i>Psittacula krameri</i>	Psittaculidae		LC	-

तालिका ११ सरीसृपको विवरण

सि नं	स्थानीय नाम	वैज्ञानिक नाम	परिवार	CITES	IUCN	नेपाल सरकार
१	माउसुली	<i>Hemidactylus frenatus</i>	Gekkonidae		LC	-
२	होउ सर्प	<i>Trimeresurus spp</i>	Viperidae		LC	-
३	अजिङ्गर	<i>Python molurus</i>	Pythonidae	I	V	Protected
४	साधारण सर्प	<i>Boiga trigonata</i>	Colubridae		LC	-
५	धामन सर्प	<i>Ptyas mucosa</i>	Colubridae		LC	-
६	भ्याँगुता	<i>Rana tigrina</i>	Ranidae		LC	-
७	छेपारो	<i>Calotes versicolor</i>	Agamidae		LC	-
८	सुन गोहोरो	<i>Varanus flavescens</i>	Varanidae	I	LC	Protected
९	खर्से भ्यागुता	<i>Bufo spp</i>	Bufoidea		LC	-
१०	ढकनी नरम खबटे कछुवा	<i>Lissemys punctate</i>	Trionichidae	II	LC	-
११	गोहोरो	<i>Varanus spp</i>	Varanidae		LC	-
१२	कछुवा	<i>Pangshura tecta</i>	Geoemydiidae	II	V	-
१३	गोमन सर्प	<i>Naja naja</i>	Elapidae	II	LC	-

१.२२. नदी खोलाको अवस्था

रुपन्देही जिल्लामा रहेका नदी खोलहरू पाल्पा तथा रुपन्देही जिल्लामा मुहान रही दक्षिण तर्फ वगै चुरे तथा तराइ भाग हुँदै अधिकांश खोला तथा खहरेहरू भारत तर्फ वगदछन् । यी खोला तथा खहरेहरूका जलाधार क्षेत्र ४ देखि ८७८ वर्ग मीटर रहेका छन् । रुपन्देही जिल्लाका २४ नदी, खोला तथा खहरेहरू सबै भन्दा धेरै जलाधार क्षेत्र भएको दानो खोला र सानो जितगढी खोला हो (जि. स. स. २०७१)। यस जिल्लाका नदी, खोला तथा खहरे मा रहेका नदी जन्य पदार्थ

संकलन तथा व्यवस्थापनको लागि ११ खोला खहरेहरूको अवस्था तल तालिकामा उल्लेख गरीएको छ ।

तालिका १२ प्रस्तावित नदी खोलाको सतहको हालको अवस्था

सि.नं.	खोलाको नाम	सम्भावित उत्खनन् क्षेत्र	औषत लम्वाई मी	औषत चौडाई मी	औषत गहिराई मी	औषत आयतन घन मी
१	ईंगुरीया	मलमला, मौवाघारी	१८६.५	२६.५	१.७८	८७९७.२१
२	घमाहा	गंगानगर क्षेत्र	२७०	१७.५	०.७७५	३६६१.८८
३	बौराहा	सैनामैना १, प्राकृतिक चिकित्सालय र चारपाला सामुदायिक वनको विच क्षेत्र	३८५.५	३८	०.३	४३४९.१०
४	जबई	बुटवल १३, जितेश्वरी सामुदायिक वन	१९९	२८.५	१.७	९६४१.५५
५	आँपगैरा	बुद्ध सा व दाउन्ने क्षेत्र	५५०	१८.८५	१	२७७०४.८३
६	घोडाहा	सरनटाँडी दक्षीण क्षेत्र	१३५५	४६	०.६	४२५३३.४५
७	सराङ्ग	सराङ्गटाँडी	८५०	३८.५	०.७५	३१०८८.७५
८	त्रीशुली	चिसापानी चरङ्गे	५६१	६७	०.४०	२७९८९.२८
९	भलुही	क्याउली, पाल्पाली सा व	१६६	४१.३३	३.१२	२१४०५.६३
१०	कन्चन	भिमभिमिया सा व घाट क्षेत्र	८५०	६६	०.७५	८२३४८
११	खोरमोर	लुम्बिनी साव र भिमभिमिया वाँधमुनि देखि ५०० मी टाढा	१३१	५३	२.५५	१७७०४.६५
जम्मा आयतन						२७७२२४.३३

श्रोत: रुपन्देही जिल्ला अन्तर्गत वहने नदी, खोला-खहरे व्यवस्थापन तथा नदीजन्य पदार्थ संकलनको लागि तयार गरिएको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन २०७८

खण्ड २

डिभिजन वन कार्यालयको संक्षिप्त परिचय

२.१ स्थापना एवं पृष्ठभूमि :

नेपालमा वन व्यवस्थापनको कार्य विक्रमसंवत् १९९९ साल देखी सुरु भएको पाइन्छ। सर्वप्रथम काठ महल अड्डाको स्थापना गरी त्यस अर्न्तगत ३ सर्कल, १२ वन जाँच अड्डाहरु राखिए। वि.सं. २००७ सालको परिवर्तनपछि मुलुकको सबै क्षेत्रमा परिवर्तन हुँदा वन सङ्गठनमा पनि परिवर्तन भई २००८ सालमा २ सर्कल, ११ डिभिजन र ४४ रेन्ज कार्यालय सहित वर्तमान वन विभागको स्थापना भएको हो। समय सापेक्ष परिवर्तन हुँदै २०३३ सालमा राष्ट्रिय वन योजना लागु भयो र वि.स २०४० सालमा ५ वटा क्षेत्रीय वन निर्देशनालय खडा गरी सबै जिल्लामा जिल्ला वन कार्यालय स्थापना गर्ने काम सुरु भई २०४३, २०४४ सम्म ७५ वटै जिल्लामा जिल्ला वन कार्यालयहरु सञ्चालनमा आए। २०५० सालमा वन सङ्गठनमा सामान्य हेरफेर गरी मुस्ताङ बाहेक ७४ जिल्लामा जिल्ला वन कार्यालय, ९२ इलाका वन कार्यालय र ६९८ रेन्जपोष्टहरु कायम गरिए।

२०५० सालमा नयाँ वन सङ्गठन लागू भएपछि यो जिल्ला 'ख' वर्गका १६ जिल्ला मध्ये एक कायम भइ २ वटा इलाका वन कार्यालय र १२ वटा रेन्जपोष्ट कार्यरत रहेकोमा २०७० सालमा लागु भएको नयाँ सङ्गठन संरचना अनुसार तपसिल बमोजिम २ वटा सेक्टर वन कार्यालय र १२ वटा इलाका वन कार्यालय कायम भएका थिए। नेपाल सरकार म.प को मिति २०७५।०३।३२ को निर्णय अनुसार प्रदेश सरकार अर्न्तगत रहने गरी यस कार्यालयको नाम डिभिजन वन कार्यालय हुन गएको छ, साथै यस कार्यालय अर्न्तगत ६ वटा सब-डिभिजन वन कार्यालयहरु रहेका छन्। डिभिजन वन कार्यालय रूपन्देही जिल्लाको ओमसतिया गा.वि.स. वार्ड नं ४ मा अवस्थित रहेको छ। कार्यालयको कार्यक्षेत्र सम्बन्धि विवरण अनुसुची २ मा संलग्न छ।

२.२ मौजुदा वन सङ्गठन र दरबन्दी :

२०७५ को नयाँ सांठनिक संरचना अनुसार यस जिल्लामा जम्मा ९४ जना कर्मचारीको स्वीकृत दरबन्दी रहेको छ। यस जिल्लामा एउटा डिभिजन वन कार्यालय, ६ वटा सब डिभिजन वन कार्यालय रहेको छ। यस जिल्लामा कार्यरत वन क्षेत्र हेर्ने निकायको सांठनिक स्वरूप अनुसुची ३ मा राखिएको छ।

२.३ हालसम्म कार्यरत जिल्ला वन अधिकृतहरु

जिल्ला वन कार्यालयमा प्राप्त विवरण अनुसार २०३३ साल देखी हालसम्म कार्यरत जिल्ला वन अधिकृतहरु विवरण अनुसुची-४ मा राखिएको छ।

२.४ भवन तथा सम्पत्ति विवरण

डिभिजन वन कार्यालय रूपन्देहीको कार्यालय तथा आवास र सो अन्तरगत सब डिभिजन वन कार्यालयहरु रहेका भवनहरु प्रयाप्त मात्रामा नभएको र जिर्ण अवस्थामा समेत रहेकोले कतिपय स्थानमा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरुको भवनमा र कहि घर भाडामा लिएर कार्यालय सञ्चालन गरिएको छ। हाल कायम रहेको भवनको विवरण र अवस्था अनुसुची-५ मा राखिएको छ।

२.५ डिभिजन वन कार्यालयबाट सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरू

- ✓ वन संरक्षण, संबर्धन र विकास
- ✓ वनजन्य अपराधको नियन्त्रण र नियमने
- ✓ प्रचलित नीति अनुसार सम्भाव्य सामुदायिक वन क्षेत्रहरूको पहिचान, योजना निर्माण, विकास, व्यवस्थापन र नियमन
- ✓ वनको दीगो एवं वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन गरी उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि
- ✓ निजी वन प्रवर्धन सम्बन्धी प्राविधिक र अन्य सहयोग
- ✓ वन पैदावार सङ्कलन, सदुपयोग र विक्री वितरणमा नियमन,
- ✓ स्वीकृत कार्यक्रम वमोजिम नर्सरी सञ्चालन, विरुवा उत्पादन, विरुवा वितरण, वृक्षारोपण
- ✓ निजी तथा सार्वजनिक जग्गामा वन विस्तारका लागि आवश्यक सीप र ज्ञानको हस्तान्तरण
- ✓ घरकाज तथा दैवी प्रकोप पीडितको लागि काठ, दाउरा आपूर्ति व्यवस्थापन
- ✓ नदी प्रणाली लगायत चुरेक्षेत्रको संरक्षण तथा नदीजन्य पदार्थको सदुपयोगमा नियमन
- ✓ सामुदायिक वनमा पर्यापर्यटन प्रवर्धन गरी स्थानिय स्तरमा रोजगारीका अवसर श्रृजना गर्ने गरी कार्यक्रम संचालन
- ✓ साँस्कृतिक तथा पुरातात्विक सम्पदाको संरक्षणका लागि स्वीकृत कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन
- ✓ वन्यजन्तु र मानवाबिच द्वन्द र यसको व्यवस्थापन
- ✓ लोपोन्मुख वन्यजन्तु तथा वनस्पति सतिसाल र विजयसाल आदी प्रजातिको स्व-स्थायिन संरक्षण योजना तयार गरी संरक्षणको थालनी गरिएको ।

२.६ समस्या तथा चुनौतीहरू

यस जिल्लामा रहेको वनको संरक्षण र व्यवस्थापनको लागि प्रमुख समस्याको रूपमा वन अतिक्रमण, वन पैदावारको चोरी निकासी, वन डढेलो एवम् वन क्षेत्रको जग्गा अन्य प्रयोजनाका लागि प्रयोग हुने नै रहेको छ । यस्तो कार्य रोकथाम गरी वन र वन्यजन्तुहरूको संरक्षण गर्न वन कार्यालयको एकलो प्रयासले मात्र सम्भव नभएकोले विगत केही समय यता स्थानीय राजनीतिक दल, प्रहरी, प्रशासन, सा.व.उ.समूह, पत्रकार, जिल्ला वन क्षेत्र समन्वय समिति समेतको सहयोग र समन्वयमा जनसहभागिता जुटाई जैविक विविधताको दिगो संरक्षण र विकास गर्न डिभिजन वन कार्यालय लागि परे बाट त्यस्ता कार्यहरूमा धेरै कमी आएको छ । वन र वन्यजन्तु संरक्षण कार्यलाई निरन्तरता दिई मौजुदा वन जंगलको संरक्षण र व्यवस्थापनका प्रयासलाई जारी राख्न डि.व.का सजग र प्रयत्नरत रहेकोछ । वन तथा वन्यजन्तु संरक्षणसंग सम्बन्धित प्रमुख समस्याहरू निम्न बमोजिमका छन् ।

१. यस जिल्लामा हाल नया अतिक्रमण नभएता पनि जिल्लाका कुल वन क्षेत्र २५ हजार हे. र अतिक्रमित वन क्षेत्र ८ हजार हे. गरी करिब ३३ हजार हे. वन क्षेत्र रहेकोमा करिब २४ प्रतिशत वन क्षेत्र पहिले देखि नै अतिक्रमणका चपेटामा परेको छ । यस्ता अतिक्रमित क्षेत्रहरूमा राज्यका विभिन्न निकायहरूबाट लगानी भई पक्की सडक, खानेपानी, विद्युत, टेलिफोन, विद्यालय, क्याम्पस, स्वास्थ्य संस्था जस्ता भौतिक पूर्वाधारहरूका निर्माण

भइ कतिपय स्थानहरू नगरोन्मुख समेत भैसकेका अवस्थामा राज्यका नीति बमोजिम तत्काल अतिक्रमण क्षेत्र खाली गर्न संभावना अत्यन्त न्यून छ।

२. दरबन्दी अनुसारका कर्मचारी पदपूर्ति हुन नसक्नु, उमेर छिप्पिएका, दौड धुप गन नसक्ने, अन्यत्र जिल्लामा सरुवा नहुने, सव-डिभिजन वन कार्यालयमा बास बस्न नरुचाउने फिल्ड कर्मचारीहरूको बाहुल्यता।
३. फिल्डमा कार्यालयका आफ्नू भवन नहुनु।
४. गर्मी मौसममा लाग्ने वन डढेलो पनि वन संरक्षणका हिसाबले समस्याका रुपमा रहेको छ। चुरे क्षेत्र गाउँ बस्ती भन्दा टाढा, सामुदायिक वन क्षेत्र भन्दा बाहिर भएको, यातायातका सहज पहुँच नभएको, जिल्ला तथा छिमेकी जिल्लाका गाइ गोठालाहरूल जानी जानी आगो लगाउने गरेको र उक्त आगो विस्तार हुदै चुरे फेदी र घना सालका जंगलमा समेत प्रवेश गरी वन जंगलका हानी नोकसानी हुने गरेको विगतका समस्याहरू नरहेको होइनन। वन कर्मचारीमा समय सापेक्ष यस सम्बन्धी तालिमका कमी, अग्निरोधक सामग्री तथा उपकरणका कमी, विभिन्न स्थानमा अग्नी संवेदनशील जानकारी स्टेसनहरूका कमी, आम समुदायमा सचेतनाका कमी, आदि समस्याहरूको कारण यसलाइ निर्मूल पार्न सकिएका छैन। यस आ.व २०७७/०७८ मा ५५ स्थानमा वन डढेलो लागेको थियो जस्तो ३६२० हे डढेलो बाट प्रभावित वन क्षेत्र भएका थिए।
५. गाउँ वस्ती किनारमा रहेका सामुदायिक वनहरूमा चरिचरण केही हदसम्म नियन्त्रण रहेको भएता पनि चुरे क्षेत्रमा यस्तो समस्या रहि आएको छ।
६. जिल्लामा हुने जुनसुकै विकास निर्माणका कार्यका लागि पहिलो रोजाइ वन क्षेत्रको जग्गा पर्ने हुँदा वन क्षेत्रको जग्गालाइ वचाउन प्रमुख समस्या बनेको छ। उदाहरणका लागि जिल्लाका ७० भन्दा बढी शैक्षिक संस्था वन क्षेत्रमा नै रहेका छन।
७. यस जिल्लामा वन विनास तथा अतिक्रमणका कारण वन्यजन्तुहरूको वासस्थान खण्डित भएको हुनाले वन्यजन्तुहरू गाउँ वस्तीमा प्रवेश गरी घरपालुवा जनावर तथा यदाकदा मानिसहरूलाई समेत आक्रमण गर्ने गरेको पाइएको छ। यस जिल्लामा खास गरी बँदेल, निलगाइ र चितुवाको ले क्षति पुऱ्याएको छ। यस आ.व ०७७/०७८ मा देवदह न.पा मा ३ जना पुरुष बँदेलको आक्रमणबाट गम्भिर घाइते भएका छन्। आ व २०७७/०७८ मा १२ वन्यजन्तु उद्धार गरीएको छ। यसैगरी बँदेल, निलगाइ, अजिंगर, सुनगोहोरो, चितुवा जस्ता वन्यजन्तुहरू बन्दुक, पासो र विष प्रयोग गरेर मार्ने/पक्रने कार्यबाट चोरी शिकार हुने गरेको भन्ने जनगुनासो आउने गरेको छ।

२.७ वन सम्पदा विवरण

वन विभागबाट May 2005 मा प्रकाशित Forest Cover Change analysis of the Terai District (1990/91- 2000/01) मा उल्लेख गरिए अनुसार रूपन्देही जिल्लाको वन सम्पदा विवरण निम्न अनुसार छ।

- जिल्लाको कुल क्षेत्रफल : १३०७३५ हेक्टर
- वनको क्षेत्रफल : २६५२४ हेक्टर (२०.२८) प्रतिशत
- सामान्य र राम्रो हैसियतको वन : २२१८७ हेक्टर (पहाड १५६४७ हे., तराई ६५४० हे.)
- हैसियत विप्रेको वन ४३३७ हेक्टर (पहाड १२०३ हे, तराई ३१३४ हे.)

- घाँसे मैदान : १६१३ हेक्टर (पहाड ४०७ हे., तराई १२०६ हे.)
- नदीनाला, पानी क्षेत्र २१ हेक्टर (पहाड २ हे., तराई १९ हे.)
- कृषि भूमि र अन्य १०१९२४ हे. (पहाड १८० हे., तराई १०१७४४ हे.)
- अनुत्पादक जमिन ६५३ हे. (पहाड ७८ हे., तराई ५७५ हे.)
- दश वर्षमा भएको वन विनाश १४२८ हे.
- दश वर्षमा भएको वृक्षरोपण-पुनरउत्पादन ६४७ हे
- दश वर्षमा वन क्षेत्र घटेको-१८१ हेक्टर
- वार्षिक वन विनास दर-०.२९ प्रतिशत

उपर्युक्त अध्ययनबाट देखिएको विवरण अनुसार रूपन्देही जिल्लामा सामान्य र राम्रो हैसियतको वन २२१८७ हेक्टर (८३.६५%) र हैसियत विग्रिएको वन ४३३७ हेक्टर (१६.३५%) रहेको देखिन्छ।

२.८. वनको वर्तमान अवस्था

रूपन्देही जिल्लामा उष्ण र उपोष्ण वन पाइन्छ। २०६८ सालमा साविक जिल्ला वन कार्यालयबाट गरिएको सर्वेक्षण अनुसार यस जिल्लाको वनमा ८७ परिवारका २२२ प्रजातिका वनस्पतिहरू (९४ रुख, ३२ भाडी र ९६ भार) पाइन्छन्। राष्ट्रिय वन क्षेत्रमा साल, असना, बाभी, धँयरो, हरो, बरो, जामुन, महुवा, टुनी, कर्मा, खयर, सिमल, रोहिनी, प्यारी, कुसुम, विजयसाल, जस्ता प्रजातिको बाहुल्यता छ भने निजी तथा वृक्षरोपण वनहरूमा सिसौ, टिक, मसला, सिरिस, आँप, सिमल, जामुन, निम, बडहर, कदम, कटहर, कर्मा, टुनी, बकाइनो, अर्जुना, क्यासिया, एक्यासिया, बबुर, जस्ता प्रजातिको बाहुल्यता रहेको छ। यस जिल्लाको २५१०५ हेक्टर वनक्षेत्र मध्ये १५६३६ हेक्टर (६२.२८%) चुरे क्षेत्रमा पर्दछ। हालको संरचना अनुसार कोटहीमाई, मर्चवारी, मायादेवी, ओमसतिया र समरीमाई गाँउ पालिकामा र राष्ट्रिय वन क्षेत्र नभएको र बाँकी ११ वटा स्थानिय तह मा २५१०५ हेक्टर वन क्षेत्र रहेको छ, अन्य काष्ठ तथा बुट्यान क्षेत्र मा ४०३ हे गरी जम्मा कूल वन क्षेत्र २५५०८ हे रहेको छ सो मध्ये सबै भन्दा बढी सैनामैना न.पा.मा ९१५१ हे कटर वन क्षेत्र रहेको तथ्यांकवाट देखिन्छ।

२.९ वन जङ्गलको किसिम

OFMP, 1995 का अनुसार यस जिल्लाको प्राकृतिक वनलाई तलका तीन प्रकारमा विभाजन गरिएको छ।

क) सालको वन (Sal Forest) : मुख्य प्रजाति साल (*Shorea robusta*) रहेको यस वनमा सालको उपस्थिति करिब ६० प्रतिशत रहेको छ। यस बाहेक साल सङ्गसङ्गै असना (*Terminalia tomentosa*), वरो (*T. belerica*), कर्मा (*Adina cordifolia*), जामुन (*Eugenia jambolana*) र बाँभी (*Anogeissus latifolia*) का रुखहरू पाइन्छन्। खासगरि पानी नजम्ने ठाउँमा यस प्रकारको वन जङ्गल पाइन्छ। हाल यस वनमा सालको पुनरुत्पादनको अवस्था राम्रो रहेको छ। पुनरुत्पादनदेखि लाथ्रा, पोल तथा रुखगरि सबै साइजका विरुवाहरू पाइन्छ भने वयस्क रुखहरूको वृद्धि रो किइसकेको अवस्था भइसकेका छन्। यस प्रकारको जङ्गलले रूपन्देहीको कुल जङ्गलको करिब ३४ प्रतिशत भूभाग ओगटेको छ।

ख) साल-तराई हार्डउड वन (Sal-Terai Hardwood Forest) : साल र अन्य प्रजातिहरू बराबरी रहेको यस प्रकारको वनमा साल सङ्गासङ्गै असना (*Terminalia tomentosa*), बर्रो (*T. belerica*), कर्मा (*Adina cordifolia*), जामुन (*Eugenia jambolana*) र बाँझी (*Anogeissus latifolia*) का रुखहरू पाइन्छन्। यस प्रकारको वन चुरे क्षेत्रसम्म फैलिएको छ। यस प्रकारको वनमा पनि पुनरुत्पादनको अवस्था राम्रो रहेको छ। पुनरुत्पादन देखि लाथा, पोल तथा रुख सबै साइजका विरुवाहरू पाइन्छ भने वयस्क रुखहरू वृद्धि रोकिसकेको अवस्थामा पुगेका छन्। यस प्रकारको जङ्गलले रूपन्देहीको कुल जङ्गलको करिव ६२ प्रतिशत भूभाग ओगटेको छ।

ग) तराई हार्डउड वन (Terai Hardwood Forest) : साल बाहेकका अन्य प्रजातिहरूको मिश्रण रहेको यस प्रकारको वनमा असना (*Terminalia tomentosa*), बर्रो (*T. belerica*), कर्मा (*Adina cordifolia*), जामुन (*Syzygium cumini*), बाँझी (*Anogeissus latifolia*), खयर (*Acacia catechu*), सिमल (*Bombax ceiba*), बेल (*Aegle marmelos*), र कुसुम (*Schleichera oleosa*) का रुखहरू पाइन्छन्। यस प्रकारको वन भावर क्षेत्र तथा खोला किनारको क्षेत्रमा रहेको छ। यस वनमा पुनरुत्पादनको अवस्था राम्रो छैन भने वयस्क रुखहरू वृद्धि रोकिसकेका अवस्थामा पुगेका छन्। यस प्रकारको जङ्गलले रूपन्देहीको कुल जङ्गलको करिव ४ प्रतिशत भूभाग ओगटेको छ।

यस जिल्लामा माथी उल्लेखित वनका किसिम बाहेक करिब जिल्लाको वनक्षेत्रको ८ प्रतिशत क्षेत्र भाडी बुट्यानले ढाकिएर रहेको छ। यी क्षेत्रमा खास गरी धँयरो, थाकल, रोइनी लगायत रुख प्रजातिका साना विरुवाहरू रहेका छन्। गैह्रकाष्ठ वन पैदावरको हिसाबले सङ्कलन योग्य उल्लेखनीय प्रजाति एवम् परिमाण नभएता पनि भोर्ला पात, थाकल, जङ्गली कुरिलो, हरो, बर्रो, अमला, बाबियो, खर, अमृसो, बाँस, च्याउ लगायतका प्रजातिहरू रहेका छन्। यस जिल्लामा साइटिस अनुसुची २ मा समावेश भएको वनस्पति सर्पगन्धा (*Rauvolfia serpentina*) समेत पाइन्छ।

२.१० वनको मौज्जात अवस्था

करिब १५ वर्ष पहिलेको एक अध्ययनले यस जिल्लाको वनमा रहेको मौज्जात निम्नानुसार देखाएको छ।

लाथा वन (Sapling Forest)	९६ घ.मि. प्रति हेक्टर
मध्य उमेरको वन (Middle aged Forest)	१४८ घ.मि. प्रति हेक्टर
परिपक्व वन (Matured Forest)	१९६घ.मि. प्रति हेक्टर
औसत सञ्चिती (Average stock)	१८५ घ.मि. प्रति हेक्टर

पछिल्लो अध्ययनबाट आएको नतिजा बमोजिम पञ्च वर्षीय वन व्यवस्थापन कार्ययोजना आ.व. २०७५/०७६-२०७९/०८० मा वनको वृद्धि मौज्जात निम्नानुसार उल्लेख भएको छ।

क) सामुदायिक वन

रूपन्देही जिल्लामा केही वर्ष पहिले गरिएको एक अध्ययनबाट हस्तान्तरण भएका सामुदायिक वनहरूको कार्ययोजना अनुसार वृक्षरोपण वनमा १००० हे. र प्राकृतिक वनमा ८,००० हे. गरी कूल ९००० हे. वनलाई प्रभावित क्षेत्र (उत्पादनशील क्षेत्र) कायम गरी विश्लेषण गर्दा प्राप्त नतिजालाई निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छ। यसरी हेर्दा रूपन्देही

ही जिल्लाको वन क्षेत्रमा औसत २९० पोल तथा औसत ८६ रुख प्रति हेक्टर रहेको पाइन्छ। रुख तथा पोलको प्रति हेक्टर मौज्दात हेर्दा औसतमा १४७ घन मी. प्रति हेक्टर रहेको पाइन्छ।

तालिका नं १३ : सामुदायिक वनहरूको बृद्धि मौज्दात

सि नं	वनको किसिम	पोल सङ्ख्या (प्रति हेक्टर)	रुख सङ्ख्या (प्रति हे.)	मौज्दात (घ.मी. प्रति हे.)	कैफियत
१	वृक्षरोपण	३२४	५४	४०५	
२	प्राकृतिक	२८६	९०	१५९।८	
	तौलीय औसत	२९०	८६	१४७	

श्रोत : सामुदायिक वन कार्ययोजनाहरूको आधारमा

ख) साभेदारी वन

लुम्बिनी साभेदारी वन र देवदह साभेदारी वनको स्विकृत वन व्यवस्थापन कार्ययोजना अनुसार साभेदारी वनको मौज्दात अवस्था तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं १४ : साभेदारी वनको मौज्दात अवस्था (प्रति हे.मा)

साभेदारी वनको नाम	पोल		रुख	
	संख्या	आयतन (घ.मि)	संख्या	आयतन(घ.मि)
लुम्बिनी साभेदारी वन	१८२	३५।५१	८४	२१२।७
देवदह साभेदारी वन	१६२	२८।४७	५७	१४३।२६
औषत	१७२	३१।९९	७०।५	१७७।९८

श्रोत : लुम्बिनी साभेदारी वनको कार्ययोजना २०७१ र देवदह साभेदारी वनको कार्ययोजना २०७३

ग) सरकारद्वारा व्यवस्थित वन

यस जिल्लामा सामुदायिक वनको रूपमा हस्तान्तरण भएको वन भन्दा उत्तरको चुरे क्षेत्रमा पाल्पा जिल्लाको सिमानासँग जोडिएको वन क्षेत्र सरकारद्वारा व्यवस्थित वनको रूपमा रहेको छ। यस खालको वन करिब ६७००.३८ हे. रहेको भएता पनि ठूलो हिस्सा करिब १५०० हे. नेपाली सेनालाई भोगाधिकार उपलब्ध गराइएको क्षेत्रमा रहेको छ भने करिब १००० हे. वन अन्य जिल्ला (पाल्पा र अर्घाखाची) बाट सामुदायिक वनको रूपमा हस्तान्तरण भैसकेको छ। चुरे क्षेत्र र केही समथर भुमिमा सामुदायिक वन श्रोत सर्वेक्षण मार्गदर्शन २०६१ बमोजिम मापन गर्दा प्राप्त विवरणमा दिइएको छ।

तालिका नं १५ : सरकारद्वारा व्यवस्थित वनको मौज्दात अवस्था (प्रति हे.मा)

प्रजाति	पोल				रुख				जम्मा आयतन (घ.मी)
	सङ्ख्या	व्यास (सेमी)	उचाई (मि)	आयतन (३.मी)	सङ्ख्या	व्यास (सेमी)	उचाई (मि)	आयतन (३.मी)	
साल	११०।००	१७।३०	११।७०	१५।१२	२५।००	४१।५०	२२।३०	३७।६९	५२।८०
असना	७।४०	१४।३८	८।८१	०।५३	१०।४०	५।४।३०	२६।३१	३१।६६	३२।१९

अन्य	१९।४०	१५।४३	७।९०	१।४३	१३।३०	३९।६०	२२।०२	१८।०३	१९।४६
जम्मा	१३६।८०	४७।११	२८।४१	१।७०	४८।७०	१३५।४०	७०।६३	८७।३७	१०४।४५

श्रोत : चुरे क्षेत्रमा गरिएको फिल्ड सर्वे २०७४।

२.११. वन सिमानाको अवस्था

यस जिल्लामा वि.सं २०४० साल देखि २०५२ सालसम्म १०६.२१ कि.मी वन सिमाना लगाइएकोमा हाल वन सिमाना भेटाउन सकिदैन। वस्ति नजिकका प्राय सबै जंगलहरू अतिक्रमणको चपेटामा परेका छन्। हाल ८,३४६ हेक्टर वन क्षेत्र अतिक्रमण भएको तथ्यांक छ। यी अतिक्रमित क्षेत्रहरूमा सबै सेवाहरू पुऱ्याएकाले सुविधायुक्त वस्ती तयार भएका छन्। पानी, बिजुली, स्कुल, स्वास्थ्य सेवा, मोटरबाटो जस्ता पूर्वाधारका समेत विकास भइसकेकोले यी अतिक्रमित क्षेत्रहरूलाई वन क्षेत्रमा फर्काउन त्यति सजिला देखिदैन। जिल्लाका मुख्य मुख्य अतिक्रमित वन क्षेत्रहरू र तिनीहरूका विवरण अनुसुची ६ मा राखिएको छ।

२.१२. वन नर्सरी

यस आ.व.मा सरकारी नर्सरीको रूपमा डि.व.का. कम्पाउन्ड नर्सरी, देवदह सव डिभिजन वन कार्यालय कम्पाउन्ड नर्सरी, , मर्चवार र लुम्बिनी सव डिभिजन वन कार्यालय कम्पाउन्डमा रहेको नर्सरी गरि ४ स्थानमा नर्सरी संचालन मा रहे। यी नर्सरीहरूमा डिभिजन वन कार्यालयको वार्षिक कार्यक्रम प्रदेश तर्फको वन,वन्यजन्तु जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम, जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार विकास कार्यक्रम र सांघिय सरकार बाट हस्तान्तरण भएको सर्सत अनुदान कार्यक्रम बाट गरी जम्मा ३४४९८९ विरुवा उत्पादन गरियो। विरुवा खरिद अन्तर्गत आप अन्नपाली, आप अन्य, लिच्ची, अम्बा, कागती, मेवा, अनार, रुद्रराक्ष, एभोकाडो, अगरउड, र श्री खण्ड को विरुवा गरी जम्मा १२०० विरुवा विभिन्न संघसंस्था, सामुदायिक वन, निजी वन, साभेदारी वन लाइ निशुल्क वितरण साथै सबै नर्सरीबाट उत्पादित विरुवा निशुल्क वितरण तथा रोपण गर्ने कार्य जारी छ हालसम्म सबै नर्सरीबाट जम्मा ९३३७९ विरुवा वितरण भइसकेको छ। विरुवा उत्पादन र वितरणको तथ्याडक अनुसुची ७ मा राखिएको छ।

यस जिल्लामा सबैभन्दा बढी टिक (*Tetrona grandis*) सागवन (बोलीचालीको भाषामा 'सहदवन' भनिने) प्रजातिको माग भएको र विगत ३ बर्ष देखी अपेक्षाकृत संख्यामा उत्पादन गर्न थालिएकोमा यस वर्ष पनि १३०२६७ टिक प्रजातिको विरुवा उत्पादन गर्न हामी सफल भएका छौ।

२.१३. निजी वनको अवस्था :

२०४२ साल देखी हाल सालसम्म यस जिल्लामा ८५ वटा निजी वनहरू दर्ता भएको रकर्डवाट देखिन्छ तर निजी वन धनीले आफुले वन पैदावार कटान, बिक्री गरेपछि लगत कट्टा गर्न नआउने हुँदा केही वर्ष पहिला गरिएको एक अध्ययनबाट २८ वटा मात्र निजी वन देखिएकोमा हाल सो संख्या समेत घटी सकेको अवस्था छ।

वन ऐन २०७६ मा निजी वनको दर्ता सम्बन्धित गा.पा र न.पा हुने प्रावधान भए सँगै निजी वनको तथ्याड वन कार्यालयमा नरहेको अवस्था भइ नया दर्ता हुने निजी वन धनि संग सम्बन्ध नरहेको अवस्था छ तापनि डि.व.का ले निजी वन लाइ प्रोत्साहन गर्नका लागि यस आ.व को कार्यक्रम बाट निजी वनको विकास व्यवस्थापन र सदुपयोगमा

सहजिकरण गर्न जिल्ला निजी वन संजालको सहयोगमा सम्पर्क र पहिचान गरिएको छ। यस कार्यालयमा दर्ता भएको निजी वन र उत्कृष्ट निजी वन पुरस्कार प्राप्त गर्ने वन सम्बन्धी विवरण अनुसूची ८ मा राखिएको छ।

२.१४. धार्मिक वन:

यस जिल्लामा हालसम्म बु.न.पा. ५ स्थित सिद्धबाबाधाम विकास समितिमा ९.५ हेक्टर, देवदह २ मा ४.२० हेक्टर क्षेत्रफल भएको लोकेश्वर धार्मिक वन र बुटवल उपमहा नगरपालिका १४ मा १०.३५ हेक्टर क्षेत्रफल भएको ब्रह्मकुमारी ग्लोबल धार्मिक वन र देवदह १० मा ३.४२ हे. क्षेत्रफल शिद्धेश्वर गोधाम धार्मिक वन गरी ४ वटा धार्मिक वन दर्ता भएका छन्। यी सबै धार्मिक वनले २७.९२ हेक्टर क्षेत्रफल ओगटेको देखिन्छ।

२.१५. साभेदारी वन

यस जिल्लामा हाल सम्म दुई वटा साभेदारी वनको स्थापना भई कार्य सञ्चालन भै रहेको छ।

साभेदारी वन सम्बन्धि सक्षिप्त परिचय :

२.१५.१ श्री लुम्बिनी साभेदारी वन

- चारकिल्ला :
  - पूर्व : उत्तर दक्षिण फायर लाईन
  - पश्चिम : कोठी खोला (कपिलवस्तु जिल्लाको पूर्वी सिमाना)
  - उत्तर : चुरे क्षेत्र
  - दक्षिण : पिपरीचापा महिला सामुदायिक वनको सिमाना
- क्षेत्रफल: १३२१ हेक्टर
- साभेदारी वन रहेको स्थान : सैनामैना न.पा १० र ११ कञ्चन गा.पा ३ देखि ५, गैडहवा गा.पा १ देखि (भैसाही फायरलाइन)
- खण्ड सङ्ख्या : ४
- आवधिक खण्ड सङ्ख्या : ८
- मुख्य वनस्पति प्रजाति :साल, असना, बाँभी, कर्मा र जामुन
- मुख्य वन्यजन्तु प्रजाति : बाघ,चित्तल, दुम्सी, खरायो, बँदेल र वन विरालो
- औसत विरुव सङ्ख्या: ६२६६ /हेक्टर
- औसत लात्रा सङ्ख्या : ४३६ /हेक्टर
- औसत पोल सङ्ख्या : १३१ /हेक्टर
- औसत रुख सङ्ख्या : ८२/हेक्टर
- काठको मौज्जात : १६८.७६ घ.मि./हेक्टर
- पुनरुत्पादनको अवस्था : ठिकै
- वनको अवस्था: ठीकै
- वार्षिक कटान सिफारिस : ३९७४३.४५ घ.मि.
- कार्ययोजनाको अवधि: १० वर्ष (आ.व. २०६६/०६७ देखि २०७५/७६ सम्म)

- उपभोक्ता क्षेत्र : साविक १६ गा.वि.स.
- उपभोक्ता घरधुरी : २५९३४ (जिल्लाको कुल घरधुरीको १८.५६ प्रतिशत)
- उपभोक्ता जनसङ्ख्या : १,७१,२०५

२.१५.२. श्री देवदह साभेदारी वन

- चारकिल्ला :
  - पूर्व :- रोहिणी सामुदायिक वन, रोहिणी खोला र सुखौरा हरियाली सामुदायिक वन
  - पश्चिम :- करहिया सा. वन, योगिकुटी बस्ती, बुटवल औद्योगिक क्षेत्र र शिवनगर सा. वन
  - उत्तर :-बुटवल सैनिक बेशक्याम्प, रामनगर सा.व., अल्की सा.व., चरङ्गे बस्ती र चुरे क्षेत्र
  - दक्षिण :- शंकरनगर सा.व., करहिया सा.व. र सुखौरा हरियाली सा.व.
- क्षेत्रफल : ७६४.२४ हे. (GPS सर्भे, २०७०)
- साभेदारी वन रहेको स्थान : देवदह न.पा.- १० र ११, तिलोत्तमा न.पा.-८ र बुटवल उपमहा न.पा.- ७
- आवधिक खण्ड सङ्ख्या : ८
- मुख्य वनस्पति प्रजाति : साल, असना, जिङ्गड, टाँटरी, कुसुम, क्यामुना, कर्मा, जामुन, कुम्भ, बोटधायरो, बाँभी, रोहिणी
- मुख्य वन्यजन्तु प्रजाति : वनमा नीलगाई, खरायो, चित्तल, वनविरालो, स्याल, बाँदर, ढेंडु, बँदेल, न्याउरी मुसो, लोखर्के जस्ता जनावरहरु चमेरो, सारस, लुकुर, काग, सुगा, भगेरो, चिल, तित्रा, गिद्ध, वकुल्ला, धोवी चरा, जुरेली, लाटो कोसेरो जस्ता चराहरु र सर्प, छेपारो, गोहोरो
- औसत लाभ्रा सङ्ख्या : २२०९/हेक्टर
- औसत विरुवा सङ्ख्या : ९२२१ /हेक्टर
- औसत रुख सङ्ख्या : ५७/हेक्टर
- काठको मौज्जात : १८०.८४घ.मि./हेक्टर पोल सहित
- पुनरुत्पादनको अवस्था : राम्रो
- वनको अवस्था: राम्रो
- कार्ययोजनाको अवधि: १० वर्ष (आ.व. २०७३/०७४ देखी २०८२/०८३ सम्म)
- उपभोक्ता क्षेत्र : साविक ५ गा.वि.स. र २ न.पा (बसन्तपुर, पट्खौली, हाटिफर्साटिकर, बगाहा, पोखरभिण्डी गा.वि.स., तिलोत्तमा र देवदह न.पा.
- उपभोक्ता घरधुरी : २४५२२
- उपभोक्ता जनसङ्ख्या : १२२२२२

२.१६.सामुदायिक वन

वि.सं. २०४७ सालमा शङ्करनगर र करहिया सामुदायिक वन हस्तान्तरणबाट सुरु भएको सामुदायिक वन हस्तान्तरणको क्रम २०७७/०७८ को अन्तसम्म १०८ वटा पुगेको छ । गा.पा, न.पा. र उ.म.न.पा अनुसार सा.व. हस्तान्तरणको विवरण अनुसुची ९ मा संलग्न गरिएको छ । सामुदायिक वनको रुपमा हस्तान्तरण गर्न लायक वनक्षेत्र

क्रमश घट्टदै गएकोले अब बचेखुचेका केही वनक्षेत्र र दक्षिणतर्फ व्यवस्थापन गरिएका सार्वजनिक जग्गालाई सामुदायिक वनमा परिणत गर्ने काम मात्र बाँकी रहेको देखिन्छ। तर हस्तान्तरण भएका सामुदायिक वनहरूको व्यवस्थापन र नियमन गर्ने काम प्राथमिकताका साथ गर्न जरूरी छ।

रूपन्देही जिल्लामा ०६९/०७० देखि साभेदारी वन र सामुदायिक वनहरूमा वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्य सुरु गरिएको मा हाल २ वटा साभेदारी वन र २७ वटा सामुदायिक वनमा यो कार्य जारी रहेको छ। यस अर्न्तगत अवाधि तोकी, योजना बनाई सालको बाहुल्यता भएको वनमा वन विज्ञानका विधी र सिद्धान्तमा रहेर ८० वर्षको Rotation Period र ८ वटा Periodic Block बनाई Irregular shelter wood system लागु गरिएको छ। यस जिल्लाका अधिकांश सालका रुखहरू उमेर पुगेका परिपक्व तर वाक्लो अवस्थामा रहेका र साल Light demander species भएको कारणले आवश्यकता अनुसार माउ/आमा रुख (Mother Tree) छाडी वार्षिक स्वीकार्य कटान (AAC) को सिमा भित्रै रहेर उमेर पुगेका र सुकेका रुखहरू हटाई जमिन खुला गरि प्राकृतिक पुनरुत्पादन -(Natural Regeneration) लाई बढावा गर्ने प्रयास गरिएको छ। त्यसै गरी पोलको बाहुल्यता भएको वनमा (Thinning Cycle) चयन गरी Thinning Regime को आधारमा व्यवस्थापन सुरु गरिएको छ। साथै टिक वनमा पनि त्यसको गुण र चरित्रको आधारमा व्यवस्थापन गरी Coppicing लाई बढावा गरिएको छ। अन्य प्रजाति भएका वनमा पनि क्रमिक रूपमा वनको प्रजातिगत संरचना (Specieswise composition) परिवर्तन गरिदै लगिने सोच राखिएको छ। यसबाट वनको हैसियतमा सुधार आइ दिगो सदुपयोग (Sustainable Utilization) गर्न सकिने र तत्काल वन पैदावार को निकासीबाट समूह भित्र तथा बाहिर उपभोक्ताको माग पुरा हुने र आर्थिक लाभ समेत हुने अपेक्षा गरिएको छ।

तथ्य तथ्याङ्कमा सामुदायिक वन

- १) सबै भन्दा पहिले हस्तान्तरण भएको सा.व : शङकरनगर र करहिया सा.व.
- २) सबै भन्दा पछि हस्तान्तरण भएको सा.व. : सम्भाना सा.व.
- ३) हालसम्मको सामुदायिक वन हस्तान्तरण सङ्ख्या : १०८
- ४) हालसम्मको सा.व.उ.स. दर्ता सङ्ख्या : १०८
- ५) सामुदायिक वनको क्षेत्रफल : १६२९१।९१ हेक्टर
- ६) सामुदायिक वनमा आवद्ध धरधुरी : ६९१९७
- ७) सामुदायिक वनमा आवद्ध जनसङ्ख्या : ३३२६५० (करिव)
- ८) महिला सामुदायिक वन सङ्ख्या : ४
- ९) महिला अध्यक्ष भएका सामुदायिक वन सङ्ख्या : ५
- १०) सबै भन्दा ठूलो सामुदायिक वन : चारपाला सामुदायिक वन (२०१०.४ हेक्टर क्षेत्रफल र ६८३१ घरधुरी)
- ११) सबै भन्दा सानो सामुदायिक वन : हरियाली सा.व. (१.०३ हेक्टर क्षेत्रफल र ५४ घरधुरी, देवदह न.पा-३)
- १२) सामुदायिक वन भएको : न.पा ५६ वटा, गा.पा मा ३५ वटा र उप म.न.पा मा १७
- १४) सामुदायिक वन नभएको : गा.पा ३, न.पा १
- १५) वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन सुरु भएका सा.व. : २७

२.१७. सार्वजनिक जग्गा व्यवस्थापन :

यस जिल्लाको अधिकांश वनक्षेत्र उत्तरतर्फ रहेको र दक्षिणतर्फ सार्वजनिक र संस्थागत खाली पर्ति जग्गा प्रशस्त रहेकोले त्यस्ता जग्गाको सदुपयोग गर्न प्राथमिकतासाथ वृक्षरोपण अभियान सञ्चालन गरिएको छ । साविक जिल्ला वन कार्यालय तथा अधिल्ला १३ वर्षसम्म LFP, MSFP, RIMS Nepal र NECOS समेतको प्रयासमा जिल्लाका साविक वनगाई, मानमटेरिया, मानपकडी, हर्नेया, मोतिपुर, लुम्बिनी साँस्कृतिक नगरपालिका, सेमलार, सिपवा, सौ फर्साटिकर, सैनामैना न.पा. बुटवल उ.म.न.पा. सूर्यपुरा, विष्णुपुरा, कम्हरिया, पटखौली, धकधई, गोनाहा, मसिना, वयरघाट, वोगडी, फरेना, असुरैना, बेतकुइया, मभगावा मर्यादपुर, अमवा, पोखरभिन्डी, सिक्टहन, मकहर, रोइनिहवा, थु.पिपरहवा, रायपुर, बोधवार, बसन्तपुर लगायतका गा.वि.स.मा स्थानिय उपभोक्ता र गा.पा/न.पा./उ.म.न.पा. सँगको समन्वयमा वृक्षरोपण गरी हरियाली बढाउने प्रयास गरिएको छ । र उक्त क्षेत्र सम्बन्धीत व्यवस्थापन समूहले संरक्षण गर्दै आएका छन् । समूहले व्यवस्थापन गरेका सार्वजनिक जग्गालाई सम्बन्धित गा.वि.स./न.पा.को सिफारिसमा साविक वन ऐन २०४९ हाल वन ऐन २०७६ र वन नियमावली २०५१ को प्रकृया पुरा गरी समुदायिक वनको रूपमा हस्तान्तरण पनि गरिदै आएको छ ।

२.१८. वृक्षारोपण सम्बन्धि विवरण

यस जिल्लामा विगतमा तराई सामुदायिक वन विकास आयोजनाबाट भएको व्यापक विरुवा वितरण र वृक्षरोपणको कामले गर्दा नै हाल निजी क्षेत्रबाट समेत वन पैदावारको आपूर्ति भइरहेको छ । यस अघि रोपिएका सिसौ प्रजातिमा केही वर्ष पहिले सुकेर मर्ने रोग लागकाले सिसौ रोप्ने क्रम घटेकोमा हाल प्राकृतिक रूपले नै सो रोग नियन्त्रण भइ सकेकोले पुनः सिसौ रोपण तर्फ आकर्षण बढ्दैछ । सरकारी तथा निजी वृक्षारोपण समेतमा टिक प्रजातिको विरुवा बढी माग हुने गरेकोमा उत्पादन प्रविधि अफ्टेरो र बाली सडकलन चक्रमा (Rotation Period) ४०-६० वर्ष लामो लामे हुँदा छोटो समयमा सडकलन, सदुपयोग, विक्री वितरण गर्न सकिने, मसला, कदम, बकाइनो, क्यासिया, जामुन, शिरिष, एकेसिया जस्ता प्रजाति पनि रोपण गर्नुपर्छ भन्ने हाम्रो मान्यता रहेको छ । सोही अनुसार विरुवा उत्पादन र वितरणमा प्रयास गरिदै आएको छ । हाल छिटो बढ्ने मसला, टिक, बकाइनो जस्ता प्रजातिको माग बढ्न थालेको छ । २०७७/२०७८ को अन्तसम्म जिल्लामा निम्न बमोजिम वृक्षरोपण सम्पन्न भएको रेकर्डबाट देखिन्छ । जसको विवरण अनुसुची १० मा संलग्न छ ।

२.१९. अन्य प्रयोजनमा वन क्षेत्र :

रूपन्देही जिल्ला विकासको द्रुततर गतिमा लम्किरहेको बहुआयामिक जिल्ला भएकाले ठूला ठूला योजना, अस्पताल, कलेज, धार्मिक सङ्घ संस्था र सरकारी निकाय समेतबाट वन क्षेत्रको जग्गा माने र सरकारले निर्णय गरी उपलब्ध गराउने समेत हुँदै आएको छ । सो वापत हाल कतिपय जग्गाको सट्टाभर्ना प्राप्त भएको छ भने कतिपय जग्गामा भएका रुखहरु हटाउनु परेको अवस्थामा १ रुख हटाउदा १० रुख सम्बन्धित संस्थाले नै रोपी ५ वर्षसम्म संरक्षण गरिदिने वा सो मा लामे खर्च डि.व.का. लाई उपलब्ध गराउने व्यवस्था लागू भएको छ तथा अन्य विस्तृत विवरण राष्ट्रिय प्राथमिकता प्राप्त योजना लागि राष्ट्रिय वन क्षेत्र प्रयोग गर्ने सम्बन्धी मापदण्ड सहितको कार्यविधि २०७६ बमोजिम हुने र हालसम्म राष्ट्रिय वन क्षेत्र अन्य प्रयोजनको लागि उपलब्ध गराइएको विवरण अनुसुची ११ मा छ ।

खण्ड-३

वार्षिक कार्यक्रम तथा प्रगति

यस जिल्लाको लागी अखितयारी प्राप्त संघीय सरकारबाट हस्तान्तरीत सर्शत कार्यक्रम, उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालयको वन, वन्यजन्तु, जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम, जडिबुटि तथा गैर काष्ठ वन पैदावार विकास कार्यक्रम र पर्यटन विकास तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम लुम्बिनी प्रदेश कार्यक्रमको औसतमा करिव ८९.१७ प्रतिशत वित्तीय प्रगति र ९३.११ प्रतिशत भौतिक प्रगति भएको छ। यसलाई उत्साहजनक प्रगति भन्न सकिन्छ। कार्यक्रम अनुसारको लक्षित बजेट, वित्तीय प्रगतिलाई तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं १६ : कार्यक्रम अनुसार लक्षित बजेट र प्रगती

ब.उ.शि.नं.	कार्यक्रमको नाम	बार्षिक बजेट रकम रू. लाखमा			खर्च रकम रू. लाखमा			खर्च % (बार्षिक तुलनामा)
		चालु	पुजीगत	जम्मा	चालु	पुजीगत	जम्मा	
३०७०००१२	वन, वन्यजन्तु, जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	०	३३७	३३७	०	३१६.२६	३१६.२६	९३.८५
३०७०००१३	संस्कृति तथा पर्यटन विकास र प्रवर्द्धन कार्यक्रम	०	१८५	१८५	०	१६८.४०	१६८.४०	९१.०३
३०७०००१४	जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार विकास कार्यक्रम	०	१५	१५	०	१२.७०	१२.७०	८४.७०
३०७००१२०	उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय (संघ शसर्त अनुदान)	१२८.५	३५.२	१६३.६९	१२४.९९	३५.१९	१६०.१८	९७.८६
कार्यक्रम तर्फको जम्मा		१२८	५७२	७००.६९	१२४.९९	५३२.५६	६५७.५५	९३.८४
३०७०२०१२	प्रशासनिक तर्फको जम्मा	४५१.३	१३.६	४६४.८९	३६८.७२	१२.८७	३८१.५९	८२.०८
कुल जम्मा		५७९.७८	५८५.८०	१,१६५.५८	४९३.७२	५४५.४३	१,०३९.१४	८९.१५

सबै कार्यक्रमहरूको वार्षिक प्रगतिको विस्तृत विवरण अनुसूची-१ मा समावेश गरिएको छ।

कार्यक्रम कार्यान्वयनको विस्तृत विवरण

३.१ उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय (संघ, शसर्त अनुदान कार्यक्रम)

३.१.१ वन अतिक्रमण हटाइ व्यवस्थापन वन तथा वातावरण संरक्षण निमाणा

तालिका नं १७ : वन अतिक्रमण अतिक्रमण सम्बन्धी विवरण

सि.नं.	समूहको नाम	ठेगाना	अतिक्रमण नियन्त्रण गरेको क्षेत्रफल (हे.)	तारवार
१	श्री श्रीजना सामुदायिक वन	देवदह न.पा ११	२	४०० र.मि
२	श्री नमुना सामुदायिक वन	सैनामैना न.पा ७ र ५	२	३३७ र.मि
जम्मा			४	७३७ र.मि

कार्यक्रम सँग सम्बन्धी तस्वीरहरू

३.१.२ सामुदायिक वनमा वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १ (सख्या)
- विनियोजित बजेट : ५,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : ५,००,०००।
- रोजगारी सिर्जना : २०९ दिन
- लाभान्वित घरधुरी : १६५३
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : वैज्ञानिक वन व्यवस्थापनको कार्यको जना तयार भई आर्थिक रुपमा कार्यान्वयनमा हुन नसकेको समुहहरूलाई तारवार, गोडमेल, डढेलो तथा चरि चरण नियन्त्रण तथा पुनरुत्पादन कटान क्षेत्रका अवशेष हटाउन सामुदायिक वनमा वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्यक्रमबाट कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि विउ पुजि निम्नानुसारको सामुदायिक वनलाई उपलब्ध गराइएको थियो।

तालिका नं १८ : सामुदायिक वनमा वैज्ञानिक वन कार्यक्रम लागु भएको सा.वहरू

सि.न.	समुहको नाम	ठेगाना	क्रियाकलाप	उद्देश्य
१	श्री नवदुर्गा सा.व	विष्णुपुरा १,५,६,७ ८	पुनरुत्पादन कटान भएको क्षेत्रमा १००० र.मि मा तारबार गरिएको	पुनरुत्पादनको अभिवृद्धि गर्नको लागि

३.१.३ नर्सरी मर्मत (वन तथा वातावरण संरक्षण निमार्ण)

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : २ (सख्या)
- विनियोजित बजेट : २,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : १९०,०००।
- रोजगारी सिर्जना : १०९ दिन
- लाभान्वित घरधुरी : रुपन्देही जिल्ला
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : मर्चवार ठकुरापुर नर्सरी लुम्बिनी मा तथा शितलनगर नर्सरी देवदहको नर्सरी मर्मत गरिएको।

३.१.४ शहरी हरित पार्क स्थापना (वन तथा वातावरण संरक्षण निमार्ण)

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १ (सख्या)
- विनियोजित बजेट : १०,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : १०,००,०००।-
- रोजगारी सिर्जना : २७७ दिन
- लाभान्वित घरधुरी : १९६
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : शहरी हरित पार्क स्थापना अन्तरगत लक्ष्मी आदर्श सा.व.उ.स मा शहरी हरित पार्क निर्माण कार्यका पोखरी निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको थियो ।

३.१.५ सिमसार क्षेत्रको संरक्षण तथा व्यवस्थापन (वन तथा वातावरण संरक्षण निमार्ण)

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : २
- विनियोजित बजेट : ४,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : ३,९९,०००।-
- रोजगारी सिर्जना : ८० दिन
- लाभान्वित घरधुरी : ११२०
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रमबाट प्राकृतिक रुपमा रहेको सिमसार दिनानुदिन सुक्दै जान थालेपछि सिमसार क्षेत्रको भाडी सफाई गरी प्राकृतिक रुपमै सिमसार क्षेत्रलाई व्यवस्थापन गरी बगेर आएको माटो तथा पानी जम्मा हुने संकलन पोखरीको निर्माण तथा तारवार गरि संरक्षण गर्ने कार्य गरिएको छ । चालु आर्थिक वर्षमा निर्माण तथा स्तर उन्नति गरीएका पोखरी तथा तालतलै याको विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

तालिका नं १५ : यस आ.व मा निर्माण तथा स्तरउन्नति गरीएका पोखरी र तालतलैयाहरूको विवरण

सि. न.	कार्यक्रम	स्थान	समुहको नाम	क्रियाकलाप	उद्देश्य
१	सिमसार क्षेत्रको संरक्षण, पोखरी निर्माण कार्यक्रम	डि व का रुपन्देही	डि व का रुपन्देही	नयाँ पोखरी खन्ने कार्य	<ul style="list-style-type: none"> ● माछा पालन गरी स्थानिय अर्थतन्त्रमा योगदान गर्न ● पानिको रिर्चाज
२		बुटवल उ म ना पा	चारपाला सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह	पोखरी निर्माण	<ul style="list-style-type: none"> ● पानिको रिर्चारजको लागि ● सुखा समयमा पशु चौ पायाहरूलाई पानि खुवाउन

कार्यक्रम सँग सम्बन्धी तस्वीरहरू

चारपाला सा.व मा निर्माण गरिएको पोखरी

डि व का मा निर्माण भएको संरक्षण पोखरी

३.१.६ वन विरूवा उत्पादन तथा वृक्षारोपण (वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)

- विनियोजित बजेट : १२,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : १२,००,०००।-
- रोजगारी सिर्जना : २८८ दिन
- लाभान्वित घरधुरी : रुपन्देही जिल्ला
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : वन विरूवा उत्पादन तथा वृक्षारोपण अन्तरगत विभिन्न विरूवा उत्पादन तथा वृक्षारोपण गरिएको गरुण दल गणको ब्यारेकमा १० हे वृक्षारोपण सग्रहवा सा व मा ३।५२ वृक्षारोपण १९००० विरूवा उत्पादन गरिएको थियो ।

३.१.७ फोकल टिम बैठक(वातावरण संरक्षण/ सरसफाइ कार्यक्रम)

- विनियोजित बजेट : १०,०००।-
- खुद भएको खर्च : १०,०००।-
- रोजगारी सिर्जना : २ दिन
- लाभान्वित घरधुरी : रुपन्देही जिल्ला
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : फोकल टिम बैठक अन्तरगत विभिन्न सरोकारवाल संघ वा वातावरण सम्बन्धी छलफल गरिएको थियो ।

३.१.८ पर्यार्यटन प्रवर्द्धन :

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १ (सख्या)
- विनियोजित बजेट : ४,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : २,००,०००।-
- रोजगारी सिर्जना : १७७ दिन
- लाभान्वित घरधुरी : १९६

- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : पर्यापर्यटन प्रवर्द्धनको लागि वनको हैसियत र वर्तमान अवस्थामा कहि कतै असर नगर्ने गरी खाली रहेको तथा उत्पादकत्व कमी हुने क्षेत्रको पहिचान गरी जैविक विविधता, सांस्कृतिक महत्व तथा पर्यटकीय सम्भावना रहेका सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरूमा वातावरण मैत्री विकास निर्माणका कार्यक्रम संचालन गरी आन्तरीक तथा बाह्य पर्यटनको प्रवर्धन गदै स्थानिय स्तरमा रोजगारीका अवसरहरू श्रृजना गरि सामुदायिक वनलाई काठ दाउराको उत्पादनमा मात्र सिमित नराखी यसको बहुउपयोगिलाई समते मध्यनजर राख्दै पर्या पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यक्रमबाट निम्नानुसारको सामुदायिक वनमा निम्नानुसारको क्रियाकलाप गरी संचालन गरिएको थियो ।

तालिका नं २० : यस आ.व मा पर्यापर्यटन कार्यक्रम लागु भएको सा.वहरू

सि.न.	समुहको नाम	ठेगाना	क्रियाकलाप	उद्देश्य
१	श्री लक्ष्मी आर्दश सामुदायिक वन	बटवल उ.म.न.पा ११	फुलको बगैचा	➤ पर्यापर्यटन प्रवर्द्धन गर्नका लागि

कार्यक्रम सँग सम्बन्धी तस्वीरहरू

लक्ष्मी आर्दश सा.व मा निर्माणा गरिएको फुलको क्यारी, बाटो स्तारउन्नती

३.१.५ वन डडेलो नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन (अन्य)

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : ६
- विनियोजित बजेट : २००,०००।-
- खुद भएको खर्च : १९८,६५०।-
- लाभान्वित घरधुरी : रुपन्देही जिल्ला
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : रुपन्देही जिल्ला तराईका जिल्लाहरू मध्ये वन डडेलोको हिसावले जोखिमयुक्त जिल्लाको सूचिमा पर्दछ । यस जिल्लामा लापरवाही कारण वा जानीजानी वन डडेलोका घटनाहरू हुने गर्दछन । वन डडेलो लाग्न नदिन पूर्व तयारीको कार्य ६ वटा स डि व ले तालिम तथा अनुगमन गरिएको ।

३.१.१० अग्नि नियन्त्रण सम्बन्धी सामाग्री उपकरण तथा सामान खरिद एवं वितरण :

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १ (सेट)
- विनियोजित बजेट : १८०,०००।-
- खुद भएको खर्च : १७६,४६२।-
- लाभान्वित घरधुरी : रुपन्देही जिल्ला
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : रुपन्देही जिल्ला तराईका जिल्लाहरु मध्ये वन डढेलोको हिसावले जोखिमयुक्त जिल्लाको सूचिमा पर्दछ । यस जिल्लामा लापरवाही कारण वा जानीजानी वन डढेलोका घटनाहरु हुने गर्दछन । वन डढेलो लाग्न नदिन र लागि हालेमा तुरुन्त यसको नियन्त्रण गर्न आवश्यक पर्ने उपकरण तथा औजारहरु (Fire Beater, Safety Helmet, Raker, Safety Gloves, Torch Light and Mask) जस्तै खरिद गरि सम्बन्धित सब डिभिजन हरूमा वितरण गरिएको छ ।

कार्यक्रम सँग सम्बन्धी तस्वीरहरु

कार्यालयमा खरिद भएको अग्नि नियन्त्रक सामाग्री

३.१.११ फलफूल विरुवा उत्पादन वृक्षारोण बर्ष

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : २०००० (गोटा)
- विनियोजित बजेट : ८,०००,०००।-
- खुद भएको खर्च : ८,०००,०००।-
- रोजगारी सिर्जना : १२४
- लाभान्वित घरधुरी : ३००
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यालयबाट आँप, लिची, अम्व्वा, मेवा, रुद्राक्ष र एभोकाडोको विरुवाहरु खरिद गरि विभिन्न संघ संस्था, कार्यालय, सेना, प्रहरी सामुदायिक वन तथा निजीस्तरमा वितरण गरिएको ।

कार्यक्रम सँग सम्बन्धी तस्वीरहरू

वितरण गर्न ल्याइएको आप, लिच्ची, कागती, अम्बा, रुद्रराक्ष, एभोकाडो को बिरुवाहरू

फलफुलका बिरुवाहरू वितरणको क्रममा

३.१.११.१ अन्य विरुवा उत्पादन वृक्षारोपण बर्ष :

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १९००० (गोटा)
- विनियोजित बजेट : १,२०,०००/-
- खुद भएको खर्च : १,२०,०००
- रोजगारी सिर्जना: १९३
- लाभान्वित घरधुरी : १०००
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यालय अन्तर्गतको डिभिजन वन कार्यालय अन्तर्गतका विभिन्न स डि व का तपसिल अनुसारको टिक, मसला, बकाइनो, सिसौ र अन्य जातका विरुवा १९०००-विरुवा उत्पादन गरि माग अनुसार वितरण गरिएको ।

तालिका नं २१ : विरुवा उत्पादन तथा वितरण सम्बन्धी विवरण

सि.न	कार्यक्रमको नाम	नर्सरी भएको स्थान	लक्ष्य	प्रगति		बिरुवा वितरण	बाकि बिरुवा
				प्रजाति	संख्या		
१	अन्य बिरुवा उत्पादन वृक्षारोपण	डि व का कम्पाउन्ड	१९०००	विभिन्न प्रजाती	१९०००	१७०००	२०००

कार्यक्रम सँग सम्बन्धी तस्वीरहरू

देवदह सा.डि.व.का नर्सरीमा बिरुवा उत्पादन

देवदह सव.डि.व.का नर्सरी

३.२ जडिबुटी विकास कार्यक्रम

३.२.१ जडिबुटी उत्पादन खेति विस्तार भण्डारण

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : ३५००० (गोटा)
- विनियोजित बजेट : १०,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : ६८२,४५०
- रोजगारी सिर्जना : १२०
- लाभान्वित घरधुरी : १२००
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारको भण्डारणको लागि कार्यालय कम्पाण्डमा जडिबुटी भण्डारण गृह निर्माण सम्पन्न भएको

जडिबुटी भण्डारण गृह

३.२.२ जडिबुटी विरुवा उत्पादन हजारमा :

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : ३५००० (गोटा)
- विनियोजित बजेट : ५,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : ५००,०००
- रोजगारी सिर्जना : १५०
- लाभान्वित घरधुरी : १५००
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अर्न्तगत डिभिजन वन कार्यालय , रुपन्देहीको नर्सरीबाट उत्पादन भएका बिरुवा तथा खरिद गरिएका तपसिल बमोजिमको जडिबुटी का बिरुवाहरु सरकारी कार्यालय, संघ संस्था, सामुदायिक वन, धार्मिक वन, निजी वन तथा व्यक्तिहरुलाई निशुल्क वितरण गरिएको छ।

तालिका नं २२ : जडिबुटी बिरुवा उत्पादन तथा खरिद सम्बन्धी विवरण

सि.न	नर्सरी भएको स्थान	लक्ष्य	विरुवा उत्पादन तथा खरिद विवरण	
			विरुवा प्रजाती	संख्या
१	ओमसतिया गा.पा-४, डिव का नर्सरी	५,००,०००	कुरीलो, बेल, पारिजात	३५०००

कार्यक्रम सँग सम्बन्धी तस्वीरहरू

डि.व.का नर्सरीमा उत्पादन भएको कुरिलोको बिरुवा

३.३ संस्कृति तथा पर्यटन विकास र प्रवर्द्धन कार्यक्रम

३.३.१ गजेडी दानापुर पर्यटकीय पुर्वाधार निर्माण

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १
- विनियोजित बजेट : ५,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : ५,००,०००।-
- रोजगारी सिर्जना : १५२
- लाभान्वित घरधुरी : ३२८
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस जिल्लाको श्री समयमाई सा. व. उ. स. मा गजेडी दानापुर पर्यटकीय पुर्वाधार निर्माण सम्पन्न भएको ।

कार्यक्रम सँग सम्बन्धी तस्वीरहरू

क्याारी र पदमार्गी निर्माण कार्य सम्पन्न

आर्क ब्रिज निर्माण कार्य सम्पन्न

३.३.२ डण्डाखोलामा हरित पार्क निर्माण

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १
- विनियोजित बजेट : ७,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : ५,८३७,८२९।-
- रोजगारी सिर्जना : १४५
- लाभान्वित घरधुरी : २२८

- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस जिल्लाको डण्डाखोलामा हरित पार्क निर्माण सिद्धार्थनगर ३ मा पुर्वाधार निर्माण सम्पन्न भएको ।

कार्यक्रम सँग सम्बन्धी तस्वीरहरु

रिटेनिड वाल

३.३.३ गौतम बुद्ध राष्ट्रिय उद्यान निर्माण

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १
- विनियोजित बजेट : २०,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : १९,७७५,७४१।-
- रोजगारी सिर्जना : २४५
- लाभान्वित घरधुरी : २२२८
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस जिल्लाको गौतम बुद्ध राष्ट्रिय उद्यान निर्माण श्री बुद्ध . व .उ. स. को वन क्षेत्र देवदह न.पा ६ मा पुर्वाधार निर्माण सम्पन्न भएको ।

कार्यक्रम सँग सम्बन्धी तस्वीरहरु

पदमार्ग निर्माण कार्य देवदह न.पा ६

३.३.४ गैँडहवा ताल व्यवस्थापन

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १
- विनियोजित बजेट : २०,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : १५५७,६६०।-
- रोजगारी सिर्जना : ३४५

- लाभान्वित घरधुरी : १२२४
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस जिल्लाको गैडहवा ताल व्यवस्थापन गरी श्री गैडाहवा . व .उ. स. को वन क्षेत्र गैडाहवा गा.पा ४ मा पुर्वाधार निर्माण सम्पन्न भएको

कार्यक्रम सँग सम्बन्धी तस्वीरहरु

३.३.५ दरहवा पार्क निर्माण

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १
- विनियोजित बजेट : २,५००,०००।-
- खुद भएको खर्च : २,४६६,९००।-
- रोजगारी सिर्जना : ४४५
- लाभान्वित घरधुरी : २३२४
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस जिल्लाको दरहवा पार्क निर्माण शुद्धोधन ५ रुपन्देही मा पुर्वाधार निर्माण सम्पन्न भएको ।

३.४ वन वन्यजन्तु जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम

क) पुजिगत खर्च ३०७०००१२

३.४.१ सिमसार क्षेत्र संरक्षण, पोखरी निर्माण कार्यक्रम

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १
- विनियोजित बजेट : २०,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : १९,६७,०००।-
- रोजगारी सिर्जना : २१५८
- लाभान्वित घरधुरी : ३४६७
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अर्न्तगत सिमसार क्षेत्रको रुपमा महत्वपूर्ण रहेको रुद्रपुर सा.व.उ.स, रचना सा.व.उ.स, नमुना सा.व.उ.स, रोहिणी सा.व.उ.स, नवदुर्गा सा.व.उ.स र गैडाताल सा.व.उ.स मा जम्मा ८ वटा पोखरी निर्माण तथा स्तरउन्नती स्थानहरुमा कार्यक्रम संचालन गरियो ।

रोहिणी सा व मा पोखरी निर्माण

गडहवा ४ ठकुरापुरमा सिमसार संरक्षण पोखरी निर्माण

रोहिणी सा.व.उ.स मा सिमसार संरक्षण पोखरी

रचना सा.व.उ.स मा संरक्षण पोखरी निर्माण

३.४.२ मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व व्यवस्थापन कार्यक्रम

वन्यजन्तुको बासस्थान सुधार कार्यक्रम

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १
- विनियोजितबजेट : २,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : २,००,०००।-
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अर्न्तगत आवश्यकता श्री लक्ष्मी आदर्श सा व मा बास स्थान सुधार गरिएको वन्यजन्तु उदार तथा आहारामा खर्च गरिएको ।

मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व व्यवस्थापन वन्यजन्तु उद्धार तथा व्यवस्थापन

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १ प्याकेज
- विनियोजित बजेट : २,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : १,००,०००।-
- रोजगारी सिर्जना : १२३
- लाभान्वित घरधुरी : रुपन्देहि जिल्ला
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अन्तर्गत मानव वन्यजन्तु बिचको द्वन्द्व न्यूनिकरण गर्ने र मानव बस्तिमा पसेको, फसेको, मरेको वन्यजन्तुहरुको उद्धार गर्ने तथा व्यवस्थापन गर्ने कार्य गरिएको थियो। यस आ.व मा ३ निलगाइ, ५ वटा अजिंगर, १ माउ खाने, ४ बदेल्को हुंरा को उद्धार गरी पुन जंगलमा छाडिएको थियो भने २ बदेल्, २ मृग, र सारस मृत अवस्थामा फेला परेको हुदा सोको व्यवस्थापन गरिएको थियो।

कार्यक्रम संग सम्बन्धीत तस्वीरहरु

उद्धार गरिएको हुर्राहरु

वन्यजन्तु उद्धार तथा तालिम तथा सामाजिकी खरिद तथा (फिल्डमा खटिएका व्यक्ति लाई खाना खाजा/इन्धन/उपचार खर्च/गाढा मर्मत/सवारी भाडा आदी समेत)

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १ प्याकेज
- विनियोजित बजेट : १,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : ५०,०००।-
- रोजगारी सिर्जना : १६८
- लाभान्वित घरधुरी : रुपन्देहि जिल्ला
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अर्न्तगत वन क्षेत्रको संरक्षणको लागि गस्ति परिचालन गर्ने, वन क्षेत्रमा अवैध रुपमा चोरी कटानी गर्ने, अवैध रुपमा वन्यजन्तुको आखेटोपहार ओसर पसार गर्ने लाई पक्राउ गरि सोको विरुद्ध मुद्दा दायर गरी मुद्दाको अनुसन्धान तथा तर्हाकात गरी मर्तियारलाई कानुनी कारवाही गर्ने कार्य यस कार्यक्रमबाट गरिएको थियो ।

३.४.३. वन अतिक्रमण नियन्त्रण लागि बाँसजन्य विरुवा रोपण

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : ७ कि मि
- विनियोजितबजेट : १४,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : १३३६९९५।-
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अर्न्तगतमा बढ्दो वन क्षेत्र अतिक्रमण नियन्त्रण गर्दै वन क्षेत्रको नजिकमा हुने मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व कम गर्न करिव ८।५ किलोमिटर क्षेत्रमा बाँस रोपिएको थियो । बस्ति नजिकको वन क्षेत्र वर्षेनी अतिक्रमण हुने, वन्यजन्तु मानव बस्तिमा आएर मानवीय र धनजनको क्षती पुऱ्याउने र बस्तिमा स्थानीयले पालेका पशु चौपाया वन क्षेत्रमा गएर वन पैदावार को क्षती गर्न लागेपछि त्यसको न्यूनीकरणका लागि ५ वटा सामुदायिक वन क्षेत्रको करिव ८।५ किलोमिटर क्षेत्रमा बाँस रोपण गरिएको थियो

३.४.४. वन अतिक्रमण नियन्त्रण

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १ प्याकेज
- विनियोजित बजेट : ५,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : ४९५३७०।-
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अन्तर्गत जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा सरोकारवाला संघ बैठक बसेको थियो तथा विभिन्न मितिमा गस्ती परिचालन गरिएको थियो ।

३.४.५. वन डढेलो नियन्त्रण रोकथाम

अग्नि नियन्त्रण सम्बन्धी उपकरण तथा सामाग्रीहरू खरिद र वन डढेलो नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन योजना तयारी तथा कार्यान्वयन ।

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १ प्याकेज
- विनियोजित बजेट : ४,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : ४,००,०००।-
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अन्तर्गत यस वर्ष तपसिल अनुसारको अग्नि नियन्त्रण सामाग्री खरिद गरी सब डिभिजन वन कार्यालय र विभिन्न सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहहरूलाई वितरण गरियो । वन डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी प्रचार पसार गरिएको ।

तालिका नं २३ : अग्नि नियन्त्रण सम्बन्धी सामाग्रीहरू

S. N.	Description of Work	Unit	Quantity
1	Fire Swatter	No.	15
2	Fire Rake	No.	6
3	Fire Rack Hoe	No.	6
4	Showel	No.	6
5	First Aid Kit	No.	1
6	Jump Suit	No.	12
7	Gloves (Pair)	No.	12
8	Head Torch	No.	12
9	Face Mask	No.	12
10	Helmel	No.	12
11	Water bottle	No.	12
12	Rain Coat	No.	5
13	Grass cutter	No.	2

३.४.५.१ वन डढेलो सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १ प्याकेज
  - विनियोजित बजेट : १,००,०००।-
  - खुद भएको खर्च : १,००,०००।-
  - कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अर्न्तगत प्रचार प्रसार गर्नको लागि गाँउ वन समन्वय समिति देवदह र सालभण्डाडीमा तालिम संचालन तथा डढेलो नियन्त्रण गरिएको ।
- कार्यक्रम संग सम्बन्धीत तस्वीरहरु**

वन डढेलो निभाउदै कर्मचारी र सा.व.उ.स

३.४.६ वन क्षेत्र भित्रका खोला/खोल्सा व्यवस्थापन तथा नदीजन्य पदार्थ संकलन

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १ प्याकेज
- विनियोजित बजेट : १०,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : ८,४६,०००।-
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अर्न्तगत वन क्षेत्र भित्रका खोला/खोल्सा व्यवस्थापन तथा नदीजन्य पदार्थ संकलन रुपन्देही जिल्लाको ११ वटा खोला बाट नदीजन्य पदार्थ संकलन गर्न नदीजन्य पदार्थ संकलनको लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणको योजना तयार भई मन्त्रालयमा स्वीकृतीको लागि पठाईएको ।

३.४.७ सामुदायिक वनमा कार्ययोजना कार्यान्वयन

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १ प्याकेज
- विनियोजित बजेट : १०,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : ७,९६,४००।-

- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अन्तर्गत म्याद सकिएको ५ वटा कार्ययोजनाहरूको पुनारावलोकन गर्ने कार्य सम्पन्न गरिएको र सा.व.उ.स लाई वन व्यवस्थापन तालिम दिने कार्य सम्पन्न गरिएको । वन डायरी तयार गरिएको ।

३.४.८ वन उद्यम प्रवर्धनमा सहयोग

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १ प्याकेज
- विनियोजित बजेट : २०,००,०००/-
- खुद भएको खर्च : १८,५६,९००/-
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अन्तर्गत काष्ठजन्य अन्तर्गत काष्ठकला उद्यम को लागि बुद्ध सा.व र गैरकाष्ठ जन्य अन्तर्गत बेत र बाँसमा आधारित उद्यमको लागि कालिका र शिवालय सा.व मा वन उद्यम प्रवर्धनका लागि सहयोग गरिएको ।

३.४.९ वन नर्सरी स्तरोन्नतिकरण

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १ प्याकेज
- विनियोजित बजेट : २०,००,०००/-
- खुद भएको खर्च : १९,८०,३३४/-
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अन्तर्गत देवदह र लुम्बिनी सव.डि.व.कामा रहेको नर्सरी मर्मत भएको र डि.व.का मा रहेको नर्सरी स्तरउन्नतिको कार्य सम्पन्न भएको ।

कार्यक्रम सम्बन्धि तस्वीरहरू

डि व का बाट विरुवा उत्पादन

- १ लुम्बिनी सव.डि.व.का बाट उत्पादन भएका विरुवाहरू
- २ डि.व.का बाट उत्पादन भएका विरुवाहरू

३.४.१० बहुवर्षीय विरुवा उत्पादन तथा अन्य विरुवा उत्पादन

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : २५,००,०००
- विनियोजित बजेट : ५०,००,०००/-
- खुद भएको खर्च : ४९,९८,७००/-
- रोजगारी सिर्जना : ५२४
- लाभान्वित घरधुरी : ७००
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अन्तर्गत लुम्बिनी सव डिभिजन वन कार्यालय, ठकुरापुर, मर्चवारी गा.पा र कार्यालय कम्पाउण्ड भित्र टिक, मसला, बकाइनो, सिमल, जामुन, अमला, बेल, कपुर गुल्मोहर र अन्य जातका जम्मा २५०,०००/- विरुवा उत्पादन भएको जस मध्ये ९३३७० वटा विरुवा वितरण भएको र अरु विरुवा नर्सरी रहेको छ ।

तालिका नं २४ : विरुवा उत्पादन तथा वितरण सम्बन्धि विवरण

सि नं	प्रकार	जात	जम्मा		एकवर्षीय विरुवा वितरण संख्या	कैफियत
			एकवर्षीय	बहुवर्षीय		
१	वन जन्य	मसला	४२५८४	०	१२०००	
२		टिक	१३०२६७	२१३५०	३००००	
३		मलेसियन साल	१७४०	२००५०	७००	
४		अर्जुना	२१४७३	२०६५	१२०००	
५	जडिबुटि	सितलचिनी	१०३००	०	१००००	
६		कुरिलो	६६२४	६२४	६४००	
७		बेल	५९५	५९५	५००	
८		हरो	१६००	०	१०००	
९		तेजपात	८३४४	१४१७२	५०००	
१०		निम	७९५	७९५	५६०	
११		अमला	७५०४	०	५४००	
१२		बरो	१२७२	२७२	७८०	
१३	सौन्दयवर्द्धक	कल्की	०	८२२०	०	
१४		राजवृक्ष	०	७००	०	
१५		कपुर	०	२२३०	०	
१६		श्रीखण्ड	४८०	१०२१	४८०	
१७		विरेन्द्र फुल	०	१६२५	०	
१८		फुल प्रजाती	०	१५०	०	
१९		पाकड	०	९०	०	
२०		धुपी	४३४८	१०३९३	४३००	
२१		गुल्डमोहर	०	४५०	०	

सि नं	प्रकार	जात	जम्मा		एकवर्षिय विरुवा वितरण संख्या	कैफियत
			एकवर्षिय	बहुवर्षिय		
२२	फलफुल जन्य	अम्बा	०	९३०	०	
२३		कागती	१५६७	६७६७	१२००	
२४		इमली	०	३४०	०	
२५	डालेघाँस	निमारो	०	१०८८	०	
२६		बकाइनो	३००	०	२००	
२७		भटमासे	७४३	०	४००	
२८	अन्य	बाँस	३०९०	६४१५	२०००	
२९		टाकि	८५०	०	४५०	
३०		चकरसिया	०	१७१	०	
जम्मा			२४४४७६	१००५१३	९३३७०	

कार्यक्रम सम्बन्धि तस्वीर

लुम्बिनी सव.डि.व.का, मा रहेको वन नर्सरी

डि.व.का नर्सरी

३.४.११ वृक्षारोपण र विरुवा वितरण

तालिका नं २५ वृक्षारोपण र विरुवा वितरण सम्बन्धी विवरण

सि.न	स्थान/समुह	ठेगाना	हेक्टर	कैफियत
१	जितेशवरी सामदायिक वन	बु.म.न.पा १५	४	
२	पेट बनिया सामदायिक वन	बु.म.न.पा १३	२	
३	बोलबम सामुदायिक वन	सैनामैना न.पा-११	१.१४	
४	ऐचावल	ठकुरापुर	५.४७	
जम्मा			१३.६१ हे.	

कार्यक्रम सम्बन्धि तस्वीर

ठकुरापुर क्षेत्रमा गरिएको वृक्षारोपण

३.४.१२ एक जिल्ला एक नमुना कृषि वन कार्यक्रम

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १० हेक्टर
- विनियोजित बजेट : १५,००,०००/-
- खुद भएको खर्च : १०,१५,२४४१/-
- रोजगारी सिर्जना : १२३९
- लाभान्वित घरधुरी : २१५९
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अर्न्तगत तपसिल अनुसार को १३।६१ हेक्टर जग्गामा वृक्षारोपण गरिएको । साथै यस आ व मा अन्य कार्यक्रम बाट पनि वृक्षारोपण गरिएको हुदाँ सो को विवरण निम्न तालिका बमोजिम रहेको छ ।

तालिका नं २६ : वृक्षारोपण गरिएको स्थानहरूको विवरण

क्र. सं.	बृक्षारोपण वा पुनरोपण गरिएको स्थान	बृक्षारोपण वा पुनरोपण गरिएको क्षेत्रफल (हेक्टर)	खपत भएका विरुवा प्रजाती अनुसार सख्या	विरुवा उपलब्ध गराएको नर्सरी	कै.
१	नमुना सा व	४	अमला २०० हरो बरो १००० टिक २००० मसाला २८००	मर्चवार	
२	सगरहवा सा व	३.५२	टिक २०००, मसला २५००, अजुन १०००	ठकुरापुर	
३	सजावन ठकुरापुर	५.४७	टिक ४५००, मसला ३०००, अजुन १५००	ठकुरापुर	
४	रामनगर सा व	३.४८	कागती ८००	दुर्गा नर्सरी	
५	गरुणदल गण बुटवल १० रामनगर	७.३६	कागती आँप लिचि कटहर अम्बा अनार ५०००	दुर्गा नर्सरी तथा शितलनगर	
६	मायादेवी ८	०.८८	आँप १०० कटहर १०० टिक ३००	डि व का	
७	जितेश्वरी	४	टिक मसाला ६४००	डि व का मर्चवार	

८	चारपाला	३	टिक मसाला आला तेजपात ४९००	डि व का मर्चवार	
९	सालभण्डी	२११	टिक २००० मसला २५००, अजुन १०००	डि व का	
१०	भिमभिमिया	३	टिक २००० मसला २५००, अजुन १०००	डि व का	
११	रुदपुर सा व	११५	टिक १००० अन्य २००० बाँस ३२५	डि व का	
१२	पहिलोखोला	१	टिक १००० अन्य २०० बाँस ३००	डि व का	
	जम्मा	३९।३१			

३.४.१३ वन्यजन्तु उद्धार कार्यक्रम

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १ प्याकेज
- विनियोजित बजेट : ५,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : ४,६०,५८७।-
- रोजगारी सिर्जना : २२३
- लाभान्वित घरधुरी : रुपन्देहि जिल्ला
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अन्तर्गत मानव वन्यजन्तु बिचको द्वन्द न्यूनिकरण गर्ने र मावन बस्तिमा पसेको, फसेको, मरेको वन्यजन्तुहरुको उद्धार गर्ने तथा व्यवस्थापन गर्ने कार्य गरिएको थियो। साथै २७ वटा होडिग बोड निर्माण गरिएको थियो।

कार्यक्रम संग सम्बन्धीत तस्वीरहरु

३.४.१४ वन पैदावार व्यवस्थापन सम्बन्धि सफ्टवेयर खरिद र जडान

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १
- विनियोजित बजेट : १०,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : ९,६३,२५५।-

- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अर्न्तगत ६ सव र डिभिजन वन कार्यालयमा जडान गरिएको इन्टरनेटको जडान र डिभिजन वन कार्यालयको वेबसाइट अपग्रेड गरिएको ।

३.४.१५ विभिन्न दिवस समारोह (सिमसार/जैविक विविधता दिवश /प्रदेश स्थापना दिवश/विश्व वातावरण/ वृक्षारोपण/चुरे/सामुदायिक वन/वन्यजन्तु सप्ताह/डढेलो सप्ताह आदी दिवसहरु)

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १ प्याकेज
- विनियोजित बजेट : ४,५०,०००।-
- खुद भएको खर्च : ४,३१,५५०।
- रोजगारी सिर्जना : ६७
- लाभान्वित घरधुरी : रुपन्देहि जिल्ला
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अर्न्तगत यस वर्ष मुख्य रूपमा सिमसार दिवश, विश्व वातावरण दिवश, राष्ट्रिय वृक्षारोपण दिवश मनाइएको थियो । यस आ.वमा डिभिजन वन कार्यालय, रुपन्देहि बाट संचालित सम्पूर्ण कार्यहरुको को प्रगती प्रतिवेदन तयार गरिएको । विभिन्न पत्रपत्रिका, एफ.एम, रेडियो (मेचीकाली, गौतमबुद्ध सन्देश, तिलोत्तमा, लुम्बिनी, बुटवल टुडे, दैनिक पत्र, आर्थिक बुलेटिन, गौतमबुद्ध मिडिया, बुटवल टाइम्स, लुम्बिनी सुचना तथा सञ्चार सहकारी सस्था लि., रेडियो मुक्ती, भैरहवा सञ्चार गृह, रेडियो देवदह, देवदह सप्ताहिक, सहिद स्मृती पुस्तकालय, दैनिक लुम्बिनी) संग सम्भौता गरी वन डढेलो नियन्त्रण, वन अतिक्रमण नियन्त्रण, वन पेदावार चोरी निकासी, नियन्त्रण, वन्यजन्तुको अवैध चोरी शिकारी तथा आखेटोपहार नियन्त्रण, वृक्षारोपण, निजी/कृषि वन प्रवर्द्धन सँग सम्बन्धी सन्देश मुलक सुचना, तथा सचेतनामुलक सन्देश प्रकाशन तथा प्रसारण र यस आ.व भरी नै सुचना सम्प्रेषण गर्ने कार्य गरिएको । वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयारी तथा छपाई गरिएको ।

कार्यक्रम कार्यान्वयनको तस्विरहरु

विश्व सिमसार दिशका भलकहरु

३.४.१५.१ सरोकारवाला सँग समन्वय बैठक /अर्न्तरक्रिया गोष्ठी /सेमिनार

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : २ पटक
- विनियोजित बजेट : १,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : १,००,०००।-
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अर्न्तगत डि.व.का कार्यालय जिल्ला वन क्षेत्र समन्वय समितीका पदाधिकारीहरु सहित डिभिजन वन कार्यालयबाट यस आ.व मा कार्यक्रम संचालन भएको स्थानहरुको सयुक्त अनुगमन तथा अवलोकन गराइएको थियो ।

कार्यक्रम सम्बन्धी तस्वीरहरु

जिल्ला वन समन्वय समितिको बैठक पश्चात नर्सरी अवलोकन

३.४.१६ जैविक विविधता सुचना केन्द्र स्थापना

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १
- विनियोजित बजेट : ५,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : ४९७२९४।-
- रोजगारी सिर्जना : २५४
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अर्न्तगत रुपन्देही जिल्लामा रहेको सशस्त्र वन सुरक्षा क्याम्पमा जैविक विविधता सुचना केन्द्र स्थापना गरिएको ।

३.४.१७ चोरी कटानी/चोरी शिकारी /नदीजन्य पदार्थ चोरी नियन्त्रण

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १ प्याकेज
- विनियोजित बजेट : ७,५०,०००।-
- खुद भएको खर्च : ७,४९,९३५।-
- रोजगारी सिर्जना : १५९
- लाभान्वित घरधुरी : रुपन्देही जिल्ला
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अर्न्तगत वन क्षेत्रको संरक्षणको लागि गस्ति परिचालन गर्ने, वन क्षेत्रमा अबैध रुपमा चोरी कटानी गर्ने, अवैध रुपमा वन्यजन्य

वस्तुको ओसर पसार गर्ने लाई पक्राउ गरि सोको विरुद्ध मुद्दा दायर गरी मुद्दाको अनुसन्धान तथा तहकित गरी मतियारलाई कानुनी कारवाही गर्ने कार्य यस कार्यक्रमबाट गरिएको थियो ।

३.४.१८ वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्यक्रम

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १
- विनियोजित बजेट : १२०,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : ११,४००,०००।-
- रोजगारी सिर्जना : २९२२
- लाभान्वित घरधुरी : ३४८५

वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्ययोजना कार्यान्वयनमा सहयोग

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : १
- विनियोजित बजेट : ७०,००,०००।-
- खुद भएको खर्च : ६४,००,०००।-
- रोजगारी सिर्जना : १९२२
- लाभान्वित घरधुरी : २४८५
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अर्न्तगत वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्ययोजना तयार भइ कार्यान्वयनमा रहेका सामुदायिक वनको पूनरुत्पादन कटान बढाको लागि भाडि सफाइ तथा अन्य संवेदनशिल वन क्षेत्रलाई वन डढेलोबाट जोगाउन अग्नि रेखा निर्माण, पूनरुत्पादन कटान भएको क्षेत्रमा तारबार गर्ने कार्य यस कार्यक्रमबाट गरिएको थियो । यस कार्यक्रमबाट लाभान्वित हुने सामुदायिक वनहरु र समुहहरुले संचालन गरेको कार्यहरु यस प्रकार रहेका छन् ।

तालिका नं २७ : वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्यक्रमबाट लाभान्वित समुह र क्रियाकलापहरुको विवरण

सि नं	सा व उ स तथा स्थान	भाडीसफाई परिमाण हे	घाँस कटान परिमाण हे	अग्नि रेखा सरसफाई परिमाण कि मि	जम्मा बजेट
१	बुद्बागर सा व	०	०	०	१०००००
२	सालभाण्डी	०	५	१	३३००००
३	जनप्रिय	८	३	३	३३००००
४	प्रगति	८	३	३	३३००००
५	बुद्ब सा व देवदह ५ र ६	८	३	३	३३००००
६	शान्ति	०	०	०	३३००००
७	राजापानी	७	०	०.७	३३००००
८	शिवनगर	०	०	०	३३००००
जम्मा		३१	१४	११	२४१००००

कार्यक्रम कार्यान्वयनको तस्वीरहरु

बुद्धनगर साक्षव मा गरिएको तारबारा

प्रगती साक्षव मा निर्माण गरिएको अग्निरेखा

३.४.१८.१ साभेदारी वन व्यवस्थापन

- वार्षिक लक्ष्य/परिमाण : २ समुह
- विनियोजित बजेट : ५०,००,०००/-
- खुद भएको खर्च : ५०,००,०००/-
- रोजगारी सिर्जना : २५९७६
- लाभान्वित घरधुरी : ५०४५६
- कार्य सञ्चालन/सम्पन्न भएको स्थान र सो सम्बन्धि विस्तृत विवरण : यस कार्यक्रम अन्तर्गत यस जिल्लामा रहेको दुई वटा साभेदारी लुम्बिनी र देवदह साभेदारी वनरुमा यस आ.व मा पूनरुत्पादन कटान अग्नि रेखा स्तर उन्नती, बिरुवा उत्पादन, पुनरुत्पादन अभिवृद्धि, भाडी सफाई, गोडमेल, पोष्टहाभेष्ट अपरेशन, संरक्षण कार्यहरु संचालन भएको थियो ।

कार्यक्रम कार्यान्वयको तस्वीर

देवदह साभेदारी वनमा गरिएको भाडि सफाई

लुम्बिनी साभेदारी वनमा पुनरुत्पादन

ढलपडा वनको उत्पादन भएको काठ दाउरा

अनुसूचीहरू
अनुसूची-१ : आ.व २०७७/०७८ को वार्षिक प्रगती

ब.उ.शि.नं. ३०७०००१३ संस्कृति तथा पर्यटन विकास र प्रवर्धन अन्तर्गत कार्यक्रमहरू (बजेट: हजारमा)					
सिं. नं.	कार्यक्रमको नाम	वार्षिक बजेट	खर्च (रकम रू. हजारमा)	प्रगतिको अवस्था	
१	गजेडी दानापुर पर्यटकीय पुर्वाधार निर्माण	५०००	५०००	श्री समयमाई सा. व. उ. स. मा गजेडी दानापुर पर्यटकीय पुर्वाधार निर्माण सम्पन्न	
२	डण्डाखोलामा हरित पार्क निर्माण	७०००	५८३७.८२९	डण्डाखोलामा हरित पार्क निर्माण सम्पन्न	
३	गौतमबुद्ध राष्ट्रिय उद्यान निर्माण देवदह ६, रुपन्देही	२०००	१९७७.५७४	श्री बुद्ध . व .उ. स. मा गौतमबुद्ध राष्ट्रिय उद्यान निर्माण सम्पन्न	
४	गैडहवा ताल व्यवस्थापन	२०००	१५५७.६६	श्री गैडहवा ताल डि पि अर सडक तथा कलभर्त निर्माण उ. स. बाट निर्माण सम्पन्न	
५	दरहवा पार्क निर्माण शुद्धोधन ५ रुपन्देही	२५००	२४६६.९	श्री दरहवा पार्क निर्माण सम्पन्न	
	कुल जम्मा	१८५००	१६८३९.९६३		
ब.उ.शि.नं. ३०७०००१४ जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार व्यवस्थापन कार्यक्रम (बजेट: हजारमा)					
१	जडीबुटी विस्वा उत्पादन, खेती विस्तार	५००	५००	डि.व.का कम्पाउन्डमा जडिबुटीको ३५००० बिस्वा उत्पादन कार्य सम्पन्न गरी जिल्लाका विभिन्न स्थानमा २१ हे वृक्षारोपण गरिएको । नमुना सा व मा ४ हे वृक्षारोपण ।	
२	जडीबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारमा आधारित उद्यम प्रवर्धनमा सहयोग	१०००	टडईद्विच्छण	जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावारको भण्डारणको लागि कार्यालय कम्पाण्डमा २ स्थानमा जडिबुटी भण्डारण गृह निर्माण सम्पन्न भएको ।	
	जम्मा	१५००	१२७०.४५		
ब.उ.शि.नं.३०७०००१२० सधिय सरकारबाट हस्तान्तरित सशर्त अनुदान कार्यक्रम बजेट: हजारमा)					
सिं. नं.	कार्यक्रमको नाम	वार्षिक बजेट	खर्च (रकम रू. हजारमा)	प्रगतिको अवस्था	
१	वन अतित्रमण हटाइ व्यवस्थापन (वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	४००	४००	श्री श्रीजना सा व तथा नमुना सा व मा तरवार गरीएको	

२	सामुदायिक वनमा वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन (वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	५००	५००	नवदुर्गा सा.व.उ.स मा कार्यक्रम गरी कार्य सम्पन्न गरिएको।
३	नर्सरी मर्मत (वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	२०	१९.९८	मर्चवारमा नर्सरी मर्मत गरिएको।
४	शहरी हरित पार्क स्थापना (वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	१०००	१०००	लक्ष्मी आदर्श सा.व.उ.स मा शहरी हरित पार्क निर्माण कार्य का लागि पोखरी निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको।
५	सिमसार क्षेत्रको संरक्षण तथा व्यवस्थापन (वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	४००	३९९	चारपाला तथा डि व का मा पोखरी निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको।
६	वन विरूवा उत्पादन तथा वृक्षारोपण (वन तथा वातावरण संरक्षण निर्माण)	१२००	१२००	विभिन्न विरूवा उत्पादन तथा वृक्षारोपण गरिएको गरुण दल गणको ब्यारेकमा १० हे वृक्षारोपण ५ सग्रहवा सा व मा ३।५२ वृक्षारोपण १९००० विरूवा उत्पादन
७	फोकल टिम बैठक(वातावरण संरक्षण/ सरसफाइ कार्यक्रम)	१०	१०	कार्य सम्पन्न भएको
८	पर्यापर्यटन प्रवर्धन (अन्य)	४००	२००	लक्ष्मी आदर्श सा.व.उ.स मा शहरी हरित पार्क निर्माण कार्य का लागि वृक्षारोपण बाटो स्तरउन्ती भ्यु पोईन्ट सेन्टर निर्माण गरि एको।
९	वन ढडेलो नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन (अन्य)	२००	१९८.६५	वन ढडेलो लाग्न नदिन पूर्व तयारीको कार्य ६ वटा स डि व ले तालिम तथा अनुगमन गरिएको।
१०	अग्नि नियन्त्रण सम्बन्धी सामग्री उपकरण तथा सामान (अन्य)	१८०	१७६.४६२	अग्नि नियन्त्रण सम्बन्धी सामग्री खरिद गरी वितरण भएको।
११	फलपफूल विरूवा उत्पादन तथा रोपण (विविध कार्यक्रम)	८००	८००	दुर्गा नर्सरी तथा रामाविशवास फलपुल नर्सरी फर्म बाट विरूवा खरिद गरि कार्य सम्पन्न भएको।
कूल जम्मा		५११	४०५.०९२	
ब.उ.शि.नं. ३०७०००१२ वन, वन्यजन्तु तथा जैविक विविधता संरक्षण तथा व्यवस्थापन (बजेट: हजारमा)				
सिं. नं.	कार्यक्रमको नाम	वार्षिक बजेट	प्रगति विवरण खर्च (रकम रू. हजारमा)	वार्षिक विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्ययोजना अनुसार प्रदेश भरिको लक्ष्य
१	सिमसार क्षेत्र संरक्षण, पोखरी निर्माण कार्यक्रम	२०००	१९६७	रुद्रपुर, रचना, नमुना, रोहिणी, नवदुर्गा र गैडाताल सामुदायिक वनमा जम्मा ८ वटा पोखरी निर्माण तथा स्तरउन्ती कार्य सम्पन्न भएको।

२	मानव वन्यजन्तु छन्द व्यवस्थापन कार्यक्रम	५००	३५०	श्री लक्ष्मी आदर्श सा व मा बास स्थान सुधार गरिएको वन्यजन्तु उदार तथा आहारामा खर्च।
३	वन अतिक्रमण नियन्त्रण लागि बाँसजन्य विरुवा रोपण	१४००	१३३६.९९५	देवदह, कञ्चन सब .डि.व.का मा २ कि.मी र तिलोत्तमा सब.डि.व.का मा ५०० मी सैनौमैना र सिद्धार्थ सब डिभिजन वन कार्यालय १ कि.मी र कार्यालय कम्पाउन्डमा ५०० मि.बासजन्य विरुवा रोपणको जम्मा ८।५ कि मि क्षेत्रमा बाँस रोपण गरिएको।
४	वन अतिक्रमण नियन्त्रण	५००	४९५.३७	गस्ति परिचालन, अतिक्रमण नियन्त्रण, अनुगमन गरी कार्य सम्पन्न गरिएको।
५	वन डढेलो नियन्त्रण रोकथाम	५००	४९९.८२५	वन क्षेत्र सरसफाई,प्रज्वलनशिल पदार्थ संकलन तथा ब्यवस्थापन अग्नी नियन्त्रण दस्ता ब्यवस्थापन र परिचालन, रोकथाम, अनुगमन गरी कार्य सम्पन्न गरिएको।
६	वन क्षेत्र भित्रका खोला/खोल्सा व्यवस्थापन तथा नदीजन्य पदार्थ संकलन	१०००	८४६	नदीजन्य पदार्थ संकलनको लागि प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षणको योजना तयार भई मन्त्रालयमा स्वीकृतीको लागि पठाईएको।
७	सामुदायिक वनमा कार्ययोजना कार्यान्वयन	१०००	७९६.४	म्याद सकिएको ५ वटा कार्ययोजनाहरूको पुनारावलोकन गर्ने कार्य र सा.व.उ.स लाइ वन व्यवस्थापन तालिम दिने कार्य सम्पन्न गरिएको।।
८	वन उद्यम प्रवर्धनमा सहयोग	२०००	१८५६.९	यस कार्यक्रम अन्तर्गत काष्ठजन्य अन्तर्गत काष्ठकला उद्यम को लागि बुद्ध सा.व र गौकाष्ठ जन्य अन्तर्गत बेत र बाँसमा आधारित उद्यमको लागि कालिका र शिवालय सा.व गरी कार्य सम्पन्न भएको।
९	वन नर्सरी स्तरोन्नतिकरण	२०००	१९८०.३३४	देवदह र लाम्बिनी सब.डि.व.कामा रहेको नर्सरी मर्मत भएको र डि.व.का मा रहेको नर्सरी स्तरउन्नतीको कार्य सम्पन्न भएको।
१०	बहुवर्षीय विरुवा उत्पादन	५०००	४९९८.७	बहुवर्षीय विरुवा १ लाख र १ लाख ५० हजार एक वर्षीय विरुवा उत्पादनको भएको।
११	वृक्षारोपण र विरुवा वितरण	१०००	८८१.०५	१३६१ हे मा वृक्षारोपण कार्य सम्पन्न भएको।

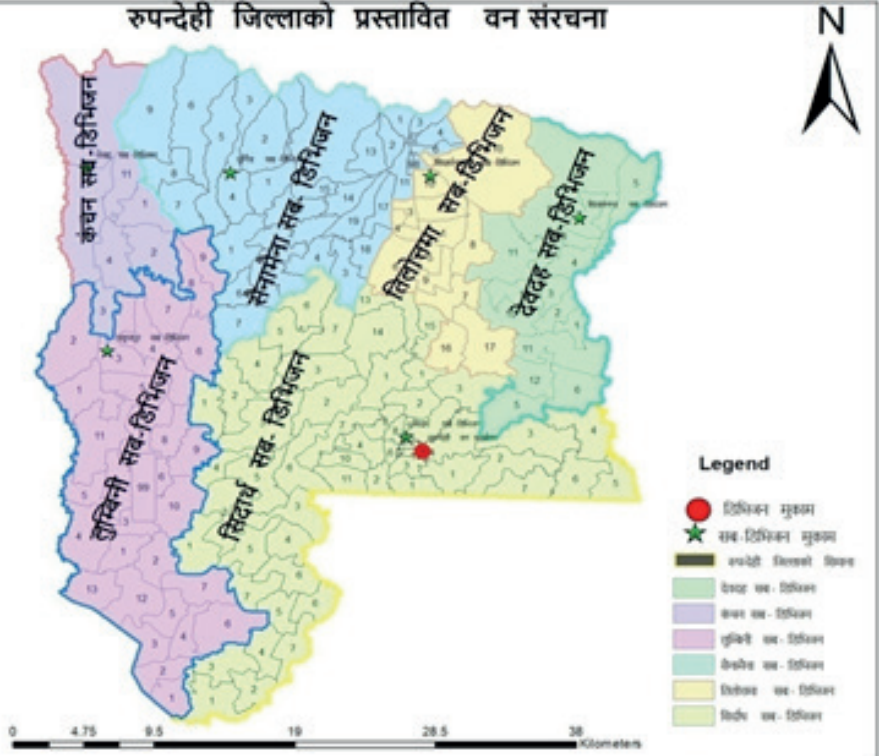
१२	एक जिल्ला एक नमुना कृषि वन कार्यक्रम	१५००	१०१५.२४४	सैनैमाना, तिलोत्तमा र सिद्धार्थ सव. डि. व. कामा रहेको स्थानमा कार्यक्रम गरी कार्य सम्पन्न गरिएको ।
१३	वन्यजन्तु उद्धार कार्यक्रम	५००	४६०.५८७	विभिन्न समयमा सर्प बाधेल सारस निलगाई तथा अन्य वन्यजन्तुको उद्धार गरि कार्य सम्पन्न गरिएको । २७ वटा होडिग बोड निर्माण सम्पन्न ।
१४	वन पैदावार व्यवस्थापन सम्बन्धि सफ्टवेयर खरिद र जडान	१०००	९६३.२५५	सव र डिभिजन वन कार्यालयमा जडान गरिएको इन्टरनेटको जडान र डिभिजन वन कार्यालयको वेबसाइट अपग्रेड गरिएको ।
१५	विभिन्न दिवस, समारोह, प्रचार, प्रसार, वार्षिक प्रगती पुस्तिका प्रकाशन आदि	५५०	५३१.५५	विभिन्न पत्र पत्रिका तथा वार्षिक प्रगति पुस्तिका प्रकाशन गरिएको ।
१६	जैविक विविधता संरक्षण र प्रवर्धन (संकटापन्न वनस्पतिको संरक्षण, सुचना केन्द्र स्थापना, अभिलेखीकरण आदि)	५००	४९७.२९४	जैविक विविधता संरक्षण केन्द्र स्थापना गरी कार्य सम्पन्न गरिएको ।
१७	चोरी कटानी/चोरी शिकारी /नदीजन्य पदार्थ चोरी नियन्त्रण	७५०	७४९.९३५	नियमित गस्ती परिचालन मुद्दा दायर तथा अन्य गरी कार्य सम्पन्न गरिएको ।
१८	बैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्यक्रम	१२०००	११४००	रुद्रपुर, सालभण्ड, राजापानी, भिमभिमिया बुद्धनगर, बुद्ध, प्रगती, जनप्रिय, शान्ति, मिलन, करीहिया, अल्की, रुद्रपुर धमिनाताल, रोहिणि, स्मृति, शिवालय शिवनगर र रामनगर सा.व मा र साभेदारी वनमा भाडी सफाई, अग्नी रेखा मर्मत, अग्नी रेखा निमार्ण, तारबार तथा अन्य कार्य सम्पन्न भएको ।
कुल जम्मा		३३७००	३१६२६.४०९	

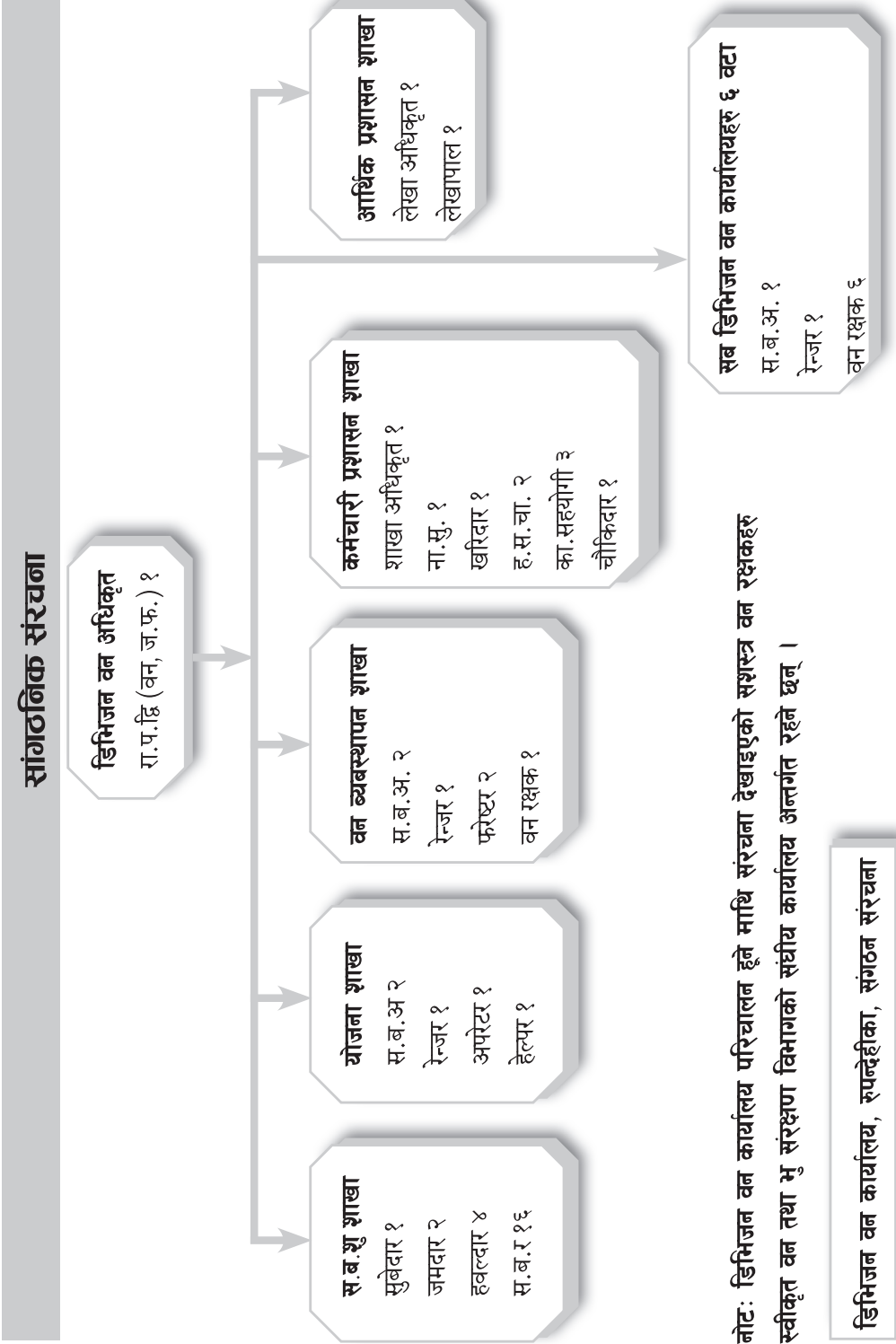
अनुसूची-२ : सब-डिभिजन वन कार्यालयहरूको कार्यक्षेत्र

सि.नं.	सब डिभिजन कार्यालयको नाम	सब डि.व.का मुकाम	सब डिभिजन कार्यालयको सेवा क्षेत्र
१	कञ्चन	कञ्चन गा.पा.-५, फायर लाइन	कञ्चन गा.पा सत्रै र सैनामौना १० र ११
२	सैनामौना	सैनामौना न.पा.-४, मुर्गिया	बुटवल उप.न.पा वडा नं ७ र १० बाहेकको क्षेत्रा सैनामौना १ देख ९ र सुद्धोधन गा.पा सबै
३	लुम्बिनी	गैडहवा गा.पा.-४, ठकुरा पुर	गैडहवा गा.पा लुम्बिनी सा.न.पा र सम्मरीमाई गा.पा सबै
४	सिद्धार्थ	सिद्धार्थनगर न.पा.-७, भैरहवा	मयादेवी गा.पा, सियारी गा.पा, मर्चवारी गा.पा, सिद्धार्थ न.पा, रोहिणी गा.पा सबै, ओमसतिया गा.पा १,२,३,४, र तिलोत्तमा १३,१४, , १५ र कोटहीमाइ गा.पा सबै
५	देवदह	देवदह न.पा.-८, शितलनगर	देवदह न.पा १० बाहेक सबै, तिलोत्तमा न.पा १० देखि १२ र ओमसतिया गा.पा ५ र ६
६	तिलोत्तमा	बुटवल उ.प.म.न.पा-१०, रामनगर	देवदह न.पा १० बुटवल उप.न.पा ७ र १० तिलोत्तमा न.पा १ देखि ९ तथा १६ र १७

रुपन्देही जिल्लाको प्रस्तावित वन संरचना

अनुसूची-३ : संगठन तालिका (Organograms)

अनुसूची - ४ हालसम्म कार्यरत डिभिजनल वन अधिकृतको विवरण

क्र.सं.	नाम	आएको मिति	गएको मिति
१	श्री धुवराज भट्टराई	०३३७१	०३७३३०
२	श्री वि.दिपकप्रसाद उपाध्याय	०३७६१२	०३८१११५
३	श्री गोकूलराज पाण्डेय	०३८१२२६	०३९१२२३
४	श्री कन्हैयाराज श्रेष्ठ	०३९१०१७	०४०६२०
५	श्री हिक्मत सिंह के.सी.	०४०१११२	०४३२१५
६	श्री निवास खनाल	०४३२१९	०४४१७
७	श्री गणेश राय	०४४१२२९	०४७४१२
८	श्री हरिहर सिग्देल	०४७४२४	०४७८११
९	श्री राजनकुमार पोखेल	०४७९३	०४८३३
१०	श्री गोपालकुमार श्रेष्ठ	०४८३१०	०५०११५
११	श्री कृष्णराज बासूकला	०५०११५	०५१४२२
१२	श्री राजबहादुर राउत	०५१४२३	०५३६२०
१३	श्री यमबहादुर थापा	०५३६२९	०५४१०२४
१४	श्री गोविन्द्रप्रसाद काफ्ले	०५४१०२०	०५५६१९
१५	श्री गोपालप्रसाद बासकोटा	०५५६२१	०५६१२६
१६	श्री राजनकुमार पोखेल	०५६१०५	०६०२१९
१७	श्री रामकृष्ण कार्की	०६०२१०	०६०११९
१८	श्री विशुबाबु विारी	०६०१२	०६३५१४
१९	श्री इमामुद्दिन अन्सारी	०६३४२६	०६४६२०
२०	श्री यमबहादुर थापा	०६४६२१	०६६११४
२१	श्री जीवनकुमार ठाकुर	०६६११३	०६६११९
२२	श्री शिवकुमार वाग्ले	०६६१०१४	०६९६१८
२३	श्री दिपक ज्ञवाली	०६९६२२	०७१५१२
२४	श्री इन्द्रबहादुर प्रछाई	०७१६१२	२०७३६३०
२५	श्री रोमराज लामिछाने	०७३६२८	२०७५१०७०३
२६	श्री भरतबाबु श्रेष्ठ	२०७५१०७०७	२०७५११२८
२९	श्री ईन्द्र बहादुर प्रछाई	२०७६१०१०९	०७६१०८३०
३०	श्री बोधराज सुवेदी	२०७६१०९१०६	हाल सम्म

अनुसूची-५ : भवन तथा सम्पतीको विवरण

सि. न.	भवनको विवरण				जग्गा प्राप्तीको श्रोत	घर जग्गाको ठेगाना	कित्ता नं	जग्गाको किसिम
	पक्की	निर्माण बर्ष	तला	क्षेत्रफल				
१	पक्की		१	३-१४-९ विगाहा	मिति ०४९।०४।३२ को मा.पो.कार्यालय रुपन्देहीको निर्णयले दर्ता कायम	ओमसतिया ४, रुपन्देही ।	,२४	अ.खे.
२	पक्की		१			ओमसतिया ४, रुपन्देही ।		
३	पक्की		२			ओमसतिया ४, रुपन्देही ।		
४	पक्की	०७२।०७३	१			ओमसतिया ४, रुपन्देही ।		
५	पक्की		१			ओमसतिया ४, रुपन्देही ।		
६	पक्की		१			ओमसतिया ४, रुपन्देही ।		
७	पक्की		१			ओमसतिया ४, रुपन्देही ।		
८	कच्ची टहरा							
९				०-५-०		देवदह न.पा. ५ रुपन्देही	९००	
१०	पक्की		१	६-५-१० मध्ये धेरै जसो जग्गा बुटवलको वसुपार्कमा गई एकिन हुन बाँकी	मिति ०४९।०४।३० को निर्णयले दर्ता कायम	बु.उप.महा.न.पा. रुपन्देही	१८ र २०	
११	पक्की		१			बु.उप.महा.न.पा. रुपन्देही		
१२	पक्की		१			बु.उप.महा.न.पा. रुपन्देही		
१३	पक्की		१			बु.उप.महा.न.पा. रुपन्देही		
१४	पक्की		१			देवदह न.पा. रुपन्देही		
१५	पक्की		१	०४-१३१/२		सि.न.पा. ७ रुपन्देही	४०६६	
१६	पक्की	०७४/०७५	२	०४-८-१५		सि.न.पा. ७ रुपन्देही	४०६७	निर्माणाधिन भवन
१७	पक्की		१			गैडहवा गा.पा. रुपन्देही		
१८	पक्की		१			कञ्चन गा.पा. रुपन्देही		
१९	पक्की		१			सैनामैना न.पा. रुपन्देही		
२०	पक्की		१			देवदह न.पा. रुपन्देही		
२१	पक्की		१			देवदह न.पा. रुपन्देही		

अनुसूची - ६ वन अतिक्रमणका विस्तृत विवरण

सि.न	सव डिभिजन	साविक गा.वि.सं.	वडा नं	अतिक्रमण भएको स्थान	अन्दाजी क्षेत्रफल हे.	घरधुरी सं.	अतिक्रमण मिति	अतिक्रमण हटाउन सकिनेरनसकिने	कैफियत
१	लुम्बिनी	वणुपुरा	५	बरादवा	१०	१२०	२०३७ देखि	नसकिने	
२	लुम्बिनी	विष्णुपुरा	६	बरादवा	४	१०	२०३८ देखि	नसकिने	
३	लुम्बिनी	विष्णुपुरा	५	गैडहवा	३५	२५	२०३८ देखि	नसकिने	
४	लुम्बिनी	विष्णुपुरा	१	गैडहवा ताल पूर्व	१२	३८	२०३८ देखि	नसकिने	
५	लुम्बिनी	विष्णुपुरा	१,९	गैडाताल उत्तर	१०	१५	२०४९ देखि	नसकिने	
६	लुम्बिनी	विष्णुपुरा	९	चंचलीमाइको थान	२२	४१	२०३७ देखि	नसकिने	
७	लुम्बिनी	विष्णुपुरा	४	कुशमहवा मुखियाटोल	५०	५०	२०३७ देखि	नसकिने	
८	लुम्बिनी	विष्णुपुरा	४,१	जितपुर सा.व मुडफुडुवा उत्तर	५०	३०	२०५४ देखि	सकिने प्रयास जारी	७ वटा खरको काँचघर
९	लुम्बिनी	विष्णुपुरा	१	पोहिया	२५	१७	२०३७ देखि	नसकिने	
१०	लुम्बिनी	विष्णुपुरा	१	मिनमिनहवा	घट्ट	दूण	२०३७ देखि	नसकिने	
११	लुम्बिनी	विष्णुपुरा	१	धोठनिया	१५	१५	२०३७ देखि	नसकिने	
१२	लुम्बिनी	रुद्रपुर	७	मानथहवा	२०	८	२०३७ देखि	नसकिने	
१३	लुम्बिनी	रुद्रपुर	९	ठकुरापुर	३	३०	२०३७ देखि	नसकिने	
१४	लुम्बिनी	रुद्रपुर	७	करडधारी	५०	१८०	२०३७ देखि	नसकिने	
१५	लुम्बिनी	रुद्रपुर	९	हनुमान नगर प्रतापपुर जिगनिया डाडा	१३०	१५५	२०३७ देखि	नसकिने	
१६	लुम्बिनी	रुद्रपुर	७,१	अस्नैया	१५०	१२५	२०३७ देखि	नसकिने	
१७	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	५	काकाटोल धामिनाताल	११५	१५०	२०३७ देखि	नसकिने	
१८	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	१	ढुसुवा, हर्नैया	१००	४४०	२०३७ देखि	नसकिने	
१९	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	५	शान्ति बजार सालधारी	४०	४०	२०३७ देखि	नसकिने	
२०	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	५	ऐचावाल	२०	१५	२०३७ देखि	नसकिने	खेत
२१	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	२	पिपरीचापा	१५०	३५०	२०३६ देखि	नसकिने	
२२	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	२	कोवहवा	१००	५००	२०३६ देखि	नसकिने	
२३	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	३	भैसाहि	१६०	३००	२०३६ देखि	नसकिने	
२४	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	४	मन्डहवा	२००	४००	२०३६ देखि	नसकिने	
२५	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	५	वनकसीयाचापा	१५०	३००	२०३६ देखि	नसकिने	

सि.न	सब डिभिजन	साविक गा.वि.स.	वडा नं	अतिक्रमण भएको स्थान	अब्दाजी क्षेत्रफल हे.	घरधुरी सं.	अतिक्रमण मिति	अतिक्रमण हटाउन सकिने/नसकिने	कैफियत
२६	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	६	रुद्रपुर	२००	४००	२०३६ देखि	नसकिने	
२७	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	८	बरादवा, भारौगौर, रुद्रपुर	१५०	२५०	२०३६ देखि	नसकिने	
२८	लुम्बिनी	सुर्यपुरा	१,२	दुस्सा सितलडाडा मैनेहिया आमी	२९०	१७५		नसकिने	
२९	कञ्चन	सालभण्डी	१	पुलबारी भिमपुर	७५	१००	२०३६ देखि	नसकिने	
३०	कञ्चन	सालभण्डी	२	कटनी	२५	३०	२०३६ देखि	नसकिने	
	कञ्चन	सालभण्डी	५	जरलेवा र वनभुसडी	३०	७५	२०३६ देखि	नसकिने	
३१	कञ्चन	सालभण्डी	३	पानवारी	२०	५०	२०३६ देखि	नसकिने	
३२	कञ्चन	सालभण्डी	७	वनकट्टि डाडा	२०	८५	२०३६ देखि	नसकिने	
३३	कञ्चन	गजेडी	२	बेलभरीया	२८		२०२७ देखि २०५३ देखि	नसकिने	
३४	कञ्चन	गजेडी	१,२	बकुल्लाघाट	९		२०२७ देखि २०५३ देखि	नसकिने	
३५	कञ्चन	गजेडी	३	रातडाडा	८		२०२७ देखि २०५३ देखि	नसकिने	
३६	कञ्चन	गजेडी	९	चौधरीघोला	१२		२०२७ देखि २०५३ देखि	नसकिने	
३७	कञ्चन	गजेडी	५	मसिना	११९	९०		नसकिने	
३८	कञ्चन	गजेडी	६	बगइ	१५०	६०		नसकिने	
३९	कञ्चन	गजेडी	७	सुकेताल	११०	१५०		नसकिने	
४०	कञ्चन	गजेडी	८	राफलपुर	८०	११०		नसकिने	
४१	कञ्चन	गजेडी	२	बेलभरीया, बकुल्लाघाट, शान्तिबजार	२१५	१४५		कठिन	
४२	कञ्चन	गजेडी	१	लौसा, दुलो उकाली रातडाडा लौसाताल	२७५	३१५		कठिन	
४३	कञ्चन	गजेडी	३	दानापुर १ कुचेरा सोनपुर	२१०	१९०		कठिन	
४४	कञ्चन	गजेडी	४	कुत्ता भैरकघाट गजेडी गाउको केहीभाग	१७०	३५०		कठिन	
४५	कञ्चन	गजेडी	९	ढोले	६५	५५		कठिन	
४६	सैनामैना	बु.म.न.पा	१४	चिडियाखोला राजमार्ग देखि पश्चिम दक्षिण	८	५५	२०५० देखि	नसकिने	
४७	सैनामैना	बु.म.न.पा	९	सतगढी खोला पूर्व	३	१५	२०५० देखि	नसकिने	
४८	सैनामैना	बु.म.न.पा	३छ	जितागढी डाँडा	२	२५	२०५० देखि	नसकिने	
४९	सैनामैना	बु.म.न.पा	१	सिख देउराली	१	५०	२०५० देखि	नसकिने	
५०	सैनामैना	बु.म.न.पा	१४	ज्यापिरे पहिरो मुनी	१	१	२०५० देखि	नसकिने	
५१	सैनामैना	बु.म.न.पा	५	चिडियाखोला राजमार्ग देखि पश्चिम दक्षिण	३	१५०	२०५० देखि	नसकिने	
५२	सैनामैना	बु.म.न.पा	५	बमघाट नाग मन्दिर	२	४०	२०५० देखि	नसकिने	

सि.न	सब डिभिजन	साविक गा.वि.स.	वडा नं	अतिक्रमण भएको स्थान	अब्दाजी क्षेत्रफल हे.	घरधुरी सं.	अतिक्रमण मिति	अतिक्रमण हटाउन सकिने/नसकिने	कैफियत
५३	सैनामैना	बु.म.न.पा	६	आर्दशनगर	५	१५	२०५० देखि	नसकिने	
५४	सैनामैना	परोहा	१	कान्छीबजार सिसौडाडा अस्नैया, लु.रोड छे उछाउ	६०	१५०	२०२५ देखि	नसकिने	
५५	सैनामैना	परोहा	२	वमाडाडा	४०	८०	२०२५देखि	नसकिने	
५६	सैनामैना	परोहा	४	मुर्गिया बजार पारी र खासी खप्पर खोला पर्सवाल	२००	२००	२०२५ देखि	नसकिने	
५७	सैनामैना	परोहा	५	पुरधनीटोल सोरौली उचादेहवा	७५	१५०	२०२५ देखि	नसकिने	
५८	सैनामैना	परोहा	६	खगन्पुर सैनामैना वन कट्टा रानीकुवा	७५	२००	२०२५ देखि	नसकिने	
५९	सैनामैना	दुधराक्ष	५	बनकट्टी डाँडा उपल्लो बाँसगाढी	२५५	१९५		कठिन	
६०	सैनामैना	दुधराक्ष	५	बाँसगाढी	१८५	११७		कठिन	
६१	सैनामैना	दुधराक्ष	७	देवापार	१७५	११७		कठिन	
६२	सैनामैना	दुधराक्ष	४	बनरहवा बाचखीपुर भजेनी कुमारागढी	२१५	१६०		कठिन	
६३	सैनामैना	दुधराक्ष	६	बालापुर	७५	१००		कठिन	
६४	सैनामैना	दुधराक्ष	६	बक्सर्ड	१०	१५		कठिन	
६५	तिलोत्तमा	मक्रहर	६	भु.पु सैनिक	२५०	८००	३८.०४	नसकिने	
६६	तिलोत्तमा	मक्रहर	६	मन्द्रानी	३०	२१०	२०३८.०४	नसकिने	
६७	तिलोत्तमा	मक्रहर	६	पेटानी	२५	८०	२०३०	नसकिने	
६८	तिलोत्तमा	मक्रहर		महनाजोत	४००	१०००	३६.३७	नसकिने	
६९	देवदह	देवदह	९	बरेलीडाडा	३०	६०	३५.३६	नसकिने	
७०	देवदह	देवदह	९	मुठाबास	१०	३०	४०.०४२	नसकिने	
७१	देवदह	देवदह	३	सरनटाडी	१२०	५५	२०३४.०३५	नसकिने	
७२	देवदह	देवदह	७	घोडाहा उत्तर दक्षिण	३५	७५	२०४०.०४२	नसकिने	
७३	देवदह	देवदह	३	केउली	१०	१५	२०४०.०४२	नसकिने	
७४	देवदह	देवदह	३	सटरखोला	५	१५	२०४०.०४२	नसकिने	
७५	देवदह	देवदह	३	गजेडी	१५	२०	२०४०.०४२	नसकिने	
७६	देवदह	देवदह	८	बागकुमार	१०	२०	२०२४	नसकिने	साइमन्डर समेत
७७	देवदह	देवदह	१	टटेरीचापी	२००	४५०	२०३३	नसकिने	

सि.न	सब डिभिजन	साविक गा.वि.स.	वडा नं	अतिक्रमण भएको स्थान	अब्दाजी क्षेत्रफल हे.	घरधुरी सं.	अतिक्रमण मिति	अतिक्रमण हटाउन सकिनेरनसकिने	कैफियत
७८	देवदह	देवदह	५	बाढीपिडित	५०	३५०	२०३६	नसकिने	
७९	देवदह	देवदह	५	सितलनगर	६०	२००	२०३६	नसकिने	
८०	देवदह	देवदह	१,२,३,४	पिपलडाडा, खैरनी, दाउन्ने,प्राती बजार कोलवा	४८०	१०५०	२०२८	नसकिने	
८१	देवदह	देवदह	६	मुखीयाटोल	६०	१२५	२०३६	नसकिने	
८२	देवदह	देवदह	६	स्यालभुके प्रातीटोल	६०	४००	२०३६	नसकिने	
८३	देवदह	देवदह	७	टटेरीचापी	४५	११५	२०३६	नसकिने	
८४	देवदह	केरवानी	७	पिपैया डमरुवा भवानीपुर	१५०	१२००	२०२९	नसकिने	
८५	देवदह	शिवनगर	९	चरङ्गे	१०००	१५००	२०२९	नसकिने	
जम्मा					८३४६	१५६०९			

हटाउन नसकिने कारण

१. ५ वर्ष देखि २५ वर्ष सम्मका पुराना बसोबास भैसकेको ।
२. हाल स्थानहरूमा यातायात बिजुली ,खानेपानी आदिको भौतिक सुविधा भएकोले ।
३. मतदाता नामावलीमा नाम समावेश भइसकेको ।
४. राजनैतिक दवावको कारणले बाधा हुने ।
५. सुकुम्बासीका जगालाइ लालपूजा दिने भएकोले ।

अनुसूची-७ : बिरुवा उत्पादन तथा वितरण सम्बन्धी वितरण

सि नं	प्रकार	जात	जम्मा		एकवर्षिय बिरुवा वितरण संख्या	कैफियत
			एकवर्षिय	बहुवर्षिय		
१	वन जन्य	मसला	४२५८४	०	१२०००	
२		टिक	१३०२६७	२१३५०	३००००	
३		मलेसियन साल	१७४०	२००५०	७००	
४		अर्जुना	२१४७३	२०६५	१२०००	
५	जडिबुटि	सितलचिनी	१०३००	०	१००००	
६		कुरिलो	६६२४	६२४	६४००	
७		वेल	५९५	५९५	५००	
८		हरो	१६००	०	१०००	
९		तेजपात	८३४४	१४१७२	५०००	
१०		निम	७९५	७९५	५६०	
११		अमला	७५०४	०	५४००	
१२		बरो	१२७२	२७२	७८०	
१३	सौन्दयवर्द्धक	कल्की	०	८२२०	०	
१४		राजवृक्ष	०	७००	०	
१५		कपुर	०	२२३०	०	
१६		श्रीखण्ड	४८०	१०२१	४८०	
१७		विरेन्द्र फुल	०	१६२५	०	
१८		फुल प्रजाती	०	१५०	०	
१९		पाकड	०	९०	०	
२०		धुपी	४३४८	१०३९३	४३००	
२१		गुल्डमोहर	०	४५०	०	
२२	फलफुल जन्य	अम्बा	०	९३०	०	
२३		कागती	१५६७	६७६७	१२००	
२४		इमली	०	३४०	०	
२५	डालेघाँस	निमारो	०	१०८८	०	
२६		बकाइनो	३००	०	२००	
२७		भटमासे	७४३	०	४००	
२८	अन्य	बाँस	३०९०	६४१५	२०००	
२९		टाकि	८५०	०	४५०	
३०		चकरसिया	०	१७१	०	
जम्मा			२४४४७६	१००५१३	९३३७०	

अनुसूची-८ : यस कार्यालयमा दर्ता भएको निजी वन सम्बन्धी विवरण

क्र.सं./ द.नं.	दर्ता मिति	निजी वन धनिको नाम र ठेगाना	निजी वन रहेको स्थान	निजी वनको क्षेत्रफल		दर्ता हुँदा रहेका विरवाको विवरण		
				बि.	क.	धुर	जात	संख्या
१	२०४२/१२/२१	श्रीमती नानु पौडेल सि.न.पा. ९	सि.न.पा. ९	१	१०	१२		
२	२०४२/३/३१	मो. मुसलिम	वागाहा ३	०	१	७		
३	२०४२/३/३२	मो. रजाक खाँ	वागाहा ३	०	१	७		
४	२०४३/४/१३	राजेन्द्र कठारिया, राधेश्याम चौधरी	सि.न.पा. ४	३	१७	९		
५	२०४३/४/१७	श्रीमती पूर्ण कुमार श्रेष्ठ	सि.न.पा. ८	१	१२	१५		
६	२०४४/३/३०	श्री हेरम्बराज ढुङ्गेल	हाटि वनगाई ६	०	११	२		
७	२०४४/४/४४	श्री उद्धव प्रसाद अधिकारी	हाटि वनगाई २	२	१०	५	०४५११११ मा लागत कट्टा	
८	२०४४/४/४१९	श्री वामन लारायण पाण्डे	मर्यादापुर ३	३	११	१४		
९	२०४४/४/७३०	श्रीमती सावित्री देवी चौधरी	मैनिहवा २	६	१८	११		
१०	२०४४/४/८२७	बसन्त कुमारी साङ्गाछे सुनार काठमाण्डौ		०	९	१५		
११	२०४४/४/३७	प्रसाद तेली	पडसरी ३	०	७	०		
१२	२०४६/१/२२	टिकाराम भण्डारी	आमा १	०	१	१०		
१३	२०४८/१/१/३०	सोनुमती जैसवाल	जोगडा ७	०	१७	०		
१४	२०४९/१/०/४	मोहनीलाल पाण्डे	आनन्दवन ७	०	४	०		
१५	२०५०/१/२३	टेक नारायण श्रेष्ठ	छिप्याढ ७	१	८	२		
१६	२०४८/१/०/१४	शुरेश प्रसाद पन्थ	मैनिहवा १	१८	२	०		
१७	२०५०/२/५	जिवनेश्वरी सेन	बु.न.पा. १०	०	७	१६		
१८	२०५०/४/२८	जय सिंह छत्तेल	सालभण्डा ४	०	३	०	सिसौ ३७५	३७५
१९	२०४९/४/७	राजेन्द्र प्रसाद श्रेष्ठ	केरवानी ६	३	४	१४		
२०	२०५१/३/२१	रिता देवी अधिकारी	देवतह ८	०	१	१६		
२१	२०५१/१/२२	ओम बहादुर के. सी.	मकहर ४	०	२	१०		
२२	२०५३/१/१२	काशीराम वनिया	बिष्णुपुरा १	०	१६	१		
२३	२०५३/१/११	बाबुराम शर्मा	मानमटेरीया ८	०	१३	६		
२४	२०५४/२/१९	विजय प्रसाद धिताल	आनन्दवन १	५	०	१२		
२५	२०५४/२/२७	छमकला खड्का	मकहर	०	१२	१४		

क्र.सं./ द.नं.	दत्ता मिति	निजी वन धनिको नाम र ठेगाना	निजी वन रहेको स्थान	निजी वनको क्षेत्रफल			दत्ता हुँदा रहेका विरवाको विवरण	
				वि.	क.	धुर	जात	संख्या
२६	२०५४।४।१६	मुक्तिराम चापागाई	शंकरनगर	०	३	०	सिसौ ३७ लहरे पिपल ७	४४
२७	२०५४।४।१६	कृष्ण प्रसाद अर्याल	टिकुलिगाढ ८	०	१५	३	सिसौ ९००	९००
२८	२०५४।४।१६	श्रीमती दुलारी थरुनी, कृष्ण विहारी चौधरी	मकहर ७	१	०	३	लहरे पिपल ९०, सिसौ १५० सिमल ३	२४३
२९	२०५४।४।१६	विष्णु प्रसाद पौडेल	कैर्या ९	४	३	१८	लहरे पिपल ३८५, मसल २२००, सिसौ १८०० आँप लिची १४०	४५२५
३०	२०५४।४।१६	भिम माया पुन	आनन्दवन ६	१	१२	१८	लहरे पिपल, २०९, सिसौ ३००	५०९
३१	२०५४।४।१६	प्रसाद थारु	मकहर १	०	८	०	लहरे पिपल १०८, सिसौ ३००	४०८
३२	२०५४।४।१६	कर्ण बहादुर पुन	आनन्दवन ६	१	५	८	लहरे पिपल २००	२००
३३	२०५४।४।१६	पुनराम भण्डारी	पर्वाहा २	०	१०	०	लहरे पिपल १३७	१३७
३४	२०५४।४।१६	शुक्र बहादुर थापा आले	बु.न.पा. १५	०	९	१०	लहरे पिपल १९ सिसौ १०	२९
३५	२०५४।४।१६	दिलिप सिंह काउचा	बु.न.पा. १५	०	१६	२	लहरे पिपल ५०, सिसौ ३००	३५०
३६	२०५४।४।१६	रुद्रमणी उपाध्याय	पर्वाहा ६	०	११	१०	लहरे पिपल ४४	४४
३७	२०५४।४।१६	खडानन्द चाँपागाई	आनन्दवन ३	३	१२	१८	विभिन्न ३५६	३५६
३८	२०५४।४।१६	श्रीमती जुक्त माया राना	पर्वाहा ५	०	१०	०	लहरे पिपल ५४	५४
३९	२०५४।४।१६	लाल बहादुर राना	बु.न.पा. १५	०	१८	१०	सिसौ १८५५, आँप ११, निम ३, खयर ५, अन्य ७	१९३४
४०	२०५४।४।१६	मंगला देवी क्षेत्री आचार्य	मकहर ४	१	१०	१०	सिसौ २००, आँप ५, अन्य २५०	४५५
४१	२०५४।१०।१५	निला प्रसाद पुन	बु.न.पा. १५	०	१८	०	लहरे पिपल ३५, सिसौ २०,	५५
४२	२०५४।१०।१५	कुशमाखर काफ्ले	आनन्दवन २	०	३	१५	सिसौ २०	२०
४३	२०५४।१०।१५	सुद नाथ काफ्ले	आनन्दवन २	३	१९	६	सिसौ ५२०, लहरे पिपल १८०	७००
४४	२०५४।१०।१५	गोविन्द बहादुर पुन	बु.न.पा. १५	०	१७	१५	लहरे पिपल ६०, सिसौ ६२	१२२
४५	२०५४।१०।१५	राम कुमार चौधरी		०	३	१६	लहरे पिपल ८२,	८२
४६	२०५४।१०।१५	मोहनीलाल पाण्डे	आनन्दवन ७	१	१०	६	लहरे पिपल ९२, सिसौ २५	११७
४७	२०५४।१०।१५	कृष्णलाल भण्डारी	आनन्दवन ९	०	३	०	लहरे पिपल ८०,	८०
४८	२०५४।१०।१५	आत्माराम गौतम	बु.न.पा. १४	१	७	०	लहरे पिपल ९६ सिसौ ३०	१२६
४९	२०५४।१०।२०	ओम प्रसाद राना	बु.न.पा. १५	१	१६	५	लहरे पिपल २०, सिसौ ९	२९
५०	२०५४।१०।२०	प्रमे ब. थापा	बु.न.पा. १५	०	१०	६	लहरे पिपल ८९, सिसौ ३३	१२२

क्र.सं./ द.नं.	दत्ता मिति	निजी वन धनिको नाम र ठेगाना	निजी वन रहेको स्थान	निजी वनको क्षेत्रफल			दत्ता हुँदा रहेका विरवाको विवरण	
				वि.	क.	धुर	जात	संख्या
५१	२०५४/१०/२०	देवेन्द्र नाथ पाण्डे	सेमलार १	१	०	०	सिसौ ४०९,	४०९
५२	२०५४/१०/२२	राम प्रसाद मिश्र	पडसीरी ५	१	१२	१०	लहरे पिपल ४४०	४४०
५३	२०५४/११/१७	मान बहादुर आले	करहिया ७	२	१	०	सिसौ १९००	१९००
५४	२०५४/११/२७	निज बहादुर क्षेत्री	शंकरगार ७	१	०	०	सिसौ १२४८ टिक १०, मसला ५०, अन्य ४०	१३३८
५५	२०५४/२१/२५	श्रीमती नु कुमारी चौपाने	हाटी वनगाई ४	०	१६	९	लहरे पिपल २४७, सिसौ ६१ औंफ १	३०९
५६	२०५४/२१/१०	गोविन्द मणी त्रिपाठी	मभगावा १	१	४	११	लहरे पिपल १०२, सिसौ ८० औंफ १५	११७
५७	२०५४/२१/२७	उजर सिंह दलामी	आन्दवन ६	३	२	५	सिसौ २००, सिमल १००, अन्य १५	३१५
५८	२०५४/२१/७	श्रीमती उमा अधिकारी	बुटवल न.पा. १४	०	१६	३	सिसौ १०७	१०७
५९	२०५४/२१/२९	रुद्र बहादुर खत्री	खडवा वनगाई ८	१	०	१५	लहरे पिपल ८०, सिसौ ७५ औंफ १०	१६५
६०	२०५४/२१/२३	खुमानन्द खनाल, ज्ञान प्रसाद खनाल	परौवा ७	१	१२	१०	सिसौ २४००	२४००
६१	२०५४/११/२२/५	कर्ण बहादुर सुनवार	सि.न.पा. १	४	७	११	सिसौ ८१५०	८१५०
६२	२०५४/२१/२५	लक्ष्मी माया अधिकारी	करहिया ८	१	१६	०	सिसौ १३५	१३५
६३	२०५४/२१/४	जंग बहादुर बुढाथोकी	आनन्दवन २	२	३	१०	सिसौ १२०९, औंफ २२, लिचि १७ लहरे पिपल ४८	१२९६
६४	२०५४/२१/१५	ब्रजेन्द्र नाथ शुक्ला	गोनाहा ५	३	१८	२	सिसौ १३३२, सिमल ६०,	१३९२
६५	२०५४/२१/१५	श्रीमती बिन्दु देवी शुक्ला	गोनाहा ५	४	११	१४	सिसौ ४७७, लहरे पिपल २३५	७१२
६६	२०५४/२१/०७	कतवारु सैथवार	गंगालिया ५	०	१३	५	लहरे पिपल ८०, सिसौ १०७ अन्य १३	२००
६७	२०५४/२१/०७	शिव कुमार चौधरी	मक्रहर १	१	४	१४	लहरे पिपल २००,	२००
६८	२०५४/२१/०१/९	नारायण प्रसाद पाण्डे	दुधराक्ष ७	०	१४	०	लहरे पिपल १४९, सिसौ ३६, मसला ३	१३८
६९	२०५४/२१/०२/०	तोयनाथ भण्डारी	दुधराक्ष ७	०	६	१२	लहरे पिपल १२०, सिसौ २६, मसला १०	१५६
७०	२०५४/२१/०२/०	केवल प्रसाद भण्डारी	दुधराक्ष ७	०	७	१८	लहरे पिपल १५०, सिसौ ३०, मसला ५, सिमल ५	१९०
७१	२०५४/७/६/८	श्रीमती माया गुरुङ्ग	मक्रहर ९	०	१०	५	सिसौ ६८०, जामुन २५, सिमल ७	७१२
७२	२०५४/७/६/८	श्रीमती विमला गुरुङ्ग	मक्रहर ९	०	१०	१	सिसौ ७००, सिमल १०, जामुन २०	७३०
७३	२०५४/७/६/८	चित्र बहादुर गुरुङ्ग	मक्रहर ९	१	०	०	सिसौ १३५०, जामुन ३०, बरौ २	१३८२
७४	२०५४/७/२/२६	अम्बिका चाई	बसन्तपुर ८	०	४	८/५	सिसौ ३८७, औंफ ७, लिचि १	३८५
७५	२०५४/७/१/२३	सुर्यध्वज खाण	कमारिया	१	१३	१९	सिसौ १४००, औंफ ३२, सिमल १८ अन्य १३८	१५८८
७६	२०५४/२१/२२	चिरञ्जिवी लम्साल	दुधराक्ष ४	२	११	१६	सिसौ २४८, अन्य ४६	२९४

क्र.सं./ द.नं.	दत्ता मिति	निजी वन धनिको नाम र ठेगाना	निजी वन रहेको स्थान	निजी वनको क्षेत्रफल			दत्ता हुँदा रहेका विरवाको विवरण	
				वि.	क.	धुर	जात	संख्या
७७	२०५८।६।१६	नरेश आसवानी सिन्धी	बसन्तपुर ८	०	६	१३	टिक ४५०	४५०
७८	२०५८।६।१६	उमेश कुमार सिन्धी	बसन्तपुर ८	३	२	३	टिक १४२०, सिसौ १२२०	२६४०
७९	२०५८।६।१६	गोवर्धन लाल सिन्धी	बसन्तपुर ८	२	९	७	टिक ९१५, सिसौ ७५६	१६७१
८०	२०५८।७।१	महेन्द्र बहादुर श्रेष्ठ	केरवानी ९	२	८	९	सिसौ १७८०, सिमल ५७९, अन्य २१८	२५७७
८१	२०५८।८।१४	अबुहेरेश खाँ	बगाहा ७	०	२	७	सिसौ २५०	२५०
८२	२०६०।१।२	गोमा जिंसी	सिक्टहन ८	२	७	०	सिसौ १७९५	१७९५
८३	२०६०।१।२	अमित कुमार गुप्ता	सिक्टहन ८	३	१४	०	सिसौ २५४५	२५४५
८४	२०६५।३।१७	अशोक कुमार गुरुङ्ग	सि.न.पा. १२	२	४	१६	सिसौ २५००	२५००
८५	२०७४।२।२४	राम कुमार खनिया	बिष्णुपुरा १	०	९	११	टिक १४५, सिसौ १७ सिमल ३, आँप १५ मसला ४ इमिचि १	१८५
				१०४	७१६	६२८		५२५८९

जम्मा १४१ विगाहा ७ कठ्ठा ९.१२ धुर अर्थात ९५.७७८ हे.

अनुसूची-८ : साविक गा.पा./न.पा./उप.न.पा. अनुसार सामुदायिक वनको वितरण

सि.नं.	गा.पा./न.पा./उप.न.पा	क्षेत्रफल हे	वनको क्षेत्रफल हे	वनको प्रतिशत	सा व को संख्या	कैफियत
१	सैनामैना नगरपालिका	१६०८२	९११५	५६.६८	१६	
२	देवदह नगरपालिका	१३६६७	७३५२	५३.७९	२९	
३	बुटवल उपमहानगरपालिका	१०१३९	४९५८	४८.९०	१७	
४	तिलोत्तमा नगरपालिका	१२५९२	१३५८	१०.७८	१२	
५	कन्चन गाउँपालिका	५८३५	१२७६	२१.८७	५	
६	गैडहवा गाउँपालिका	९६५७	७२६	७.५२	१०	
७	लुम्बिनी सांस्कृतिक विकास कोष	७८३	३३६	४२.९१	०	
८	सियारी गाउँपालिका	६६२०	१४२	२.१५	३	
९	शुद्धोधन गाउँपालिका	५७४३	२०	०.३५	६	
१०	रोहिणी गाउँपालिका	६४४९	१७	०.२६	४	
११	सिद्धार्थनगर नगरपालिका	३५९५	११	०.३१	०	
१२	ओमसतिया गाउँपालिका	४८४४	०	०.००	५	वृक्षारोपण
१३	कोटहीमाई गाउँपालिका	५८१२	०	०.००	०	
१४	सम्मरीमाई गाउँपालिका	५०६६	०	०.००	०	
१५	मर्चवारी गाउँपालिका	४८४४	०	०.००	१	वृक्षारोपण
१६	मायादेवी गाउँपालिका	७२२८	०	०.००	०	
१७	लुम्बिनी सांस्कृतिक नगरपालिका	१११९४	०	०.००	०	
जम्मा		१३०१५०	२५३११	१९.४५	१०८	

अनुसूची-१० : जिल्लामा हाल सम्म भएको वृक्षरोपणको विवरण

क्र.सं.	अवधि	क्षेत्रफल (हे.)	वृक्षारोपण गर्ने निकाय/ स्थानको विवरण
१	२०१८-०२५	१६३	लुम्बिनी वन डिभिजन
२	२०३२-०४३	६२०.३२	सामुदायिक तथा निजी वन महाशाखा
३	२०४१-०५०	५९०.४६	तराई सामुदायिक वन विकास कार्यक्रम
४	२०५१-०५६	९७.५	कबुलियती वन
५	२०५७-०५९	१८.९	कबुलियति वन र वन व्यवस्थापन कार्यक्रम
६	२०६०-०६१	२८.७६	एल.एफ.पी.को सहयोगमा (सरकारी वनमा ४.२५ हे.सामुदायिक वनमा १०.५ सार्वजनिक जग्गा धकधई ९.२५ र मानमटे रियामा ४.६७ हेक्टर जग्गा)
७	२०६१-०६२	७२.९४	२९.०६ सामुदायिक क्षेत्रमा ३३.८८ नेकोसबाट र १० हे. जि.ब.का.बाट सार्वजनिक परिमामा
८	०६२-०६३	४१.५	मोतिपुर २० हे. कालीगण्डकी जलविद्युतको क्षतिपूर्ति वृक्षारोपण र विभिन्न सा.ब.मा २१.५ हेक्टर
९	०६३-०६४	१०८.८६	सार्वजनिक जग्गा २३.५ सामुदायिक १० हे, सौराहा ४ हे नेकोसबाट ०६२/०६३ मा थप ३७ हे र ०६३ आषाढ श्रावणमा ३४.८६ हे. वृक्षारोपण सम्पन्न भएको । विभिन्न सा.वन र सार्वजनिक जग्गामा लाखौं विरुवा लागी वृक्षारोपण गरेको क्षेत्रफल रेकर्ड प्राप्त नभएको
१०	०६४-०६५	५५.७९	एल.एफ.पी.को आर्थिक सहयोगमा देवदह चरुमा ६ हेक्टर जग्गामा अमला रोपण, तिनाउ नदी किनारामा २० हेक्टर बांस रोपण र विभिन्न २० स्थानमा २९.७९ हेक्टर सार्वजनिक जग्गामा समुह मार्फत वृक्षारोपण भएको ।
११	०६४-०६५	१२ कि.मी.	मर्चवार नहर किनाराका सार्वजनिक जग्गाहरूमा वृक्षारोपण गरेको ।
१२	०६६-०६७	२५.० हे.	सार्वजनिक
१३	०६७-०६८	८.० हे.	सार्वजनिक
१४	०६८-६९	३० हे.	सार्वजनिक जग्गा (आमा १० हे., तेनुहवा ५ हे., भगवानपुर २ हे., जोगडा ३ हे.) सामुदायिक वन: ८हे. (प्रगति, बुद्धनगर, मिलन, हरियाली, बुद्धमावली, प्रगति महिला, शिवालय, बुद्ध सा.व.उ.स. देवदहमा १।१ हे. का दरले), बु.न.पा.संग साथै दारीमा १ हे. र बसन्तपुर गा.वि.स. ६ को गोनहिया जलउपभोक्ता सँग समन्वय गरी १ हे.मा ।
१५	०६९-७०	७० हे.	जितपुर सा.व. विष्णुपुरामा ३० हे., रोहिणी खोलाको नदी उकास जग्गामा १० हे., नीजि तथा सार्वजनिक जग्गामा १० हे. र विभिन्न सा.व.मा २० हे.
१६	०७०-०७१	१५१.३३ हे.	बुद्ध सा.व., देवदह १९.२९ हे., जितपुर १८ हे., बु.न.पा.-४ २ हे, सर्वजनिक र निजी जि.व.का. मार्फत ५६.२५ हे., ३९ सा.ज.व्य.स. मा Rims Nepal and Necosमार्फत ५५.७९ हे.

क्र.सं.	अवधि	क्षेत्रफल (हे.)	वृक्षारोपण गर्ने निकाय/ स्थानको विवरण
१७	०७१-०७२	११३.३४ हे.	नवदुर्गा सा.व. ६.५ हे., सगरहवा १० हे., पोखरीभन्डी १.७८ हे., बसन्तपुर ४.३५ हे., तिलोत्तमा १६ मा १२ हे., बुद्ध सा.व. १३.७५ हे., देवदह क्षेत्र १२.३८ हे., मिलन सा.व. ६.५ हे., प्रगति सा.व. ३ हे., हरियाली सा.व. ५.५९ हे. (Rims Nepal, Naso and dfo), मानमटेरिया ६ हे., लु.सा.न.पा. ५ हे., मझगापा ५ हे., हर्नेया २.५ हे., सिक्टहन ३.२५ हे., मानपकांड २.५ हे., सिपवा ४.५ हे., सुर्यपुरा २.२८ हे., मकहर १.५ हे., सौ फर्साटिकर १.५ हे., अमुवा १.५ हे., अन्यत्र १.९६ हे.
१८	२०७२/०७३	१४५.०२ हे.	सिक्टहन बडाकिगुम्बी ३.२० हे., हाटिफर्साटिकर छठमाइ १.४८ हे., पिपलडाँडा सा.व. २.५ हे., देउराली सा.व. १.५ हे., शिवालय सा.व. १०.३७ हे., रतनपुर सा.व. ३.१० हे., स्मृति सा.व. ८ हे., हरियाली २ हे., सगरहवा सा.व. २१.७७ हे., नवदुर्गा सा.व. १० हे., जितपुर सा.व. ९ हे., ऐचावल सा.व. २.५ हे., जितेश्वरी सा.व. मानमटेरिया, ८.५ हे., बेतवल्या ३ हे., बुद्ध सा.व. ५ हे., समाज सा.व. १ हे., गौतमबुद्ध सा.व. १ हे., समयमाइ सा.व. ५.५ हे., रुद्रपुर धर्मनाताल १५.१० हे., सैनमौना ७.५ हे., नमुना सा.व. २.५ हे., बुद्धमावली सा.व. ३ हे., रोहिणी १.५ हे. र मिलन सा.व. २.५ हे.
१९	२०७३/०७४	८६.६० हे.	शिवालय सा.व. ९ हे., खैरनीकुडा सार्वजनिक जग्गा ५.६५ हे., बुद्धनगर सा.व. ३.२२ हे., शिवनगर सा.व. ३.२५ हे., देउराली सा.व. १.५ हे., नमुना सा.व. २ हे., धरुधई इ.व.का. क्षेत्र अन्तरगत ८ हे., ऐचावल ठकुरापुर सा.व. ४ हे., गौतमबुद्ध सा.व. १ हे., नवदुर्गा सा.व. ६ हे., रुद्रपुर धर्मनाताल सा.व. ११.३८ हे., जमुनाघाट सा.व. २.५ हे., शंकरनगर सा.व. ७ हे., रुद्रपुर सा.व. ४ हे., बोलवम सा.व. ३ हे., चारपाला सा.व. १० हे., स्मृती सा.व. ६ हे.
२०	२०७४/०७५	३७ हे.	रुद्रपुर धर्मनाताल सा.व. ५ हे., जितपुर सा.व. २ हे., ऐचावल ठकुरापुर सा.व. ३ हे. बुद्ध सा.व. ५ हे, नवदुर्गा, मैनीहवा, कुशमी, र गौतमबुद्ध १२ हे, सगरहवा सा.व. ५ हे. र सुखौरा हरियाली सा.व. ५ हे.
२१	२०७५/०७६	३६।११ हे.	गैडाताल सा.व. ८ हे., जितपुर सा.व. १ हे. ऐचावल ठकुरापुर सा.व. ३ हे., शिवालय सा.व. १ हे., श्रृष्टि सा.व. सा. १ हे. नवदसर्गा सा.व. १० हे., गौतमबुद्ध सा.व. ०.५ हे., देउराली सा.व. ०.६ हे., मिलन सा.व. १ हे. सगरहवा सा.व. २ हे., सुगागाभा हर्नाचौर शान्ति पार्क ०.५१ हे. र तिलोत्तमा न.पा. १७मा ३ हे.
२२	२०७६।०७७	१८ हे.	डोलइ सार्वजनिक जग्गा व्यवस्थापन समुह, गैडहवा ८ मा ३ हे., रतनपुर सा.व.उ.स. बुटवल उप महानगरपालिका १३ मा ३ हे., सुखौरा, नमुना सा.व. सिक्टहन सा.व. मा १२ हे.
२३	२०७७।०७८	३९।३१ हे.	गरुण दल गणको ब्यारेकमा ७।३६ हे, सगरहवा सा.व. मा ३।५२, नमुना सा.व. ४ हे, सजावन ठकुरापुर सा.व. ५.४७, खरामनगर सा.व. ३।४४८ हे, मायादेवी सा.व. ०.८८ हे, जितेश्वरी सा.व. ४ हे, चारपाला सा.व. ३ हे, सालभण्डी सा.व. २.१ हे, फिमफिमिया सा.व. ३ हे, रदपुर सा.व. १.५ हे, पहिलोखोला १ हे

अनुसूची-११ : अन्य प्रयोजनको लागि दिइएको वन क्षेत्रको विवरण

सि. नं.	वन क्षेत्र	क्षेत्रफल	उद्देश्य	निकाय/संघ/संस्था	नेपाल सरकारको निर्णय	अवधि	राजस्व असुली तरिका	राजस्व
१	बुटवल उ.म.न.पा ६, लक्ष्मीनगर	चारकिल्ला मात्र उल्लेख भएको घ.इछ हे.	बुटवल टोकिमकल इन्स्टिच्युट सञ्चालनार्थ	बुटवल टोकिमकल इन्स्टिच्युट	२०३१/११/२८/राज्यमन्त्रीस्तर			
२	बुटवल उ.म.न.पा	घ.इछ हे.	सुकुम्बासी समस्या सामाधान गरी पुर्जा वितरण गर्न	बुटवल उ.म.न.पा	२०४/०/६३			
३	जिल्ला भित्र	दुठइ हे.	सुकुम्बासी समस्या सामाधान गरी पुर्जा वितरण गर्न	सुकुम्बासी समस्या सामाधान आयोग	२०४/१/११/६			
४	चिन्ड्या	३.७ हे.	धर्मशाला निर्माण गर्न	चिन्ड्या क्षेत्रमा धर्मशाला निर्माण	२०४/१/११/२/३			
५	सिद्धार्थनगर	७.५ हे.	कार्यालय निर्माण तथा सञ्चालनार्थ	जिल्ला भू-संरक्षण कार्यालय, रुपन्देही हाल प्रदेश वन निर्देशनालय	२०४/७/७/२७			
६	बुटवल उ.म.न.पा ९, शिवनगर	७.३इहे. (इ.कञ्चु)	सुस्त मनस्थिती बाल विद्यामन्दिर सञ्चालन	सुस्त मनस्थिती विद्यामन्दिर बुटवल	२०४/७/७/६			
७	सिद्धार्थनगर	७.३इ हे.	कार्यालय निर्माण तथा सञ्चालनार्थ	जिल्ला अदालत रुपन्देही	२०४/८/८/५			
८	बुटवल उ.म.न.पा १२	७.५इ हे.	विद्यालय सञ्चालनार्थ	जिल्ला खानेपानी कार्यालय	२०४/८/९/६			
९	देवदह न.पा	१.५ कट्टा (०.५ हेक्टर)	विद्युत सब स्टेशन निर्माण तथा सञ्चालन	मानसरोवर नि.मा.वि बुटवल	२०४/८/९/६			
१०	बुटवल उप.न.पा. ५ (गोलपार्क)	४ रोपनी (०.२ हे.)	केबुलकार निर्माण	नेपाल विद्युत प्राधिकरण, परिचयमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय, बुटवल	२०६०/७/१२/४ मा विभागीय मन्त्रिञ्चूबाट भएको निर्णय	४० वर्ष	वन नियमावली २०५१ को अनुसुची २० अनुसार	७५०।
११	बुटवल उप.न.पा. १२	१.२५ हे.	बुटवल माडप निर्माण	लुम्बिनी केबलकार	२०६१/१२/२४	२० वर्ष	वन नियमावली २०५१ को अनुसुची २० अनुसार	१२०० प्रति हे.का दरले
१२	साविक (सालभण्डी) दुधराक्ष गा.वि.स.,सैनौमना न.पा	१.५०२.३ हे.	एकिकृत सैन्य तालिम केन्द्र निर्माण तथा सञ्चालन	बुटवल नगरपालिका	२०६३/१२/११	-	वन नियमावली २०५१ को अनुसुची २० अनुसार	८,९८,५११/४०
१३	बु.उप.न.पा १२	१.१६९ हे.	३३ के.भी. औद्योगिक फिडर चार्ज गर्न	नेपाली सेना (रणसाइल गण रामनगर ब्यारेक बुटवल)	२०६६/११/२३	-	-	-
१४	बु.उप.न.पा १२	९ विघा १३ कट्टा (६.३ हे.)	ईन्स्टिच्युट अपक टेक्नोलोजी सञ्चालनको लागि	नेपाल विद्युत प्राधिकरण, वितरण तथा ग्राहक सेवा, ३३ के.भि. फिडर आयोजना बुटवल	२०६८/१२/१०	-	-	-
१५	बु.उप.न.पा. १४, तामनगर	२८ रोपनी (१.४ हे.)	धार्मिक कारखाना	कोरिया नेपाल इन्स्टिच्युट अपक टेक्नोलोजी, तामनगर	मन्त्रीपरिषद, २०६५/८/०४	२५ वर्ष	रु. ९४५० प्रत्येक आ.व.मा	८४९५१०
१६	रुम्पुर २, (कञ्चन गा.पा ३)	१५ विघा (१० हे.)	दंता नियन्त्रण गण स्थापनाको लागि	नेपाल प्रहरी	२०४/१/६/५	-	-	-
१७	फायालाइन				२०६८/८/३/२२	-	-	-

सि. नं.	क्ल क्षेत्र	क्षेत्रफल	उद्देश्य	निकाय/संघ/संस्था	नेपाल सरकारको निर्णय	अवधि	राजश्व असुली तरिका	राजश्व
१८	बु.उप.न.पा. ९	४.८४ हे.	बुटवल न.पा. को फोहोरमैला केन्द्र निर्माण (ल्याण्डफिल साइट)	बुटवल नगरपालिका	२०६८/१४/११	२५ वर्ष	वन नियमावली २०५१ को अनुसुची २० अनुसार	रु. ५०००० प्रति हे.
१९	सैनौना न.पा. १, बुटवल उप.न.पा. १२, को संगमस्थल बमाहा खोला किनारा	४.४५ हे.	चिकित्सा केन्द्र	नेपाल सामुदायिक योग तथा प्रकृतिक चिकित्सा केन्द्र	२०७०/१२/३३	-	जुटापौवा ३ पाल्साको १५-१५-३-०२ जग्गा मूट्टा भर्ना प्राप्त	जि.व.का. पाल्साको नाममा
२०	देवदह न.पा. ५	५ कठ्ठा	क्याम्पस संचालन	देवदह आदर्श बहुमुखी क्याम्पसलाई	०६९१/११/२२	-	करवानी ७ मा ५ कठ्ठा जग्गा मूट्टा भर्ना प्राप्त	-
२१	सि.न.पा.	७८७.७३ वर्ग मि. (०.०७९ हे.)	कार्यालय स्थापना	महिला तथा बालबालिका कार्यालय	०७०१/७/२१	-	-	-
२२	बु.उ.म.न.पा. ९	१० विगाहा (७.८ हे.)	अस्पताल संचालन	सिद्धार्थ बाल तथा महिला अस्पताल	०५४१/१२/३	-	-	-
२३	बुटवल उ.म.न.पा. १०	२५ कठ्ठा (०.८५ हे.)	सर्व स्टेशन निर्माण	ग्रामिण विद्युत्कारण तथा वि.प्र.मु.आ.	२०५९/२/२२	४० वर्ष	-	-
२४	बु.उ.म.न.पा. १०	३०० रोपनी	औद्योगिक क्षेत्र	बुटवल औद्योगिक क्षेत्र	०३११/०१/२२	-	-	-
२५	बु.उ.म.न.पा. १०	५ रोपनी (०.२५४३ हे.)	सर्व स्टेशन बिस्तार	१३२ के.भि. प्रसारण लाइन	०६१३/३/२९	-	-	-
२६	बु.उ.म.न.पा. फुलवारी	०.७० हे.	पेन्सन क्याम्प संचालन	भारतिय पेन्सन पेइङ्ग अफिस	नेपाल सरकारको २०७३/११/२७ को निर्णयले मिति	-	-	-
२७	बु.उ.म.न.पा. ९, शिवनगर	०.५२७६ हे.	बुटवल खानेपानी उप आयोजनाको रिजिस्टरिङ टंकी निर्माण	बु.उ.म.न.पा.	२०७४/१४/२६	-	-	-
२८	सिद्धार्थ केवलकार प्र.लि	३.०६ हे.	केवलकार संचालनको लागि	सिद्धार्थ केवलकार प्रा.लि	नेपाल सरकार म.प.को २०७५/०४/१९ निर्णयले मिति २०७५/१४/२२ निर्णयले मिति २०७६/६/१७ मा संभौता	-	-	-
२९	बुटवल सर्वस्टेशन (योगिबुटी स्वीचयार्ड)	०.४८ हे.	सर्वस्टेशनको लागि	योगिबुटी स्वीचयार्ड	म.प.वै.सं. ६५२७७ मिति २०७६/१०/२६ निर्णयानुसार मिति २०७६/१०/२८ मा संभौता	२५	-	-
३०	बुटवल ३स्पन्देही	३/१६ हे.	केवलकार	लुम्बिनी केवलकार प्रा.लि. बुटवल ३ स्पन्देही	म.प.वै.सं. ६८१०७७ मिति २०७७/११/११ निर्णयले २०७८/१०/५ मा वन विभागसँग संभौता	-	-	-
३१	देवदह ८ स्पन्देही	६१.२५ हे.	विश्व विद्यालय	लुम्बिनी बौद्ध विश्व विद्यालय देवदह ८ स्पन्देही	-	-	-	-

श्रोत : डि.व.का.को. अभिलेख, २०७७/०७८

अनुसूची-१२ : विगत ६ वर्षको काठ दाउरा उत्पादन, विक्री वितरण तथा संकलित राजश्व सम्बन्धी वितरण

अनुसूची-१२ (क) : विगत ६ वर्षमा उत्पादन तथा बिक्री वितरण भएका काठ दाउराको वितरण

सि. नं.	आर्थिक वर्ष	वन पैदावारको नाम	कुल उत्पादन				विक्री वितरण		
			सामुदायिक वन (वैज्ञानिक व्यवस्थापन)	सामुदायिक वन (अन्य व्यवस्थापन)	साम्भेदारी वन	निजी वन	सामुदायिक वन (आन्तरिक)	सामुदायिक वन (वाह्य)	साम्भेदारी वन
१	०७२/०७३	काठ (क्यु.फि.) दाउरा (चट्टा)	१६२०३ ३८	९२३५५ १८१	४५३२६ ८९	६५३३२ १६१	९२३५५ १८१	१६२०३ ३४	० ०
२	०७३/०७४	काठ (क्यु.फि.) दाउरा (चट्टा)	५३७३८ १६४	७०७७१ १७०	२२६६५ ४४	७७०८८ १९०	७०७७१ १७०	१३९९३ २९	१८३३० ४
३	०७४/०७५	काठ (क्यु.फि.) दाउरा (चट्टा)	१२६३७६ १८१	५९७७४ १२५	३४४२२ ४१	४४५९१ ६१	५९७७४ १२५	२२७८९ ३७	२००४७ ५४
४	०७५/०७६	काठ (क्यु.फि.) दाउरा (चट्टा)	८५७५० १२९	८९२९१ १२०	७७०१० १५३	९३०३८ ७७	९१५६३७ २५५	३२६५२ ९२	३७२०६ ९७
५	०७६/०७७	काठ (क्यु.फि.) दाउरा (चट्टा)	१०५८९७ १२८१४७	५२७२८ ८७१३	४१४९७ १७	३८२३९ ४३	४९६३६२२ ११४	४३२७७ ९८	४०४८६ ६१
६	०७७/०७८	काठ (क्यु.फि.) दाउरा (चट्टा)	१३५४२४३ २२	३१४६८८ १७६१	४४४८२१५ ११७००	१३०२०६८ १६३१९९	१३५४२४३ २२	३१४६८८ १७६१	१०४४०१४ ३०

अनुसूची-१२ (ख) : विगत ६ वर्षमा वन पैदावार बिक्री वितरणबाट प्राप्त राजश्व सम्बन्धी वितरण

वन व्यवस्थापन पद्धती	आ.व. ०७२/०७३	आ.व. ०७३/०७४	आ.व. ०७४/०७५	आ.व. ०७६/०७६	आ.व. ०७६/०७७	आ.व. ०७७/०७८
सामुदायिक वन (मु.अ समेत)	३२१७८९९	३२२३५८२	३३९८५४२	८२८२६४२	१३५८९०३७	२१५१४२५
साम्भेदारी वन (मु.अ समेत)	०	३०१०४४४४	२७४०९३८३०८	३२४२७९९०१८७	५०३६५३८२	२१२१०५१५
निजी (मु.अ.कर)	१४३९६४०	१६७८५२८	१०३२५४	२५४८०८८	७८१५४४	३१२६४३५६०
जम्मा	४६५७५३९	३५००६५५४	३०९११७९१०८	४३२५८७२०१८७	६४७३५९६३	२६४८८३७५६०

अनुसूची-१२ (ग) विगत ६ वर्षमा जिल्ला वन पैदावार आपूर्ति समितीबाट विज्ञी वितरण भएका काठ दाउरा तथा प्राप्त राजश्व सम्बन्धी वितरण

आ.व	जात	इकाई	प्रतिको स्रोत	गत आ.व.को मौज्दात	चालु आ.व.को उत्पादन	कुल परिमाण	वितरणको क्षेत्र	वितरण गरेको परिमाण		बाकि मौज्दात		कुल आम्दानी
								काठ	दाउरा	साल काठ	दाउरा	
७२०७३	साल	क्यू.फि	डि.व.का	१२७०९	५४७७९०	५६०४१९	घारकाज	१३१००१३	१४१९	११११६	११	
	साल	क्यू.फि	सा.व.उ.स	०१००	५३३३३१	५३३३३१	विकास निर्माण	९१४१३	०	०	०	२००३१४८५१००
	जम्मा			१२७०९	१०८०१२१	१०९२८३०	दैनिक प्रकोप	९०५१३	०	३६१४	०	
	दाउरा	चट्टा		४१००	२११००	२५१००	अन्य प्रयोजन	०	०	०	०	
७३०७४	साल	क्यू.फि	डि.व.का	१४८१०	४७६३७२	४९११८२	घारकाज	१४५८०१६	१४१९	१४८१०	११	२००३१४८५१००
	साल	क्यू.फि	सा.व.उ.स	०१००	१०४९२०७	१०४९२०७	विकास निर्माण	९५४५	१०	०	६	१७७६१६७७५
	जम्मा			१४८१०	१५४९२०७	१५४०३८९	दैनिक प्रकोप	४५०१४८		३२६११		
	दाउरा	चट्टा		१११००	५११००	१६१००	अन्य प्रयोजन	०	०	०	०	
७४०७५	साल	क्यू.फि	डि.व.का, सा.व.उ.स	३२६११	१०५४८११	१०८७५	घारकाज	१५१३४१२	१०	३२६११	६	१७७६१६७७५
	अन्य	क्यू.फि	डि.व.का	०	२१०१४७	२१०१४७	विकास निर्माण	५४३३६		०		२१६४०५४१०८
	जम्मा			३२६११	१०७५८१८	११०८५	दैनिक प्रकोप	७२२१८	३५१४०	०	०	
	दाउरा	चट्टा		६	६४	७०	अन्य प्रयोजन	०	०	०	०	
७५०७६	साल	क्यू.फि	डि.व.का	५२२०७	६२९४८४	६८१७५४	घारकाज	१६६०२७९	३५१४०	५२२०७	३५१४०	२१६४०५४१०८
	साल	क्यू.फि	सा.व.उ.स	०	९१०७४४	९१०७४४	विकास निर्माण	१४८६८०२		०	३५१४	
	जम्मा			५२२०७	१५४०६२८	१५९२४१८	दैनिक प्रकोप	३५१३२	०	०	०	१९५६११५९१००
	दाउरा	चट्टा		३५१४	०	३५१४	अन्य प्रयोजन	०	०	०	०	
७६०७७	साल	क्यू.फि	डि.व.का	१२१६१५	३९३०१०६	५१४६२१	घारकाज	१५२२३३४	३५१४०	१२१६१५	३५१४	१९५६११५९१००
	साल	क्यू.फि	सा.व.उ.स	०	५२२९	५२२९	विकास निर्माण	६५२८७२		३२३७४	२२	
	जम्मा			१२१६१५	९१५९१०६	१०३७५२१	दैनिक प्रकोप	१९१४	०	०	०	
	दाउरा	चट्टा		३५१४	७	४११४	अन्य प्रयोजन	०	०	०	०	९३४८६५२१००
७७०७८	साल	क्यू.फि	डि.व.का				जम्मा	६५२८७२	१९१४	३२३७४	२२	९३४८६५२१००
	साल	क्यू.फि	सा.व.उ.स				घारकाज	६०९६१६	४.५			
	जम्मा						विकास निर्माण			४४८१५		८७४६०५८
	दाउरा	चट्टा					दैनिक प्रकोप					
७८०७९	साल	क्यू.फि	डि.व.का				जम्मा	६०९६१६	३१.५०			
	साल	क्यू.फि	सा.व.उ.स				अन्य प्रयोजन					
	जम्मा											
	दाउरा	चट्टा										

अनुसूची-१२ (घ) : विगत ६ वर्षमा सरकारी जग्गाबाट उत्पादन, बिक्री वितरण भएका काठ दाउरा तथा प्राप्त राजश्व सम्बन्धी वितरण

आ.व	प्रजाती	गत वर्षको अ.त्या	यस आ.व. आम्दानी	जम्मा आम्दानी	विक्रि	जि.व. पै. आ.स.	राजश्व	मौज्दात
७२/०७३	साल	४२४१६१	१८८६७	२३१०९	११०९७	७२०४	८२६७९७३२	५१३८
	अन्य	६८७२३७	१६३४८	२३२२०	१२३२३३३	०		१०५६३
	दाउरा	०	१२५१९	१२५१९	१९	२१९		१०३५
७३/०७४	साल	५१३८१०८	०	५१३८	१४६८२	०	९४८३००५	०
	अन्य	१०५६२१९	४३०९	१४८७२	१५६४७	०		२५०१९
	दाउरा	०	७१५	७१५	१०७	०		११२
७४/०७५	साल	०	९२५११	९२५११	५६३३८	०	६९००००	२४१३३
	अन्य	२५०१९४	६६८८	६९३९	८०८५७	०		४६३१
	दाउरा	०	१७०३	१७०३	०१५	०		१५११८
७५/०७६	साल	२४४३	०	२४४३	०	०	७६९४००	०
	अन्य	४६३१२४	१९६६६	२४२९७	५५८३२	०		२३८६२
	दाउरा	०	५५	५५	१८७७५	०		४३५
७६/०७७	साल	०	९२१७	९२१७	३५९४१९	०	१०६१८९५६	५६२२
	अन्य	२३८६१७	६८४१	३०७०३	२०५५२	०		११६१६
	दाउरा	०	२	२	४०	०		२४१५
७७/०७८	साल				१८३४८५९	८७४६०५८	८३३३९५३	
	अन्य							
	दाउरा					५८०८९५		

अनुसूची-१२ (ङ) : विगत ६ वर्षमा बेबारीसे तथा मुद्दामा जफत भएका काठ दाउरा बिक्री वितरण तथा प्राप्त राजश्व सम्बन्धी वितरण

आ.व	प्रजाती	यस आ.व. आम्दानी	जम्मा आम्दानी	विक्रि	राजश्व	मौज्दात
७२/०७३	साल	२४१७	२४१७	२४१६५	०	०
	अन्य	१८३३	१८३३	१८३३३		०
	दाउरा	०	०	०		०
७३/०७४	साल	१२३३२६	१२३३	१२३३३	११२१५२५	०
	अन्य	०	०	०		०
	दाउरा	०	०	०		०
७४/०७५	साल	०	०	०	३०५०००	२४१३३
	अन्य	०	०	०		४६३१
	दाउरा	४१५	४१५	४१५		१५११८
७५/०७६	साल	५२५१०२	५२५	०	१०५०००	०
	अन्य	९०५१०३	९०५	५१३१५		२३८६२
	दाउरा	०५	०५	०		४३५
७६/०७७	साल	८११४७	८११५	२५५१७	१११२०००	५५६
	अन्य	१९५८८७	१९५९	१७३४८		२२४१
	दाउरा	०	०	०		०
७७/०७८	साल	९४१०.८२	५५५५३	०	०	
	अन्य	२०१८०.८९	४३७७६	०		०
	दाउरा					

अनुसूची-१२ (च) : विगत ७ वर्षमा डि.व.का र आपूर्ति समितिबाट काठ दाउरा बित्री वितरण सम्बन्धी वितरण

सि.न.	आ.व.	डि.व.का वाट विक्रि			आपूर्ति समितिको विक्रि		
		साल (क्यु.फि)	अन्य(क्यु.फि)	दाउरा (चट्टा)	साल (क्यु.फि)	अन्य (क्यु.फि)	दाउरा (चट्टा)
१	७१/७२	१८३३८	११९४४	७४	१४२६५	०	७
२	७२/७३	११३३९	१२५१०	१९	१४९२१	०	१४१९
३	७३/७४	१४२७६	२२४०२	१०७	१५१३५	०	१०
४	७४/७५	११९७१	८९८७८	५६४	१८३४१	२१०७५	३५५
५	७५/७६	३६३४८	२९९१२	११६	९१०७४	६२८६८	०
६	७६/७७	२६६४२	३५६०४	९३५	६५२८७	०	१९५
७	७७/७८	६१७७.०५	२५९२४.७४	७३.१५	५६३६.२८	४५९.८८	३१.५०

अनुसूची-१२ (ख) : विगत ६ वर्षमा सामुदायिक वन र निजी आवदी काठ दाउरा बित्री वितरण सम्बन्धी वितरण

सि.न.	आ.व.	सा.व.आन्तरिक विक्रि			सा.व.को वाह्य विक्रि			निजी आवदीको विक्रि	
		साल	अन्य	दाउरा	साल	अन्य	दाउरा	अन्य	दाउरा
		(क्यु.फि)	(क्यु.फि)	चट्टा	(क्यु.फि)	(क्यु.फि)	चट्टा	(क्यु.फि)	चट्टा
१	७२/७३	७४०२०५	१८३३४	१८०१९	३५६३४३५	१२६४०	३८	६५३३२२	१६०५
२	७३/७४	४६७३१८	२४०३९	१७०	६८००६२	७९९२२	२९	७७०८८४	१९०१२
३	७४/७५	४६००३४	१३७७१	१२४८	५५२९१०३	१७२६०	३६५	४४५९०१७	६०१९७
४	७५/७६	८१६४६२	३३९९१	२५५	१४८०९	१७८४३	९१०५	९३०३८	७६६
५	७६/७७	३१५४८५	१८०८८	११४	२४३१३४	१८९६४	९७५	३८२३९३	४३३
६	७७/७८	४५०११३१		३९६१	१६८९४७८		२२	१३०२०६८	१६३१९९

अनुसूची-१२ (ग) : विगत ६ वर्षमा वन क्षेत्रबाट प्राप्त राजश्व सम्बन्धी वितरण

सि.न.	आ.व.	वन क्षेत्रको आय	गोलपत्र विक्रि तथा अन्य प्रशानिक	दण्ड जरिवाना	गेरुजु दाखिला	कुल जम्मा
१	७१/७२	३१०४५२९१७५	४३२०००	५०००	२२४९०५	३७६६५०७४७
२	७२/७३	३४६८५९९८५	६०६५००	७०९६८८५	६३६७३६४९	३६६३८९२३४९
३	७३/७४	४०३८९०५९५७	३५७९००	८२२१३५४	३२८६६१	४१८९७७५५९७
४	७४/७५	३३८०२८०१५४	३०००००	५३७००	४४१८२९	३४५९८३३०५४
५	७५/७६	१२०९०८९१९८	१३०६	११५९४०	४०२०३४६९६२	४२६०८४९९६
६	७६/७७	७१५३३६२०	६५६०००	५०००	४५,०००१००	७१६४९२९१७
७	७७/७८	२२,१२७,६६९	३,४५,१००	०	३,०९,५२०	२,२७,८२,२८९

अनुसूची-१३ (क) : विगत ६ वर्षमा दायर भएका विभिन्न वन तथा वन्यजन्तु सम्बन्धी मुद्दाको वितरण

आर्थिक वर्ष	गतको तथा यस आ.व.मा दायर मुद्दा वितरण											
	काठ दाउरा चोरी तथा ओसारपसार		वन अतिक्रमण		वन्यजन्तु तथा अखेटोपहार		अन्य		जम्मा मुद्दा	प्रतिवादी		
	गत अल्या	यस आ.व	गत अल्या	यस आ.व.	गत अल्या	यस आ.व.	गत अल्या	यस आ.व.				
२०७२/०७३	६	१०	३	२	०	०	०	०	२१	५५		
२०७३/०७४	५	८	३	०	०	०	०	०	१६	६१		
२०७४/०७५	३	४	१	०	०	३	०	०	११	२८		
२०७५/०७६	१	६	१	०	०	०	०	०	८	८७		
२०७६/०७७	७	१	१	०	०	०	०	०	९	८९		
२०७७/०७८	८	१४	१	०	१	४	०	०	२८	१८८		

अनुसूची-१३ (ख) : विगत ६ वर्षमा फछ्यौट भएका विभिन्न वन तथा वन्यजन्तु सम्बन्धी मुद्दाको वितरण

आ.व.	मुद्दा फछ्यौट वितरण											
	फछ्यौट वन पैदावार		फछ्यौट अतिक्रमण		फछ्यौट वन्यजन्तु/अ.प.		जम्मा फछ्यौट	धरौटीमा	सदरस्थाहा रकम			
	गत अल्या	यस आ.व.	गत अल्या	यस आ.व.	गत अल्या	यस आ.व.						
२०७२/०७३	५	६	२	१	०	०	१४	०	११७३५५			
२०७३/०७४	५	५	३	०	०	०	१३	०	१२४२२९			
२०७४/०७५	६	०	०	०	०	३	९	०	१७७४३४			
२०७५/०७६	०	०	०	०	०	०	०	१४५८९६	०			
२०७६/०७७	०	०	०	०	०	०	०	६८८००	०			
२०७७/०७८	०	०	०	०	०	०	०	०	०			

अनुसूची-१३ (ग) : विगत ६ वर्षमा फछ्यौट हुन बाकि भएका विभिन्न वन तथा वन्यजन्तु सम्बन्धी मुद्दाको वितरण

आ.व.	फछ्यौट बाकी मुद्दा											
	फछ्यौट बाकी वन पैदावार		फछ्यौट हुन बाकी मुद्दा अतिक्रमण		फछ्यौट हुन बाकी मुद्दा							
	गत अल्या	यस आ.व	गत अल्या	यस आ.व.	गत अल्या	यस आ.व.						
२०७२/०७३	१	४	१	२	५	८						
२०७३/०७४	०	३	१	०	४	४						
२०७४/०७५	०	१	१	०	२	२						
२०७५/०७६	१	६	१	०	८	८						
२०७६/०७७	७	१	१	०	९	९						
२०७७/०७८	९	१८	१	०	२८	२८						

अनुसूची-१३ (घ) : डिभिजन वन कार्यालय, रुपन्देहीमा दायर वन मुद्दाको वितरण

सि.नं.	आ.व.	मुद्दा सख्या	अभियुक्त सख्या	बरामद काठ (क्यु.फि)
१	२०७२/०७३	१२	३४	४७७.२६
२	२०७३/०७४	८	१९	६२०.१६
३	२०७४/०७५	८	१९	६२०.१६
४	२०७५/०७६	७	१५	१६६.५३
५	२०७६/०७७	९	८९	१९४.७८
६	२०७७/०७८	१२	९८	१२२.६८

अनुसूची-१३ (ङ) : रुपन्देहीमा जिल्ला अदालतमा दायर भएको मुद्दाको वितरण

सि.नं.	आ.व.	मुद्दा सख्या	अभियुक्त सख्या	बरामद काठ (क्यु.फि)
१	७२.७३	१२	३४	४७७.२६
२	७३.७४	८	१९	६२०.१६
३	७४.७५	८	१९	६२०.१६
४	७५.७६	६	१६	३१९.४३
५	७६.७७	६	२०	४७.०४
६	७७.७८	१६	९०	५१४.६२

अनुसूची-१४ : कर्मचारी दरवन्दी र पदपूर्तिको अवस्था

सि.नं.	पद	श्रेणी तह	सेवा	समुह	स्वीकृत दर वन्दी	पदपूर्ति सख्या	रिक्त सख्या	फाजिल दर वन्दी	कैफियत
१	डिभिजनल वन अधिकृत	अधिकृत दशौ	नेपाल वन	ज.फ	१	१			
२	लेखा अधिकृत	अधिकृत सातौ	नेपाल प्रशासन	लेखा	१	१			
३	शाखा अधिकृत	अधिकृत सातौ/आठौ	नेपाल प्रशासन	सा.प्र	१	१			
४	सहायक वन अधिकृत	अधिकृत सातौ/आठौ	नेपाल वन	ज.फ	१०	७	३		
५	लेखापाल	अधिकृत छैठौ	नेपाल प्रशासन	लेखा	१	१			
६	नायव सुब्बा	अधिकृत छैठौ	नेपाल प्रशासन	सा.प्र	१	१			
७	खरिदार	सहायक पाचौ	नेपाल प्रशासन	सा.प्र	१		१		
८	रेन्जर	सहायक पाचौ	नेपाल वन	ज.फ	८	५	३		
९	फरेस्टर	सहायक चौथो/पाचौ	नेपाल वन	ज.फ	२	२	०	६	
१०	अप्रेटर	सहायक चौथो	ईन्जिनियरिङ.		१	१	०		
११	जमदार	रा.प.अनं प्रथम	विविध	ज.फ	२	२		१	
१२	हवलदार	रा.प.अनं द्वितिय	विविध	ज.फ	४	१	३		
१३	हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सा.प्र	२	१	१		
१४	वन रक्षक	श्रेणी विहिन	नेपाल वन	ज.फ	३७	३५	२		
१५	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सा.प्र	३	२	१		
१६	सुवेदार	रा.प.अनं.द्वितिय	विविध		१	०	१		
१७	शसस्त्र वन रक्षक	रा.प.अन.चतुर्थ	विविध		१६	०	१६		करारमा कार्यरत
१८	चौकीदार	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन		१	०	१		
१९	हेल्पर	श्रेणी विहिन	ईन्जिनियरिङ.		१	०	१		
कुल जम्मा					९४	५९	३५		

अनुसूची-१५ : वैज्ञानिक वन व्यवस्थापन कार्यक्रम कार्यान्वयन शुरू गरिएका सामुदायिक वनहरूको वितरण

क्र.स.	सामुदायिक वनको नाम	ठेगाना	क्षेत्रफल (हेक्टर)		कैफियत
			जम्मा वनको	वैज्ञानिक वनको	
१	सालभण्डी	सैनामैना १०	१४९।०७	१६।७२	तराइ साल वन
२	सिंहदर्जा	सैनामैना १०	७५।२२	७।७८	
३	शान्ति	सैनामैना १०	१६४।९७	२०।२२	
४	भिमभिमिया	सैनामैना १०	३५।०५३	२।१३	
५	भुल्केपानी	सैनामैना १०	३९।०।९	३।२।४	
६	कञ्चन	सैनामैना १०	१३१।५५	१४।०७	
७	राजापानी	सैनामैना ११	२७०।५५	३३।६३	
८	रुद्रपुर	कञ्चन गा पा ४	४४।६।१	४९।९।१	
९	पिपरीचापा महिला	कञ्चन गा.पा ५	१८५।८२	२४।७१	
१०	बुद्धमावली	देवदह न.पा ८	६३।०५	७।७९	
११	बुद्धनगर	देवदह न.पा ९	९।८।२१	१।०।४५	
१२	पाल्पाली	देवदह न.पा ६	१८८।३१	१५।०२	
१३	प्रगती	देवदह न.पा ९	२८४।७३	२९।७८	
१४	मिलन	देवदह न.पा ९	१४५।२१	२०।२१	
१५	जनप्रिय	देवदह न.पा ९	२३७।१७	३।२।६१	
१६	शिवालय	देवदह न.पा ६ र ७	१।८३	१६।११५	
१७	बुद्ध	देवदह न.पा ५ र ६	४९।७।५२	३।४।२७	
१८	स्मृती	देवदह न.पा ७	३०५।५५	१४।१९	
१९	रामनगर	बु.उप.न.पा १२	७।८।६	१।५।२९	
२०	शंकरनगर	तिलोत्तमा न.पा १ र ४	५८४।६०	१४।०५	
२१	शिवनगर	बु.उप.न.पा ७, ८, ९ र ११	४७२।७७	९३।९७	
२२	करहिया	तिलोत्तमा न.पा ८	२६९।००	१।०।०९	
२३	रोहिणी	देवदह न.पा १० र ११	२०७।४१	२३।९९	
२४	अल्की	देवदह न.पा ११	३६।७।५०	१।६।१५	
२५	बाउन्नकोटी	चि.म.टि.प	१५४।७५	२०	
२६	नवदुर्गा	गैडहवा गा.पा ३ र ५	१९३।३३	२४।१७	
२७	रुद्रपुर धमिनाताल	कञ्चन गा.पा ३	१३१।८७	१।५।४६	
जम्मा			६६२।०६	६३४।३४५	

अनुसूची-१६ : उत्कृष्ट सामुदायिक वन वन पुरस्कार पाउनेको वितरण

क) आ.व ०७५।०७६ मा उत्कृष्ट सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरू

सि.नं.	सामुदायिक वनको नाम	ठेगाना	पुरस्कार रकम(कर सहित)
१	श्री बाउन्नकोटी सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह	चि.म.टि.प.	७०००।००
२	श्री पिपरीचापा महिला सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह	कञ्चन	५०००।००
३	श्री ऐचावल ठकुरापुर सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह	गैडहवा	३०००।००

ख) आ.व ०७६।०७७ मा उत्कृष्ट सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहहरू

सि.न.	सामुदायिक वन को नाम	ठेगाना	पुरस्कार रकम (कर सहित)
१	श्री बुद्धनगर सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह	देवदह न.पा ९	२०,०००।००
२	श्री नमुना सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह	सैनौना न.पा ६, ७ र कञ्चन गा.पा १	१५,०००।००
३	श्री गैडाताल सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह	गैडहवा गा.पा ३ र ४	१०,०००।००

अनुसूची-१७ (क) : सामुदायिक वन उपभोक्ता समुह बाहिर बित्री भएका काठ, दाउरा , प्राप्त कर तथा समाहको आम्दाना

सि.नं.	सामुदायिक वनको नाम ठेगाना	काठको जात	परिसरणा क्यू.फि.	दाउरा	बिक्री राजश्व १५%	मु.अ.कर	अग्रीम कर	वन विकास कोष	जम्मा	कैफियत
१	बुद्ध सा.व.उ.स	असना अन्य	१३६.३०	०।००	०।००	७३४.२०।००	६४.२६।००	०।००	७९८.४६।००	२०७७जमार्ग
२	बुद्धसगर	असना	२७८।३३	०।००	०।००	१९३.८२।००	१७३.६।००	०।००	२९१।८३।००	
३	कञ्चन सा.व.उ.स.	असना अन्य	३६.२।६६	४।००	०।००	३१७.७२।००	३७०।००	०।००	३५४.७३।००	
४	कञ्चन सा.व.उ.स.	बर्ग कर्मा	३९.१।३८	४।००	०।००	५०३.५।००	६४५।००	०।००	५६७.७४।००	
५	भुल्लेपानी सा.व.उ.स	असना अन्य	८४.५।९९	०।००	०।००	५९९.९।००	५९.८३।००	०।००	५७८.०६।००	माघ
६	भिमफिमिया सा.व.उ.स	असना अन्य	१०४.३।२३	५।००	०।००	७४२.९६।००	९३.२३।००	०।००	८३६.१९।००	
७	भिमफिमिया सा.व.उ.स	असना अन्य	१२७.३।०२	५।००	०।००	६६८.३।००	७७.२।००	०।००	७४५.५९।००	
८	भिमफिमिया सा.व.उ.स	असना अन्य	१०६.३।०७	४।००	०।००	७६६.५।००	९४.४९।००	०।००	८६१.०४।००	
९	सिंहदुर्गा सा.व.उ.स.	असना अन्य	५.३.५।९	०।००	०।००	३०३.५।००	३५.०३।००	०।००	३३८.५८।००	
१०	पहिलाखोला सा.व.उ.स.	असना अन्य	४९.८।४३	०।००	०।००	१४८.६५।००	१.५६।००	०।००	१५०.२१।००	फाल्गुण
११	पिपरीचापा सा.व.उ.स.	असना अन्य	९९।०।१४	०।००	०।००	८५९.७९।००	९८.२९।००	०।००	९५८.०८।००	चैत्र
१२	सालभण्डी सा.व.उ.स.	असना अन्य	१०३.०।४	०।००	०।००	६३७.०।००	५६.७८।००	०।००	६९३.७८।००	"
१३	अल्क सा.व.उ.स.	असना अन्य	१२७.४।५	०।००	०।००	८९८.८३।००	९३.९८।००	०।००	९९२.८१।००	वैशाख
१४	राजापानी सा.व.	असना अन्य	७९।५।८	०।००	०।००	१०४.५३।००	१२.०६।००	०।००	११६.५९.४।००	"
१५	भिमफिमिया सा.व.उ.स	साल	७२.५।६	०।००	२१५.२५.०।००	१९८.३४.९।००	२२.८८.६।००	०।००	२२९.२२.७।००	जेष्ठ
१६	सरहन कालिका सा.व	साल	८३.२।८१	०।००	०।००	१८३.९९.०।००	२९.२३.०।००	०।००	२०५.२२.०।००	
		असना अन्य	४८.२।७३	०।००	०।००					
		जम्मा	१३५.४.२।४३	२.२।००	२.१५.२५.०।००	१२०.७०.४.९।००	१३.७०.४.७।००	०।००	१३४.४.०.९६।००	

अनुसूची-१७ (ख) : यस आ.व मा हस्तान्तरण गरिएको सा.व हरुको वितरण

सि.नं.	सव डिभिजन	स्थानिय तह	वडा नं.	सा.ब.उ.स.को नाम	घरधुरी	क्षेत्रफल (हे)
१	देवदह	देवदह	१०	सम्भना	१४५	१.७१.९९

अनुसूची-१७ (घ) : यस आ.व मा कार्ययोजना पुनरावालीकन भएको सामुदायिक वनहरू

सि.नं.	सव-डिभिजन	स्थानिय तह	वडा नं.	सा.ब.उ.स.को नाम	घरधुरी	क्षेत्रफल (हे)
१	लुम्बिनी	सियारी गा.पा	३	हनैया प्रगतिशिल	१४१	७०९
२	सिद्धार्थ	रोहिणी गा.पा	२	गौतमबुद्ध	५४	११६७
३	लुम्बिनी	गैडहवा गा.पा	३,४	सग्रहवा	५०१	१११२५
४	देवदह	गैडहवा गा.पा	७	ऐचावल ठकुरापुर	४९३	४३१७५
५	सैनामैना	शुद्धोधन न.पा	६	जितेश्वरी	८६	१३१४
६	देवदह	देवदह न.पा	२	पेटवनिया	१८१	२०
७	देवदह	देवदह न.पा	१०	रम्भादेवी	१३०	१९७५
८	देवदह	देवदह न.पा	१०	त्रिशुली	१२५	३८०१२
९	तिलोत्तमा	तिलोत्तमा न.पा	६	आनन्दवन	१४७	५११७७
१०	सैनामैना	सुद्धोधन गा.पा	६	फुलबारी	१६१	६१५
११	सैनामैना	बुटवल	१९	महिला स्वावलम्बन	३१	११८९
१२	तिलोत्तमा	तिलोत्तमा	११	सुखौरी	२४००	२२०१८
१३	देवदह	देवदह	३	हरियली	५४	११०३
१४	सिद्धार्थ	ओमसतिया	६	समाज	१८७	११५९६

अनुसूची-१८ : यस कार्यालय अर्न्तगतका कार्यालयहरूमा कार्यरत कर्मचारीहरूको वितरण

सि. नं.	पद	कर्मचारीको नाम थर	मोवाईल नं.	कैफियत
१	डि.व.अ.	श्री बोधराज सुवेदी	९८५७०१५१०९	
४	स.व.अ	श्री जय प्रकाश गुप्ता	९८४८०४८२९३	
५	स.व.अ	श्री संदीप बासुकला	९८५१२३९०२१	
६	अधिकृत छैठौ (लेखा)	श्री पदमराज भट्टराइ	९८४७०२५७५५	
७	अधिकृत छैठौ (प्रशासन)	श्री तेज प्रसाद पाण्डे	९८५७०१५५४९	
८	फरेष्टर	श्री भुदरनाथ अधिकारी	९८४७०८८२९७	
९	जमदार	श्री राम नेवास चौधरी	९८४७२७८८२२	
१०	क.अ.	श्री करिस्मा गौतम	९८४७३३१७८२	
११	हवलदार	श्री बिष्णू बहादुर सारु	९८४७४३७४१५	
१२	हलुका सवारी चालक	श्री बेल बहादुर लम्साल	९८४७०२१२७४	
१३	अप्रेटर	श्री ईश्वर कार्की	९८४७५०००००	
१४	व.र	श्री गौरी शंकर अहिर	९८४७०३०७२६	
१५	का.स.	श्री रन बहादुर पोडे	९८४७०३९७५५	
१६	का.स.	श्री सुनिता चौधरी	९८१६४०९२१५	
१७	स.व.र	श्री ईश्वरी थारु	९८४७३२४४५८	
१८	स.व.र.	श्री तामलाल पन्थी	९८६७७९९७७३	

वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तथा एक्टिविटी प्रोफाइल आ.व. २०७७/०७८

सि. न.	पद	कर्मचारीको नाम थर	मोवाईल नं.	कैफियत
१९	स.व.र	श्री यम बहादुर पुन	९८४७२५४५४	
२०	स.व.र	श्री श्रवण कुमार नाउ	९८५७०९००६९	
२१	स.व.र	श्री अकवर अली अन्सारी	९८९९४९८८४२	
२२	स.व.र	श्री राम नाथ यादव	९८९९४२८९०६	
सिद्धार्थ सब-डिभिजन वन कार्यालय, सिद्धार्थनगर नगरपालिका				
१	स.व.अ			
२	रेन्जर	श्री कृष्ण सुवेदी	९८४७०३५५०९	
३	फरेष्टर	श्री शंकर पाण्डेय	९८४९३५३२४२२	
४	वन रक्षक	श्री धन बहादुर वस्नेत	९८६७००२९४४	
५	वन रक्षक	श्री अभिमन्यु पाठक	९८०५४६२४५५	
६	वन रक्षक	श्री जनार्दन प्रसाद कोहार	९८५७०३७८०५	
७	वन रक्षक	श्री जगदिश प्रसाद चौधरी	९८५७०९६५८८	
८	वन रक्षक	श्री बिष्णु प्रसाद उपाध्याय	९८५७०३८४४६	
९	वन रक्षक	श्री सुनिल कुमार नाथ	९८४७३०३०९३	
१०	वन रक्षक	श्री अक्षय कुमार वानिया	९८४७०५९६७९	
तिलोत्तमा सब-डिभिजन वन कार्यालय, रामनगर				
१	स.व.अ	श्री बल राम पोखरेल	९८४७०५९०४७	
२	रेन्जर	श्री राजु प्रसाद भण्डारी	९८४७४८०८५६	
३	फरेष्टर	श्री खुमानन्द भट्टराई	९८४७५४८८६९	
४	वन रक्षक	श्री छविलाल अर्जेल	९८४७४९३०७०	
५	वन रक्षक	श्री रामचन्द्र राय	९८९७५२२८८६	
६	वन रक्षक	श्री रोहित प्रसाद पौडेल	९८४७९३७९७२	
७	वन रक्षक	श्री रमा भण्डारी	९८४७९९२९३४	
८	वन रक्षक	श्री टोम बहादुर नेपाली	९८२३८३३५४२	
९	वन रक्षक	श्री दिपक ज्ञवाली	९८९२९४७७४९	
१०	वन रक्षक	श्री धन बहादुर क्षेत्री	९८४७३५३००८	
११	वन रक्षक	श्री रामानन्द ठाकुर	९८६७२२९२९२२	
१२	वन रक्षक	श्री केदार प्रसाद यादव	९८०४४९७९३४	
१३	स.व.र	श्री अर्जुन पौडेल	९८४९८९६९३२	
१४	स.व.र	श्री दिपेन्द्र तामाङ्ग	९८४९४२३२४९	
लुम्बिनी सब-डिभिजन वन कार्यालय, ठकुरापुर				
१	स.व.अ	श्री जय प्रकाश गुप्त	९८४८०४८२९३	
२	फरेष्टर	श्री हेमन्त कुमार यादव	९८६०६९६७८५	
३	वन रक्षक	श्री कल्लु केवट	९८०४४४८०७३	
४	वन रक्षक	श्री दिनानाथ यादव	९८२४४९५७७९	
५	वन रक्षक	श्री सत्य नारायण यादव	९८९६४९५८४२	
६	वन रक्षक	श्री बढी प्रसाद यादव	९८२४४९२२६७	
७	वन रक्षक	श्री दयाराम केवट	९८९९४४४८०६	

सि. न.	पद	कर्मचारीको नाम थर	मोवाईल नं.	कैफियत
सैनामैना सब डिभिजन वन कार्यालय, मुर्गिया				
१	स.व.अ	श्री राजन खड्का	९८४७०७२९८९	
२	रेन्जर	श्री मनोज ज्ञवाली	९८४९८३९०२५	
३	फरेष्टर	श्री युवराज पोखरेल	९८५७०३७९३२	
४	वन रक्षक	श्री प्रेम चन्द्र वि क	९८४७०३४८४७	
५	वन रक्षक	श्री रेशम राज पाण्डे	९८४७४२५६४९	
६	वन रक्षक	श्री पिताम्बर कुवर	९८४७०२६५९४	
७	वन रक्षक	श्री सिता घिमिरे	९८४४७४८७६४	
८	वन रक्षक	श्री निज घिमिरे	९८६७९५४८३	
९	स.व.र	श्री धर्म बहादुर पौडेल		
१०	स.व.र	श्री शेर बहादुर रायमाझी	९८९३९५५५९६	
११	स.व.र	श्री फर्ष बहादुर कार्की	९८४७४०४५४४	
देवदह सब-डिभिजन वन कार्यालय, भलुही				
१	स.व.अ	श्री चन्द राना भाट	९८५७०६०९०५	
२	रेञ्जर	श्री मधुमाया राना	९८४७०६८३९८	
३	वन रक्षक	श्री श्रीराम चौधरी	९८६९२३८२७४	
४	जमदार	श्री राम किसुन यादव	९८४७०२०५७६	
५	वन रक्षक	श्री शंकर प्रसाद चौधरी	९८९७४६८९२५	
६	वन रक्षक	श्री हरि बहादुर ठकुरी	९८४७०४६७२२	
७	वन रक्षक	श्री राधेश्याम यादव	९८७४९४०६९०	
८	वन रक्षक	श्री कमल पन्थी	९८४७९४९२०६	
९	स.व.र	श्री तिल बहादुर गुरुड	९८०७९०७६९८	
१०	स.व.र	श्री मोख बहादुर थापा	९८९६४९८९९२	
कञ्चन सब-डिभिजन वन कार्यालय, भैसाही				
१	स.व.अ	श्री धनिश्वर न्यौपाने	९८५७०५७९२६	
२	रेन्जर	श्री विवेक कुमार घिमिरे	९८५७०३६२३२	
३	फरेष्टर	श्री मुकेश कुमार गुप्ता तेली	९८६०२९९०३	
४	जमदार	श्री रामा शंकर यादव	९८४७२०७२७७	
५	वन रक्षक	श्री दुर्गराज कडेल	९८४७०४८४९३	
६	वन रक्षक	श्री उदयराज कोहार	९८४७३३९६३२	
७	वन रक्षक	श्री दिनानाथ ठाकुर	९८४७०९८२५३	
८	वन रक्षक	श्री रुकमान गिरी	९८६७७४५६२०	
९	वन रक्षक	श्री हरि प्रसाद भुसाल	९८४७०९२९०८	
१०	वन रक्षक	श्री जग मोहन कहार	९८६७५४८५९९	
११	स.व.र	श्री डिल बहादुर थामी मगर	९८४७५९३९७६	
१२	स.व.र	श्री सुर्य बहादुर कार्की	९८४५९८७६६३	
१३	स.व.र	श्री लोक बहादुर थापा	९८४७९००८६२	